

IPN KREDO

Internacionalizace na VŠ v ČR

Souhrn výstupů práce týmu TA06 - Internacionalizace
(vybrané kapitoly)

Zpracoval: tým IPN KREDO TA06

Datum: dne 30. 6. 2015

Obsah

Kapitola I. Internacionalizace – vymezení pojmů	3
Kapitola II. Historie	11
Kapitola III. Statistiky dosavadní internacionalizace	14
Kapitola IV. Příklady dobré a špatné praxe	59
Kapitola V. Využití Q metody pro analýzu procesu a stavu internacionalizace na vysokých školách v ČR	71
Kapitola VI. Váhy (významnost) kritérií evaluace internacionalizace	77
Kapitola VII. Analýza tvrzení spojených s internacionalizací na VŠ v ČR	83
Kapitola VIII. Strategie internacionalizace	90
Kapitola IX Ekonomická efektivita	96

Kapitola I.

Internacionalizace – vymezení pojmů

Internacionalizace vysokoškolského vzdělávání prožívá expanzi v posledních desetiletích. Počty studentů, pedagogů a výzkumníků, kteří překračují hranice, se zvyšují. Institucionální aktivity a strategie pro internacionalizaci jsou více propracované. Jejich cílem je vytvoření sítě pro vzájemné porozumění a mezikulturní učení, k dosažení špičkové akademické úrovně a pro poskytnutí pomoci budovat kapacity v ostatních zemích. Protože kontext je stále více charakterizován globální konkurencí s hlavním faktorem hospodářského růstu – znalostmi, internacionalizace se orientuje stále více na trh pracovních sil, s cílem přilákat nadané studenty a vysoce kvalifikované pracovníky jako klíčové zdroje vědomostní ekonomiky. (Van der Wende, Marijk)

Jedním z hlavních cílů internacionalizace je poskytnout náležité vzdělání studentům, kteří budou občany, podnikateli a vědci zítřka. Internacionalizace není samoučelná, ale je hybnou silou pro změny a zlepšení, pro vytvoření dovedností potřebných v 21. století, inovací, alternativ a pro podporu vytváření pracovních míst.

Mezi prvních pět důvodů pro internacionalizaci vysokoškolské instituce patří:

1. zlepšení připravenosti studentů pro komplexní vnímání vzdělávání a vytvářením jejich širších mobilních schopností v evropském prostoru;
2. vytváření mezinárodních osnov podporujících rozvoj kvality VŠ;
3. zvýšení prestiže umožňující širší mezinárodní kooperaci;
4. posílení výzkumu a know how na mezinárodní úrovni;

diverzifikace vysoké školy/fakulty a zaměstnanců, v souladu s jedinečností jejich schopností.

Termín internacionalizace se ve vztahu k vysokoškolskému vzdělávání intenzivněji objevuje v odborném diskursu v 80. letech minulého století (Berry, Tylor, 2013). Jeho definice jsou poměrně široké tak, aby obsáhly celý rozsah těchto činností ve vysokoškolském působení. Obecně je akceptována (podle Berry a Tylor, 2013) definice internacionalizace J. Knighta (2003): proces včleňování mezinárodní, interkulturní nebo globální dimenze do účelu, funkcí nebo do poskytování post-sekundárního vzdělávání. Jak uvádí M. Bartell (2003) s odkazy na práci B. J. Elingboe (1998) je internacionalizace procesem včleňování mezinárodních pohledů do vysokoškolského systému. Je to neustále probíhající činnost, orientovaná na budoucnost, multidimenzionální, interdisciplinární vize prosazovaná vedením univerzit, která zahrnuje řadu aktérů usilujících o změnu vnitřní dynamiky vysokého školství tak, aby se vhodně přizpůsobilo rostoucímu různorodému, globálně zaměřenému a neustále se měnícímu vnějšímu prostředí. Autor uvádí také 5 základních postulátů, které jsou potřebné pro pochopení procesu internacionalizace na univerzitách:

1. vedení univerzity definuje a přebírá závazky vůči rozvoji internacionalizace;

2. zapojení se akademické obce do aktivit s kolegy a institucemi v celosvětovém měřítku;
3. dosažitelnost, cenová dostupnost, přístupnost a přenositelnost studia v zahraničí pro studenty;
4. přítomnost a integrace zahraničních studentů, pedagogů, vědců a návštěvníků univerzity do jejího prostředí;
5. společné studijní programy i učební a další zařízení (koleje, studentské organizace, poradenská centra, jazykové vzdělávání atd.).

Internacionalizaci – v obecném slova smyslu lze chápat jako otevření se, navazování vztahů se zahraničními univerzitami, výměnu studentů, mobilitu akademických pracovníků a vzájemné mezinárodní sdílení diskursu zejména v oblasti vědy a vzdělávání. Internacionalizace je tedy proces přinášející individuální, ale i celospolečenský prospěch.

Vzhledem k tomu, že internacionalizace představuje systémový přístup k řízení klíčových forem rozvoje vysoké školy a ne jenom mobilit jako takových, je žádoucí uvést i širší charakteristiku, která je vyjádřena pojmem „komplexní internacionalizace“.

Komplexní internacionalizace je závazek potvrzující naplnění mezinárodních a srovnatelných perspektiv vzdělávacími a vědeckými aktivitami v rámci vysokoškolského vzdělávání. Tento přístup vytváří institucionální étos, její hodnotu a týká se celé vysokoškolské instituce. Podstatné je to, že zahrnuje řízení instituce a kontrolu, fakulty, studenty a všechny akademické i další podpůrné prvky. Jde o institucionální závazek a ne jenom požadovanou možnost. Komplexní internacionalizace má dopady nejenom na život celé instituce, ale taktéž na rámec vnějšího hodnocení, spolupráce a vztahů. Globální změny v ekonomice, obchodu, vědě a výzkumu, komunikace, jakož i vliv globálních zdrojů na lokální úroveň, dramaticky rozšiřují potřebu komplexní internacionalizace a uchopení příležitosti ji řídit.

Komplexní internacionalizace naznačuje i vymezení jistých požadavků na management internacionalizace. Vychází se jak z teoretického, tak i praktického poznání, že internacionalizace v akademickém prostředí má vliv:

- politický, budování vztahu k evropanství, důvěře a spolupráci;
- ekonomický, a to v globálním významu – trh vzdělání je celosvětový, což se může promítat v přímém či nepřímém vlivu na národní ekonomiku;
- akademický, a to ve smyslu zkvalitnění vzdělávání, zejména vědecko- výzkumné činnosti.

Významnou součástí strategických cílů vysoké školy by se tedy mělo stát doktorské studium. Internacionalizace je významnou složkou budování moderního vysokého školství vstupujícího do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru. Významnou charakteristikou základních priorit musí být kvalitativní proměna zahraniční spolupráce zejména s důrazem na vědu a výzkum. Cíle internacionalizace doktorského studia se musí stát nedílnou součástí

internacionalizace univerzity, s tím souvisí cíle v oblasti podpory zahraničních pobytů doktorandů a vytváření společných center spolupráce se zahraničními partnery. Naplánování stáže na zahraničním pracovišti by mělo být součástí přijímacího řízení na pozici studenta Ph.D. Nástroje pro podporu těchto cílů je nutné spatřovat zejména v podpoře společných programů v doktorském studiu (joint-degrees) a ve dvojím vedení doktorských prací (co-tutelle) a také v úsilí, aby se mobilita doktorských studujících v rozsahu nejméně semestrálního pobytu na partnerském pracovišti stala povinnou součástí studia.

Internacionalizace by se měla stát integrální součástí rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech vysokých škol a základní podmínkou rozvoje všech hlavních činností univerzit.

Ve vztahu k zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí se vzhledem ke vstupu České republiky do Evropské unie stalo prioritou především zapojení do programů EU (Erasmus, Erasmus Mundus, ve vědě rámcové programy či nyní Horizont 2020, vytváření společných center badatelského výzkumu a dalších aktivit).

Z hlediska dalšího rozvoje internacionalizace je nutné vyhodnotit současný stav mezinárodní spolupráce a stanovit koncepci smluvní spolupráce a navazování nových kontaktů především s předními evropskými a světovými vysokými školami, špičkovými pracovišti v definovaných oborech, které mají vysoký kredit v České republice, a se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu.

Podpora a jasná koncepce státu v oblasti internacionalizace vysokého školství je základem úspěchu. Podpora by měla směřovat k získání zahraničních partnerů, vynikajících ve vědě a výzkumu. Jedním z kritérií by mělo být umístění partnerské univerzity na předních místech celosvětových žebříčků.

Pro akademické pracovníky by měl být vytvořen systém motivace pro spolupráci s předními světovými univerzitami. Pro působení zahraničních vědecko-výzkumných pracovníků musí být vytvořen systém podpory, hmotné a sociální. Internacionalizace musí být chápána jako integrální součást rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech vysokých škol a systému vysokého školství v ČR. Na národní úrovni je nutné posílit generování obecných mezivládních smluv, zejména orientovaných na spolupráci s významnými univerzitami. Takové smlouvy otevírají nové možnosti spolupráce s těmi nejlepšími.

Zahraníční vědecká spolupráce vysokých škol by měla být orientovaná především na prostor Evropské unie a Evropy, zejména pak na Německo, Francii, Spojené království, Itálii, Irsko, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Rakousko, Norsko, Dánsko, Švédsko a Švýcarsko. Dále pak na partnery z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Kanady, Izraele, Brazílie, Argentiny, Mexika, Jižní Koreje, Tchaj-wanu, Ruska, Číny nebo Indie. Třetí orientací vysokých škol v oblasti internacionalizace je zaměření na ostatní sousední státy, Polsko, Slovensko a Maďarsko, případně na Slovinsko a Ukrajinu. Zde sehrávají velmi významnou úlohu konsorcia příhraničních univerzit a programy příhraniční spolupráce. Systém

motivace akademických pracovníků pro spolupráci s „předními světovými univerzitami“ není zatím vytvořen.

Roli významných partnerů českých univerzit hrají neuniverzitní zahraniční instituce (profesní organizace nebo výzkumná centra), jejichž partnerství vzájemně posiluje vědecko-výzkumný potenciál obou partnerů.

Nezanedbatelnou součástí univerzitní internacionalizace se stalo přijímání zahraničních hostů – osobností z vědecko-pedagogické, kulturní i politické oblasti, diplomatických pracovníků ze zemí po celém světě, zástupců významných zahraničních organizací a sítí i představitele cizích států a vlád. Další významnou součástí aktivit v oblasti mezinárodních vztahů je udělování čestných doktorátů. Tyto aktivity jsou významné nejen pro prezentaci univerzit v zahraničí, ale také pro domácí kontext a prestiž univerzity obecně.

Součástí mezinárodních aktivit univerzity je také jejich prezentace veřejnosti, ať již se jedná o odborné publikum, uchazeče o studium v cizích jazycích nebo širokou veřejnost v obecnějším smyslu. Hledání vhodných způsobů prezentace univerzit, tradic, témat a výsledků činnosti – včetně prezentace v zahraničí a efektivnějšího šíření informací o zahraničních stážích prostřednictvím Informačně poradenských center, která mohou fungovat jako součást ambasad.

Jako indikátor špičkové úrovně studia na univerzitě by měl být stanoven - doporučen počet zahraničních studentů. Pro jejich nárůst by bylo nezbytné mít dostatečnou nabídku kvalitních studijních programů akreditovaných v cizím jazyce. Důležitým ukazatelem je také počet studentů-samoplátců, tj. těch, kteří studují v programech v cizím jazyce.

Mobilita jako jedna z priorit internacionalizace, vztahující se na akademické pracovníky, musí být hodnocena nejenom z hlediska výjezdu českých akademiků na zahraniční pracoviště, ale i počtu zahraničních akademiků a vědců na pracovištích vysokých škol, což by mělo být důležitým kritériem hodnocení stupně internacionalizace. Fond mobility by mohl být vhodným nástrojem podpory.

Pro cílenou podporu rozvoje internacionalizace vzdělávání, výzkumu či dalších činností je nezbytné sledovat a vyhodnocovat trendy a další vývoj v této oblasti. Je proto třeba ve spolupráci se všemi vysokými školami stanovit, které indikátory budou charakterizovat univerzitu jako silnou výzkumnou a mezinárodně otevřenou instituci, a na tomto základě vyhodnotit a upravit současný sběr dat. Je také potřeba začít pracovat na zkvalitnění sběru dat (kvantitativních i kvalitativních) a zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace.

Podpora internacionalizace, koncepční i finanční, musí vycházet ze strategických záměrů univerzity. Na ni pak ve stanovené vazbě má navazovat podpora ze strany vlády ČR a MŠMT. Programy institucionálního rozvoje univerzit by měly být tematicky konkretizovány a měly by ve velké míře zahrnovat ohled na internacionalizaci. Ukazuje se, že velmi přínosná je podpora

malých mezinárodních cílených workshopů a seminářů, společných mezinárodních vědeckých konferencí nebo publikací a styků umožňujících jedno- až dvousemestrální pobyty studentů.

Internacionalizace není samoučelným cílem univerzity a vysoké školy, ale je cestou k rozvoji kvality vzdělávání a odborných činností a tím i jejich přispěvkem k společenskému vzestupu. Vysoká úroveň místního, regionálního, městského, venkovského a celostátního systému hodnot, dosažená minulými generacemi, stejně jako přírodní, hmotné, lidské, umělecké a kulturní bohatství je sama o sobě něčím, co stojí za trvalé zachování, rozvoj a intenzivní péči. Péče o národní kulturní bohatství je zároveň s uchováváním národních, regionálních a místních specifik ve všech oblastech trvalým závazkem státu i jeho institucí, stejně jako všech typů škol v čele s univerzitami a jejich akademickými obcemi. **Internacionalizace by tedy z žádného důvodu neměla směřovat ke globalizaci instituce a ke globalizaci hodnot, které má univerzita pěstovat!**

Z hlediska praxe na českých vysokých školách je internacionalizací myšleno jednak studium domácích českých studentů v cizině a působení českých vědců a pedagogů na zahraničních univerzitách, jednak přijímání zahraničních studentů, stejně jako přijímání a zaměstnávání zahraničních vědců a pedagogů na univerzitách v České republice. Další internacionalizací je myšlena spolupráce se zahraničními univerzitami na vědeckých projektech a výzkumných centrech a podávání společných výzkumných projektů ve spolupráci se zahraničními univerzitami.

Všechny tyto činnosti mohou mít hluboký smysl při zachování ohledu na rozvoj jazyka (českého, anglického nebo jiného), na rozvoj původního samostatného myšlení a při všech uvedených činnostech na soustředění na prohloubené bádání i studium. Přitom je třeba konstatovat, že pobyt českých studentů i akademických pracovníků v zahraničí má smysl v každém případě, protože studentovi i vědci a pedagogovi umožňuje zažít zahraniční měřítko univerzitní práce, poměřit se s nimi a zažít novou společenskou a mezilidskou zkušenost v zahraničním univerzitním prostředí.

Bez zahraniční zkušenosti se v dnešním světě neobejde žádný univerzitní student nebo akademický pracovník. Je to sice vytržení ze soustředění, ale je to natolik inspirativní a obnovující zážitek, že je velkou škodou pro všechny zúčastněné na univerzitním životě o něj přijít. Nepochybně zahraniční podněty prověří v mysli každého člena naší akademické obce jeho měřítko a názory na akademický život, akademické hodnoty a vzdělání jako takové. K tomu samozřejmě nezanedbatelně přistupují nové zkušenosti a poznatky z oboru, v němž se student či akademický pracovník zahraničního univerzitního života účastní. Není to ovšem jediná, možná ani hlavní hodnota, kterou na své zahraniční cestě získává.

Pokud hovoříme o internacionalizaci v podobě pobytu a práce studentů a akademických pracovníků ze zahraničních univerzit na našich domácích univerzitách, je to opět setkání se zahraničním prostředím, ale jen ve vybraném vzorku osobní zkušenosti jeho i naší. Cenným místem a podobou internacionalizace se staly již dávno mezinárodní konference ve světě i

v České republice. Dlouhodobá práce a dlouhodobé studium zahraničních pracovníků a studentů u nás je pak v závislosti na jejich kvalitách přímým obohacením domácího univerzitního světa.

Pokud se akademický pracovník ze světa delší dobu účastní výzkumu v domácím výzkumném centru nebo delší dobu přednáší českým studentům, přináší do vzdělanostní struktury českého prostředí podstatný vklad, obtížně nahraditelný jinou hodnotou. Podobně hodnotnou podobou internacionalizace je spolupráce českých a zahraničních univerzitních pracovišť na společném výzkumném projektu. Toto je pravděpodobně nejvyšší a nejcennější podobou internacionalizace, o kterou by mělo českému univerzitnímu prostředí jít. Naopak přijímání zahraničních studentů na české vysoké školy je cennou podobou internacionalizace, jen pokud jejich úroveň české univerzitní prostředí obohacuje a motivuje k vyšší úrovni vzdělávání a vědy. Není přitom zanedbatelná ani „komerční“ stránka jejich pobytu, protože přinášejí prostřednictvím poplatků za studium cenné materiální zajištění činností univerzity a čerpáním dalších služeb v místě podporují i ekonomický rozvoj regionu.

Jedním z hlavních cílů internacionalizace je poskytnout univerzitám potřebné možnosti obohacení a výměny vlastní vzdělanostní základny se světem, poskytnout náležité vzdělání studentům, kteří se stanou občany, vědci, myslitelé, učitelé, podnikatelé, úředníky a politiky zítřka. Internacionalizace není samoúčelným procesem, ale stává se stimulátorem změn, zlepšením a inovací, alternativních řešení, a vytváření dovedností potřebných v 21. století, a v konečném důsledku přinese vytváření pracovních míst a stimulaci smysluplného a udržitelného života na Zemi.

Znaky internacionalizace vysoké školy

Prostředí:
<ul style="list-style-type: none"> • Celá identita školy je převedena do cizího jazyka (vnitřní normy a předpisy, směrnice, nařízení, aktuality, informační systém, atd.) • Nabídka vzdělávacích a pomocných aktivit jsou v cizím jazyce (ČZV, jazykové kurzy,...) • Existuje jazyková vybavenost zaměstnanců a pedagogů • Je vytvořeno multikulturní zázemí pro mimoškolní aktivity (např. napojení na regionální síť podporující mezinárodní spolupráci a turistický ruch apod.)
Vzdělávací činnost obsahuje:
<ul style="list-style-type: none"> • Společné studijní programy s vysokými školami v zahraničí • Nabídku studijních programů a dosažení titulu v cizím jazyce • Nabídku předmětů pro studenty mobilitních programů • Pravidelnou účast zahraničních expertů v odborných grémiích školy

- Zřízení stabilního místa hostujícího profesora
- Účast domácích pedagogů v odborných grémiích škol v zahraničí
- Počty domácích pedagogů zapojených do vzdělávacích aktivit v zahraničí
- Počty vyjíždějících/přijíždějících pedagogů
- Počty cizích studentů v řádném denním studiu/počty cizích studentů v řádném denním studiu v studijních programech v cizím jazyce
- Počty vyjíždějících/přijíždějících studentů v mobilitních programech.

Odborná činnost obsahuje:

- Společné výzkumné a umělecké projekty a jejich pravidelné zařazování do hlavní činnosti školy
- Publikační činnost v cizím jazyce (organizace mezinárodních konferencí, počet publikací, článků, příspěvků na konferencích apod.)
- Výzkumnou/Uměleckou činnost v zahraničí (účast na renomovaných mezinárodních kulturních akcích a výzkumných projektech)

Příklady nekoncepční interpretace pojmu „internacionalizace/mezinárodnost“:

- Internacionalizace je výuka v angličtině
- Internacionalizace je studium a pobyty v cizině
- Internacionalizace znamená mezinárodní subjektivitu
- Internacionalizace znamená mít mnoho mobilit studentů
- Mít několik studentů z ciziny v studijní skupině znamená směřovat k úspěšné internacionalizaci
- Nejsou potřeby specifikovat testovat (zjišťovat) interkulturní a mezinárodní způsobilosti instituce
- Více partnerství/spolupráce – více mezinárodnosti
- Vysokoškolské vzdělávání je mezinárodní přirozeně ze své podstaty
- Internacionalizace je sama o sobě cíl

Současné sumární trendy internacionalizace

Trendy – marketing VŠ

- web
- sociální sítě
- společná prezentace teritoria – regionu, země
- společná prezentace s partnerskými organizacemi a podniky

<ul style="list-style-type: none"> • veletrhy a výstavy
Trendy – rekrutace zahraničních studentů
<ul style="list-style-type: none"> • vyhledávače a studentské portály
<ul style="list-style-type: none"> • agenti
<ul style="list-style-type: none"> • buzz marketing
<ul style="list-style-type: none"> • letní školy pro středoškoláky a VŠ studenty
<ul style="list-style-type: none"> • workshopy – prezentace teritoria (země – kultura, gastronomie, atraktivita...)
Trend – nábor členů mezinárodních vědecko-pedagogických týmů
<ul style="list-style-type: none"> • konference
<ul style="list-style-type: none"> • společné projekty
<ul style="list-style-type: none"> • portály nabídky spolupráce
<ul style="list-style-type: none"> • sociální sítě
<ul style="list-style-type: none"> • personální agentury
<ul style="list-style-type: none"> • videokonference

Kapitola II. Historie

Pochopení existence vzdělání a výchovy nejen jako přípravy mladého člověka na život, ale i postupného zlepšování pochopení světa, života, člověka a jeho lepší budoucnosti jako důsledku vzdělání a výchovy provází člověka odnepaměti. Již starověké civilizace učení institucionalizovaly. Původní vzdělanostní tradice byla tradována naučením dovedností a zapamatováním si sdělení vyučujícího vyučovaným.

Se vznikem písma a v důsledku toho s uchováním poznatků až za rozměr lidského života se stalo možným nejen předávat vzdělání z generace na generaci, ale dokonce stavět nové poznání bezprostředně na poznání starších generací přímým vstupem do dokumentů a knih ze vzdálenější minulosti. Ruku v ruce s touto zkušeností se rozvíjelo institucionalizované školství. Paralelně existovalo i neformální vzdělávání v rodinách nebo soukromými učiteli, tradované od antiky. Dodnes se rozvíjející individuální vzdělávání v rozměru jeden učitel – jeden žák potvrzuje význam plně rozvinuté individuální osobnosti učitele a význam jeho osobnostních kvalit pro kvalitu vzdělávání svěřeného mu žáka. Ke stejným závěrům historicky dospělo i institucionalizované vzdělávání.

Vzhledem k dávno poznané vnitřní potřebě kvality vzdělávání je namístě opírat dnešní rozvoj školství a vysokého školství o historické poznání. Specialisté zabývající se teorií vzdělávání a vzdělanosti přinášejí neustále nové důkazy o zhoršující se kvalitě vzdělávání v mnoha tradičně vysoce renomovaných školských systémech Evropy a světa. Prudce se zhoršující úroveň českého základního, středního a vysokého školství se stala již nejen problémem odborným, ale i celospolečenským, a projevuje se tak na značně upadající vážnosti vzdělanostních hodnot a jejich významu v povědomí veřejnosti a paradoxně zároveň na viditelném zhoršování životních kvalit (měřeno kvalitativními, ne ekonomickými měřítky) v České republice.

Od středověku (a částečně již od antiky) evropská společnost koncentrovala v univerzitním vzdělávání nejlepší duchovní síly své doby na jednom místě, spojila tak jejich myšlenkovou mohutnost, zajistila jim podmínky pro plnohodnotnou životní existenci, ale získala je zároveň pro předávání jejich vzdělanosti studentům mladších generací. Společnost tak zajistila růst vzdělanosti a univerzita postupně probudila v univerzitních studentech schopnost samostatně myslet, zamýšlet se nad podstatnými otázkami života a světa a hledat na ně relevantní odpovědi. Svobodné rozvíjení této ideje samozřejmě přineslo v rámci středověkého uspořádání společnosti i konflikty s církevními, městskými a později se státními autoritami, ale postupně vedlo k neustálému prohlubování svobody poznávání, s ní ruku v ruce svobody vyučování a vzdělávání a brzy k viditelnému prospěchu pro celou společnost.

Univerzitní akademický prostor, univerzitní zkoumání, práva členů akademické obce a práva šíření univerzitou dosaženého poznání si velmi brzy vyžadovalo přísné vymezení chráněného území. Univerzitní budovy měly svou ochranu, univerzita přijímala od panovníků, biskupů, šlechty, měst a mecenášů dary a statky na udržování akademického života v nezávislosti na vlastním získávání peněz a akademická půda se stala natolik výlučnou, že se stala dokonce pořádkově (policejně) a jurisdikčně samostatnou. Ještě donedávna nesměla nebo nesmí v řadě států policie vstoupit na území univerzity bez souhlasu jejího rektora.

To vše vyžadovalo zřízení rituálu, takže vstup studentů (žáků) do „posvátného“ prostoru univerzity byl vstupem do vymezeného ritualizovaného světa, jejich *imatrikulace* se stala zasvěcujícím obřadem s přísahou, stejně tak jako *promoce*, k níž univerzitám udělovali panovníci a papežové *promoční právo*, jehož udělení znamenalo vznik a samu existenci univerzit. Rituální smysl proto mají promoční obřady a přísahy i univerzitní taláry, řetězy hodnostářů, univerzitní znaky a pečeti, diplomy a zakládací listiny, univerzitní hudba nebo vzácně zdobená univerzitní a fakultní žezla. Jelikož prostor univerzity se stává „jiným“ prostorem, než jakým je prostor ostatního světa, znamená *promoce* po staletí obřad vyslání absolujícího studenta zpět z univerzity do světa, kde má absolvent působit v duchu a na základě získaného vzdělání a v úctě k němu. Nikdy ve středověku nebylo univerzitní vzdělání a *promoce* pouhým glejtem na specializované povolání, na výkon standardizované činnosti, ale znamením získaného univerzitního vzdělání. Stejně tak se vzdělanost stává i nyní při kvantitativním rozvoji vzdělávání především vnitřní výzbrojí absolventa dokázat životním výzvám čelit, odolávat a nad nimi vítězit pomocí vzdělanostně rozvinuté vlastní osobnosti.

S postupem času začal od renesance a humanismu pronikat do centra zájmu individuální člověk, jeho poznání a naplnění jeho života pravým smyslem. Ruku v ruce s otázkami po smyslu světa, života a člověka a jeho poslání se rozvíjelo zkoumání přírody, přírodních zákonů a na základě jejich poznání i možností, jak by člověk mohl přírodu pochopit, ovládnout síly, kterými příroda disponuje, a využít je pro zlepšení svého života, řemesel a techniky. Nicméně postupně stále vzrůstající zaměření univerzit na produkci absolventů, kteří zlepšují hmotný prospěch člověka, se projevilo v reflexi o pravém smyslu univerzitního vzdělání. Reflexe smyslu vzdělání vyústily v reformy pojetí univerzity, v 19. století nakonec ztělesněnou spisy a činy Wilhelma von Humboldta.

Jelikož Humboldtovy univerzitní ideje do značné míry potlačuje materializovaná a politizovaná institucionalizace dnešního univerzitního uspořádání, nedaří se univerzitám uchovat si dostatek vnitřní akademické svobody a zároveň uchování akademické morálky, regulované univerzitními tradicemi, zásadami a nepsanými pravidly akademického života. Při hledání cest, jak se nejen na národní, ale i mezinárodní úrovni vymanit z profanace a deakademizace univerzitního světa, se stává novou aktuální potřebou obracet se k univerzitní minulosti a zkoumat, jaké kvality univerzitního vzdělávání dnešní akademický svět opouští, které by měly zůstat zachovány a k jakým by se akademický svět měl znovu do minulosti vrátit, aby očistil úpadek univerzit od škodlivých, univerzitní ideu devastujících tendencí.

Zahraniční příklady univerzitních tradic je možno čerpat i z velmi vzdálené minulosti. Pro poučení o způsobech formování člověka k lidské moudrosti, která umožňuje činit správná rozhodnutí, je možno se vrátit až do minulosti starověké čínské a indické filozofie. Základní právní postoje ke svobodě myšlení, bádání a vyučování se formují v antické řecké a římské filozofii a v římském právu a právním myšlení. Středověk připojil k dosažené míře utváření legislativního rámce vzdělávání vznik univerzity jako takové a rozvojem nejstarších univerzit i dalším pokrokem ve svobodě myšlení vypracoval základní modely akademického světa a chování.

Jelikož dnešní zásadní rozhodnutí o podobě společenského a hospodářského rámce univerzitního života, o podobě formování akademické obce a o legislativě univerzit činí politické subjekty bez ohledu na svou vlastní úroveň vzdělanosti a na svou míru zasvěcenosti do specifik akademického myšlení a nejvyšších hodnot vzdělanosti, není ve společenském měřítku zaručena nejvyšší dosažitelná míra správnosti těchto rozhodnutí. Široká míra diskuze nad vznikajícím novým vysokoškolským zákonem v České republice na úrovni MŠMT dnes ukazuje významný posun směrem k získání kvalitního legislativního rámce pro akademické prostředí u nás. Procedura schvalování zákona a poslední slovo spočívá však v rukou poslanců a senátorů Parlamentu ČR, a tak rozporuplné prostředí a známá obecně nízká úroveň vzdělanosti četných členů zastupitelských orgánů, stejně jako jejich nízký zájem o vysokoškolskou problematiku neslibuje záruku kvalitního výsledku celého procesu.

Na úrovni života univerzit samých je však možno podstoupit cestu vlastní kultivace akademického prostředí poučením z univerzitní minulosti Evropy a světa. Internacionalizace přináší četné možnosti, jak se poučit v mezinárodním univerzitním prostředí o nejlepších dříve existujících akademických hodnotách a o jejich implantaci i ochraně před politickými a hospodářskými intervencemi do jeho specifického světa, vyžadujícího zvláštní ochranu a péči.

Vstup internacionálního prostředí do života českých vysokých škol, stejně jako posílení akademických i studentských mobilit může přinést poučení nejen o současné podobě akademického prostředí v zahraničí, ale také o jeho minulých podobách, tradicích a vrcholech, dosažených v minulosti.

Doporučení vyplývající z předložené stručné úvahy, podložené studiem zahraničních materiálů, vede k závěru, že je žádoucí zřídit při některé z českých univerzit pracoviště, které se specificky zaměří na studium vzdělanostních a univerzitních dějin u nás, v Evropě a ve světě. Zmíněné navrhované pracoviště by mělo usilovat o cílené shromáždění poznatků, které bude možno v relaci s potvrzenými vysokými kvalitami některých tradičních univerzit u nás i ve světě využít jako zdroje poučení pro kultivování a rekonstrukci univerzitního prostředí u nás.

Směřování výzkumu by mělo vést nejen k historickému zkoumání, ale i k výzkumu naplňování zásad smlouvy Magna Charta Universitatum, podepsané stovkami rektorů světových univerzit u příležitosti 900. výročí založení nejstarší evropské univerzity v Bologni roku 1088. K jejím

signatářům se každoročně neustále připojují další univerzity z celého světa a dodržování jejich zásad trvale sleduje mezinárodní nadace Observatory Magna Charta Universitatum.

Kapitola III.

Statistiky dosavadní internacionalizace

Vykazování dat charakterizujících význam a vývoj internacionalizace na českých vysokých školách je poznamenáno několika faktory, jednak je to konzistentní a pravidelné vykazování mobilit financovaných z programů Evropské unie (Phare, Socrates Erasmus, Erasmus...), dále průkazný přehled počtu zahraničních studentů v matrice SIMS. Na druhou stranu však existuje nejednotné vykazování počtu výjezdů a příjezdů pedagogů a výzkumných pracovníků, které je součástí výročních zpráv jak za jednotlivé VŠ, tak za MŠMT. Totéž poznamenává přehled o počtu a vývoji mezinárodních studijních programů v podobě joint či double degrees. Detailní časové řady nelze tudíž za minulá období sestavit. Doporučení tedy lze shrnout do požadavku zafixování jednotné metodiky vykazování charakteristik internacionalizace (jednotná charakteristika pojmů příjezd, výjezd pracovníků, hostující pracovník, stálých pracovníků cizinec, příjezd, výjezd studentů, student cizinec (problematika Slováků – diskuze nad vykazováním této skupiny extra), na jejímž základě by byly sestaveny jednotné výkazy za jednotlivé roky a tím i možné predikce a plánování budoucích strategií a cílů.

Přes problémy se získáváním relevantních dat jsou v této kapitole přehledy dostupných kvantitativních údajů o internacionalizaci českých VŠ za minulá období znázorněná v následujících tabulkách.

Přehled studentů - cizinců studujících na českých VŠ dle národnosti

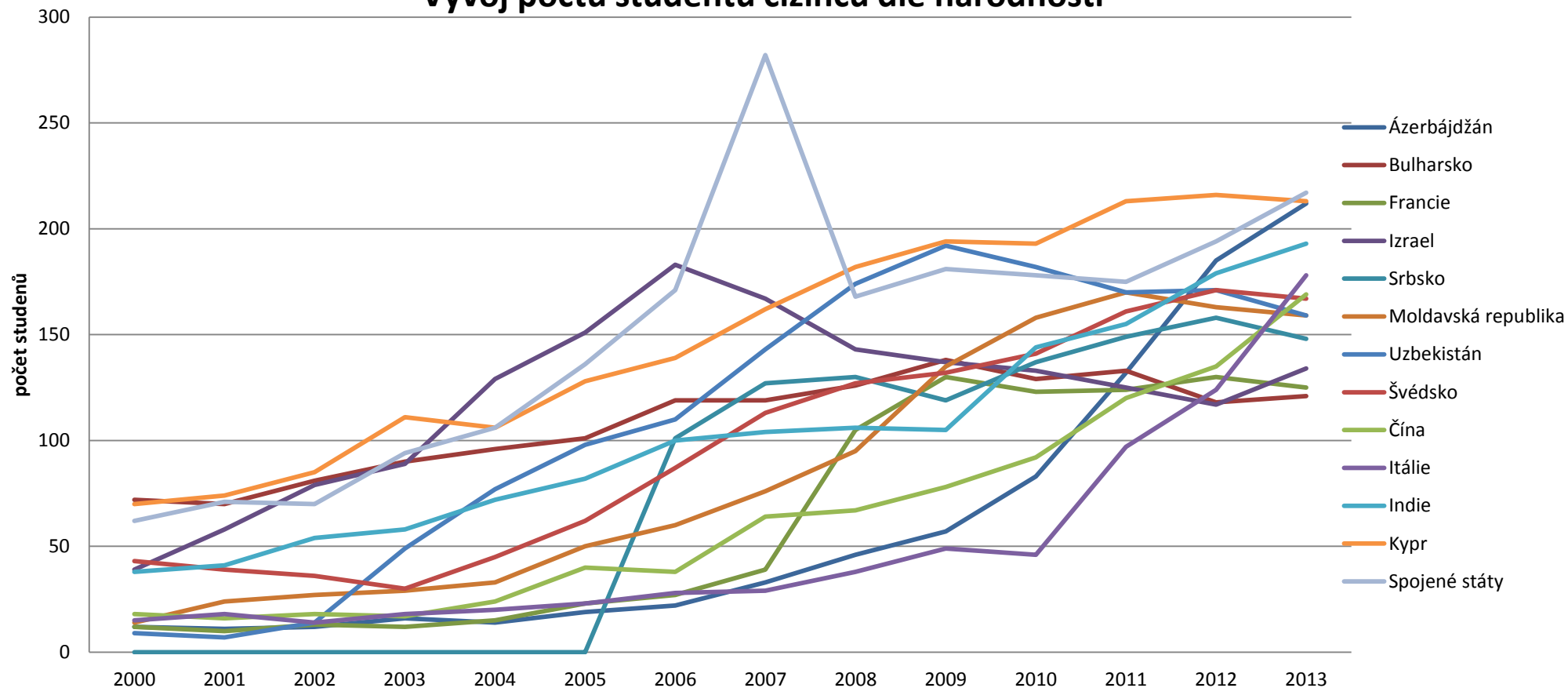
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ázerbájdžán	12	11	12	16	14	19	22	33	46	57	83	132	185	212
Bulharsko	72	70	81	90	96	101	119	119	126	138	129	133	118	121
Francie	12	10	13	12	15	23	27	39	105	130	123	124	130	125
Izrael	39	58	79	89	129	151	183	167	143	137	133	125	117	134
Srbsko	0	0	0	0	0	0	101	127	130	119	137	149	158	148
Moldavská republika	14	24	27	29	33	50	60	76	95	135	158	170	163	159
Uzbekistán	9	7	14	49	77	98	110	143	174	192	182	170	171	159
Švédsko	43	39	36	30	45	62	87	113	127	132	141	161	171	167
Čína	18	16	18	17	24	40	38	64	67	78	92	120	135	169
Itálie	15	18	14	18	20	23	28	29	38	49	46	97	124	178
Indie	38	41	54	58	72	82	100	104	106	105	144	155	179	193
Kypr	70	74	85	111	106	128	139	162	182	194	193	213	216	213
Spojené státy	62	71	70	94	106	136	171	282	168	181	178	175	194	217
Malajsie	0	1	1	1	3	5	73	144	212	275	318	368	359	306
Řecko	395	261	174	131	99	112	131	152	226	319	378	394	381	355
Norsko	48	56	71	92	138	196	236	256	246	275	266	283	331	359
Polsko	108	118	138	170	198	237	255	276	360	332	357	339	375	360
Portugalsko	11	17	35	41	99	158	266	367	404	443	480	467	442	413
Německo	71	90	111	135	170	202	241	278	324	385	391	418	395	436
Spojené království	220	223	213	253	299	363	403	413	408	418	420	436	443	505
Bělorusko	43	87	134	183	197	249	308	348	381	462	517	518	568	617
Vietnam	85	112	149	178	305	364	545	608	631	712	720	761	894	1045

Kazachstán	29	36	44	75	103	139	224	315	478	651	803	962	1156	1368
Ukrajina	212	300	380	458	534	626	703	820	1019	1365	1464	1626	1759	2019
Rusko	187	247	327	416	543	741	1030	1337	1725	2254	2546	2851	3387	4312
Slovensko	3718	5158	6983	8465	11634	14445	16238	18098	19866	22234	24332	24557	24044	23434
Ostatní	1484	1636	1801	1852	2002	2129	2023	2164	2331	2660	2519	2852	2983	3085
Celkem	7015	8781	11064	13063	17061	20879	23861	27034	30118	34432	37250	38756	39578	40809

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

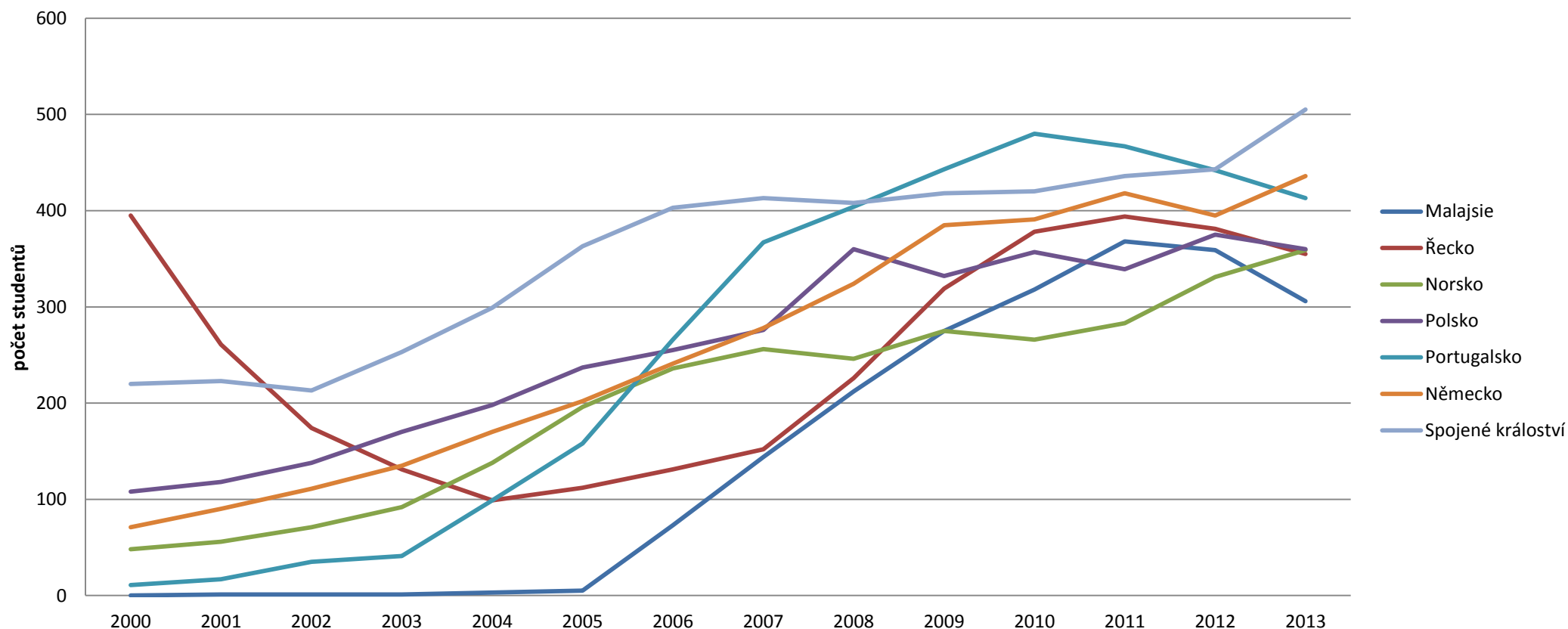
Uvedená statistická data jsou transformována do následujícího vývojového diagramu, který lépe zrcadlí dynamiku vývoje mobilit v čase.

Vývoj počtu studentů cizinců dle národnosti

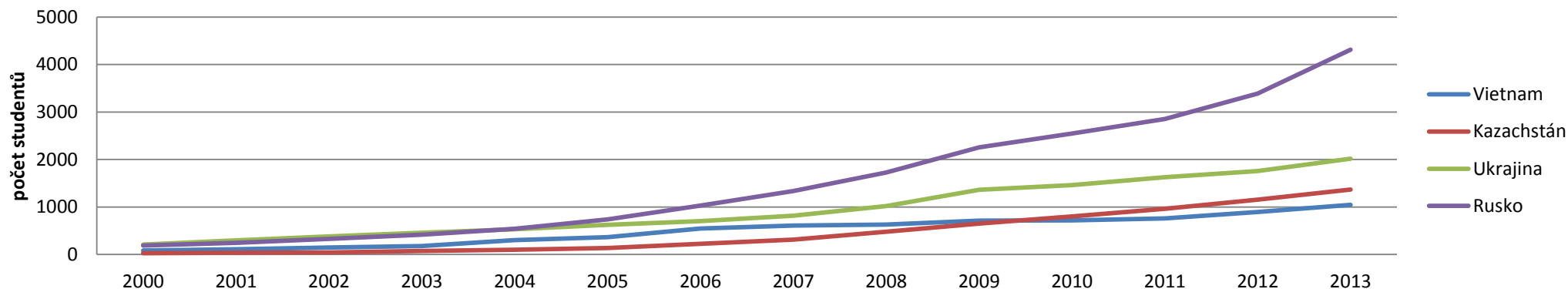
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Vývoj počtu studentů cizinců dle národnosti

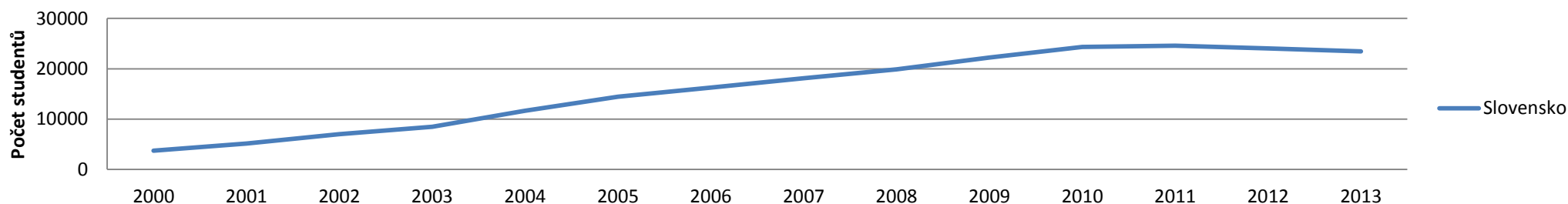
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Vývoj počtu studentů cizinců dle národnosti

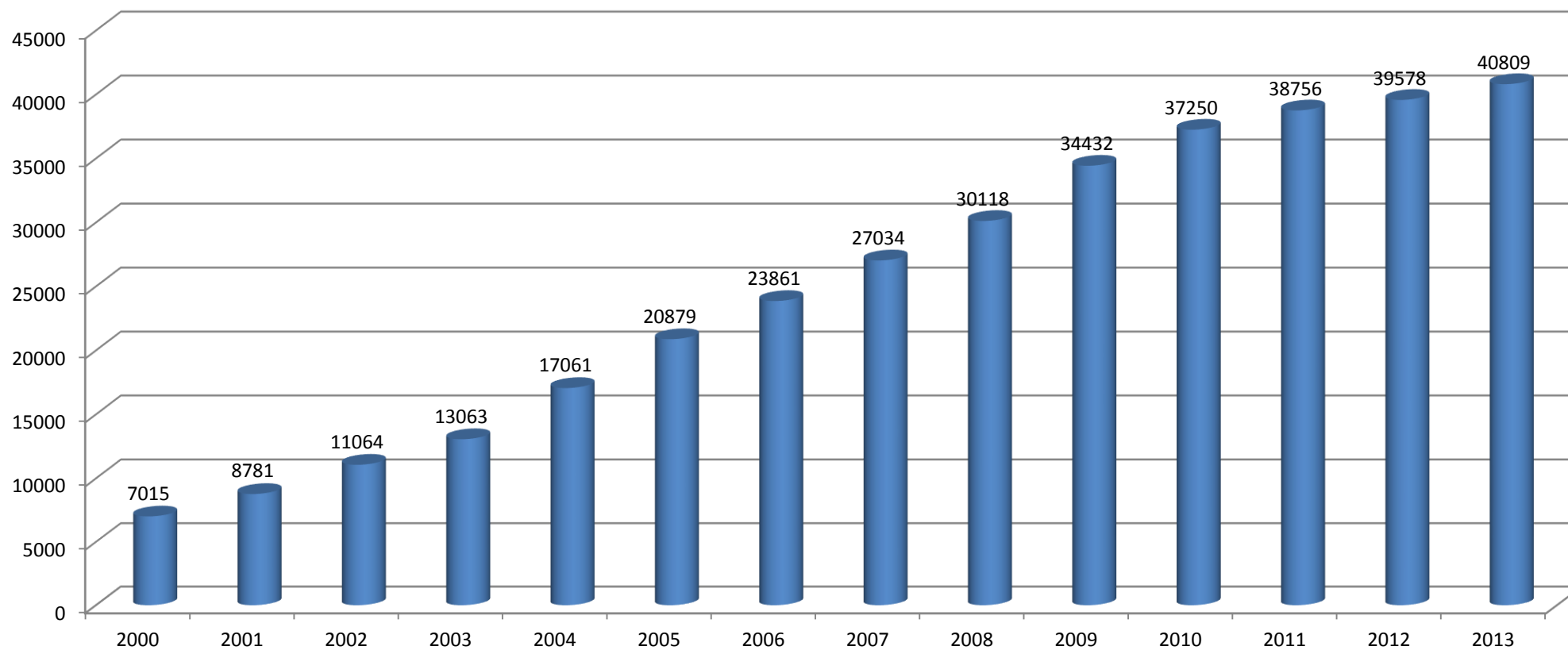
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Vývoj počtu studentů cizinců dle národnosti (Slovensko)

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Vývoj počtu studentů cizinců na českých VŠ

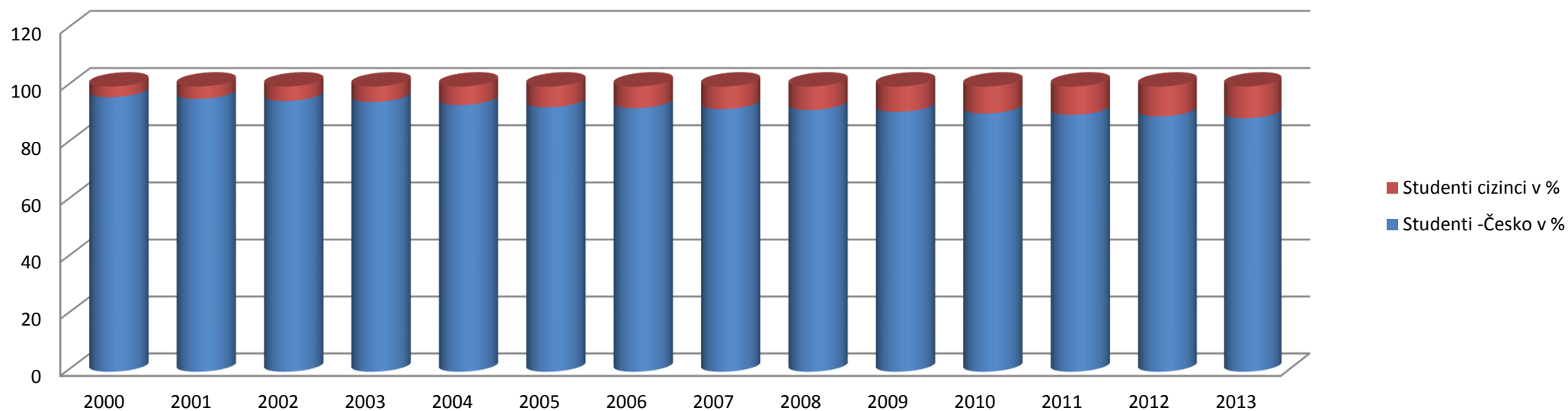

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Počet studentů tuzemských versus cizinci														
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Studenti - Česko	183191	194671	209114	230656	247724	268593	292315	316904	337934	354574	358472	353343	341469	327495
Studenti cizinci	7015	8781	11064	13063	17061	20879	23861	27034	30118	34432	37250	38756	39578	40809
Studenti celkem	190206	203452	220178	243719	264785	289472	316176	343938	368052	389006	395722	392099	381047	368304
Studenti -Česko v %	96	96	95	95	94	93	92	92	92	91	91	90	90	89
Studenti cizinci v %	4	4	5	5	6	7	8	8	8	9	9	10	10	11

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Procentuální zastoupení studentů cizinců na českých VŠ

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ - cizinci podle formy a typu studijního programu															
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Univerzita Karlova	Bakalářské	204	205	270	455	699	967	1120	1244	1338	1473	1532	1503	1481	1532
	Magisterské	2004	2366	2754	2820	3195	3403	3525	3428	3324	3452	3425	3413	3407	3521
	Nav.magisterské	43	65	77	96	118	180	238	366	589	744	813	906	949	1047
	Doktorské	520	582	648	644	709	766	871	997	1040	1086	1132	1173	1195	1221
Jihočeská univerzita	Bakalářské	8	10	14	17	19	32	37	53	71	82	120	143	187	190
	Magisterské	18	20	16	18	21	18	13	11	9	5	4	2	0	1
	Nav.magisterské	2	2	2	4	4	4	6	6	11	14	15	25	33	29
	Doktorské	13	16	17	29	39	45	52	47	56	56	67	77	81	82
Univerzita J. E. Purkyně	Bakalářské	9	17	31	32	43	55	74	87	114	135	155	176	153	147
	Magisterské	2	6	6	6	7	8	8	5	5	3	1	1	0	2
	Nav.magisterské	0	0	0	0	0	2	2	1	11	31	35	32	32	42
	Doktorské	0	0	0	0	0	1	3	2	2	2	3	7	8	9
Masarykova univerzita	Bakalářské	74	129	325	459	656	958	1213	1591	1844	2168	2654	2835	3005	2956
	Magisterské	639	762	817	865	1026	1198	1336	1406	1495	1577	1654	1735	1783	1774
	Nav.magisterské	2	16	39	78	101	147	202	278	496	756	1008	1190	1315	1416
	Doktorské	79	97	122	130	192	231	273	314	336	367	435	515	541	605
Univerzita Palackého	Bakalářské	27	33	37	124	251	379	439	472	442	411	356	319	338	376
	Magisterské	472	553	617	644	646	671	677	671	618	632	651	678	677	734
	Nav.magisterské	2	6	2	3	11	12	39	72	106	159	170	184	156	186
	Doktorské	87	79	87	93	97	110	135	148	153	169	170	171	190	216
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	Bakalářské	0	0	1	3	4	6	6	5	9	7	6	22	23	34
	Magisterské	106	134	138	153	192	215	274	330	351	424	490	568	628	618

	Nav.magisterské	0	0	0	0	0	0	1	2	3	2	0	1	0	0
	Doktorské	9	6	5	6	14	22	28	29	34	35	24	34	41	35
Ostravská univerzita	Bakalářské	7	15	19	31	58	81	93	94	147	169	206	229	325	327
	Magisterské	31	34	34	36	49	52	41	32	25	8	15	30	46	81
	Nav.magisterské	0	0	1	1	4	9	11	24	62	77	72	69	57	54
	Doktorské	4	7	10	10	9	11	8	15	16	25	31	29	36	45
Univerzita Hradec Králové	Bakalářské	12	9	7	18	19	34	41	57	66	85	80	91	85	80
	Magisterské	4	6	7	8	10	11	13	10	6	4	3	3	3	2
	Nav.magisterské	0	0	0	1	3	6	7	7	6	12	15	18	21	26
	Doktorské	0	0	0	1	1	3	7	9	8	12	13	8	8	8
Slezská univerzita v Opavě	Bakalářské	24	37	50	64	93	166	193	225	290	324	359	369	383	354
	Magisterské	47	64	96	102	114	87	59	33	15	4	2	1	1	0
	Nav.magisterské	1	2	7	12	18	16	20	37	87	105	101	122	128	150
	Doktorské	2	3	1	2	2	3	4	6	17	24	27	26	27	25
České vysoké učení technické	Bakalářské	13	26	63	281	484	764	961	1080	1013	1135	1326	1362	1490	1626
	Magisterské	346	401	562	458	394	354	214	136	50	15	2	0	0	0
	Nav.magisterské	0	5	9	13	27	37	98	223	319	410	496	563	539	560
	Doktorské	94	107	134	138	148	168	165	181	180	200	218	208	215	225
Vysoká škola chemicko technologická	Bakalářské	1	3	5	3	61	91	157	172	207	195	212	255	326	465
	Magisterské	35	43	47	54	41	35	26	14	2	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	0	0	0	0	0	0	18	43	58	54	96	139	184
	Doktorské	30	29	34	38	46	55	58	58	61	63	72	72	80	92
Západočeská univerzita	Bakalářské	10	17	30	47	95	125	142	154	225	231	248	237	248	269
	Magisterské	168	174	185	191	180	161	85	91	86	72	47	30	12	19

	Nav.magisterské	0	1	3	21	29	30	25	26	29	42	34	50	57	67
	Doktorské	10	13	12	21	28	38	37	40	38	32	27	22	23	28
Technická univerzita	Bakalářské	30	80	119	172	172	187	217	238	287	337	314	277	266	249
	Magisterské	234	249	251	212	183	147	100	71	59	27	17	7	2	2
	Nav.magisterské	0	0	1	6	14	37	41	42	72	113	123	105	91	79
	Doktorské	32	30	23	29	26	30	38	44	41	42	45	41	48	67
Univerzita Pardubice	Bakalářské	3	13	17	24	46	67	84	104	126	126	132	134	119	133
	Magisterské	15	15	15	17	13	10	6	7	2	1	0	1	0	0
	Nav.magisterské	0	0	1	1	1	3	6	14	24	38	46	38	30	41
	Doktorské	15	17	14	14	13	13	15	20	28	35	35	41	42	53
Vysoké učení technické	Bakalářské	67	42	146	180	549	842	1025	1154	1194	1313	1605	1767	1980	2223
	Magisterské	190	262	255	264	233	177	73	26	6	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské	20	25	38	51	66	103	129	287	541	619	683	669	737	793
	Doktorské	46	49	58	56	61	71	90	114	123	151	176	208	234	247
Vysoká škola báňská Technická univerzita	Bakalářské	6	24	36	102	367	516	712	726	640	651	660	702	690	636
	Magisterské	112	145	236	268	227	166	126	58	11	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	0	0	5	27	40	85	191	297	353	364	343	348	361
	Doktorské	47	56	64	67	57	67	94	103	107	120	126	136	125	137
Univerzita Tomáše Bati	Bakalářské	1	80	120	163	273	328	364	442	426	414	409	380	442	478
	Magisterské	6	14	14	14	12	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	7	6	24	75	130	132	120	190	213	245	276	226	211
	Doktorské	4	7	8	9	10	17	48	89	95	102	105	83	67	67
Vysoká škola ekonomická	Bakalářské	66	251	509	675	1010	1178	1487	1729	1825	1853	1886	1840	1879	1919
	Magisterské	479	598	615	594	565	512	328	181	105	59	32	11	8	6

	Nav.magisterské	72	74	80	66	97	192	311	426	632	858	1002	1136	1157	1112
	Doktorské	25	34	46	45	50	56	73	72	83	93	101	97	89	96
Česká zemědělská univerzita	Bakalářské	3	3	8	28	60	150	223	286	309	382	473	589	771	987
	Magisterské	61	61	68	78	87	61	44	20	12	4	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	0	2	7	15	20	54	70	94	142	186	208	279	349
	Doktorské	39	39	42	35	36	48	52	54	56	69	78	96	79	90
Mendelova univerzita	Bakalářské	6	16	79	86	116	163	196	217	224	243	336	473	678	871
	Magisterské	67	87	50	36	30	21	4	0	0	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	0	0	16	37	50	48	65	91	104	91	116	131	163
	Doktorské	18	18	16	19	27	33	43	39	38	60	62	70	69	96
Akademie múzických umění	Bakalářské	53	50	59	68	78	71	73	66	67	74	75	94	94	85
	Magisterské	13	13	11	14	14	11	11	10	8	11	12	9	11	10
	Nav.magisterské	37	45	43	45	61	69	68	81	93	81	92	91	101	120
	Doktorské	7	9	6	11	9	13	12	15	16	20	23	22	23	23
Akademie výtvarných umění	Bakalářské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Magisterské	18	22	25	25	25	20	23	27	26	27	20	21	21	17
	Nav.magisterské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doktorské	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3	4	9	4	6
Vysoká škola umělecko průmyslová	Bakalářské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	13	17	21	17
	Magisterské	9	13	18	18	31	32	32	35	39	33	23	18	14	14
	Nav.magisterské	0	0	0	0	0	0	0	6	13	15	15	20	31	26
	Doktorské	1	1	1	1	0	0	0	1	1	2	1	0	1	3
Janáčkova akademie múzických umění	Bakalářské	7	9	9	19	27	36	33	29	37	42	56	53	55	63
	Magisterské	40	44	54	46	40	32	19	16	13	15	14	13	15	13

	Nav.magisterské	0	0	0	0	3	6	13	20	21	31	32	28	29	24
	Doktorské	2	2	2	3	3	5	7	8	11	14	14	11	10	9
Vysoká škola polytechnická	Bakalářské						1	2	2	15	23	35	50	37	42
	Magisterské						0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské						0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doktorské						0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vysoká škola technická a ekonomická	Bakalářské								2	4	8	17	27	40	49
	Magisterské								0	0	0	0	0	0	0
	Nav.magisterské								0	0	0	0	0	0	0
	Doktorské								0	0	0	0	0	0	0
soukromé vysoké školy	Bakalářské	118	297	743	1483	2459	3380	3935	4575	5449	6782	7136	7005	6411	5848
	Magisterské	0	1	1	1	1	2	1	1	1	1	0	0	0	0
	Nav.magisterské	0	0	4	8	123	367	753	1347	1694	2255	2641	2419	2150	2088
	Doktorské	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8	10	11	11	11
celkem	Bakalářské	749	1366	2697	4534	7639	10577	12827	14804	16369	18667	20401	20949	21527	21956
	Magisterské	5116	6087	6892	6942	7336	7407	7038	6619	6268	6374	6412	6541	6628	6814
	Nav.magisterské	179	248	315	458	834	1460	2289	3729	5524	7232	8333	8705	8736	9128
	Doktorské	1084	1201	1350	1401	1577	1806	2114	2406	2543	2790	2999	3167	3247	3496

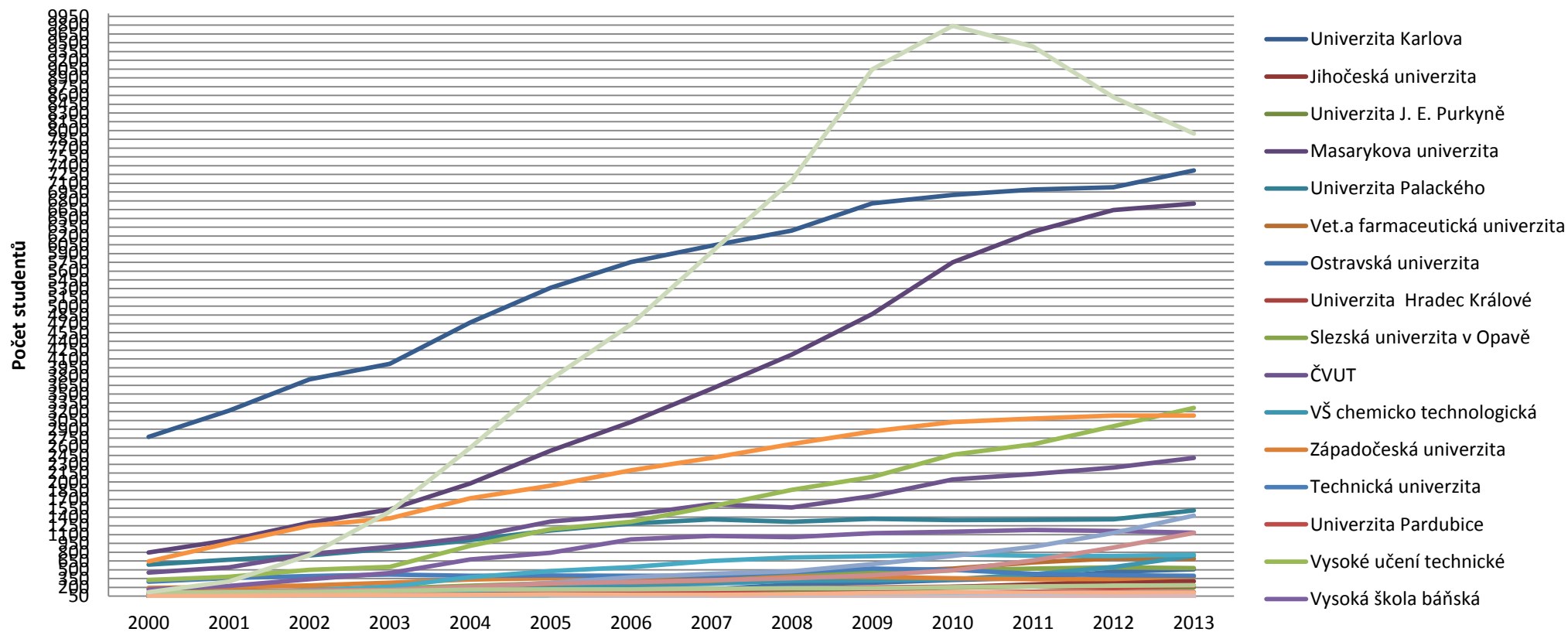
Zdroj <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ - cizinci celkem														
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Univerzita Karlova	2771	3218	3749	4015	4721	5316	5754	6035	6291	6755	6902	6995	7032	7321
Jihočeská univerzita	41	48	49	68	83	99	108	117	147	157	206	247	301	302
Univerzita J. E. Purkyně	11	23	37	38	50	66	87	95	132	171	194	216	193	200
Masarykova univerzita	794	1004	1303	1532	1975	2534	3024	3589	4171	4868	5751	6275	6644	6751
Univerzita Palackého	588	671	743	864	1005	1172	1290	1363	1319	1371	1347	1352	1361	1512
Vet.a farmaceutická univerzita	115	140	144	162	210	243	309	366	397	468	520	625	692	687
Ostravská univerzita	42	56	64	78	120	153	153	165	250	279	324	357	464	507
Univerzita Hradec Králové	16	15	14	28	33	54	68	83	86	113	111	120	117	116
Slezská univerzita v Opavě	74	106	154	180	227	272	276	301	409	457	489	518	539	529
ČVUT	453	539	768	890	1053	1323	1438	1620	1562	1760	2042	2133	2244	2411
VŠ chemicko technologická	66	75	86	95	148	181	241	262	313	316	338	423	545	741
Západočeská univerzita	188	205	230	280	332	354	289	311	378	377	356	339	340	383
Technická univerzita	296	359	394	419	395	401	396	395	459	519	499	430	407	397
Univerzita Pardubice	33	45	47	56	73	93	111	145	180	200	213	214	191	227
Vysoké učení technické	323	378	497	551	909	1193	1317	1581	1864	2083	2464	2644	2951	3263
Vysoká škola báňská	165	225	336	442	678	789	1017	1078	1055	1124	1150	1181	1163	1134
Univerzita Tomáše Bati	11	108	148	210	370	478	544	651	711	729	759	739	735	756
Vysoká škola ekonomická	642	957	1250	1380	1722	1938	2199	2408	2645	2863	3021	3084	3133	3133
Česká zemědělská univerzita	103	103	120	148	198	279	373	430	471	597	737	893	1129	1426
Mendelova univerzita	91	121	145	157	210	267	291	321	353	407	489	659	878	1130
Akademie múzických umění	110	117	119	138	162	164	164	172	184	186	202	216	229	238
Akademie výtvarných umění	18	22	25	25	25	20	24	28	27	30	24	30	25	23

Vysoká škola umělecko průmyslová	10	14	19	19	31	32	32	42	53	54	52	55	67	60
JAMU	49	55	65	68	73	79	72	73	82	102	116	105	109	109
Vysoká škola polytechnická						1	2	2	15	23	35	50	37	42
Vysoká škola technická a ekonomická								2	4	8	17	27	40	49
soukromé vysoké školy	118	298	748	1492	2583	3749	4689	5923	7146	9046	9787	9435	8572	7947

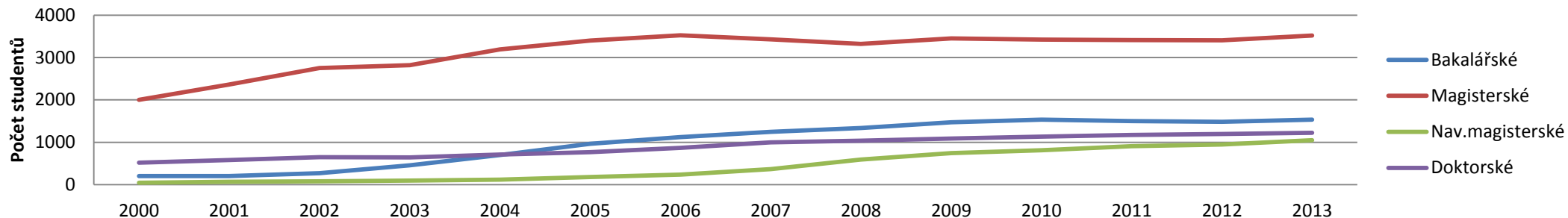
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ - cizinci celkem

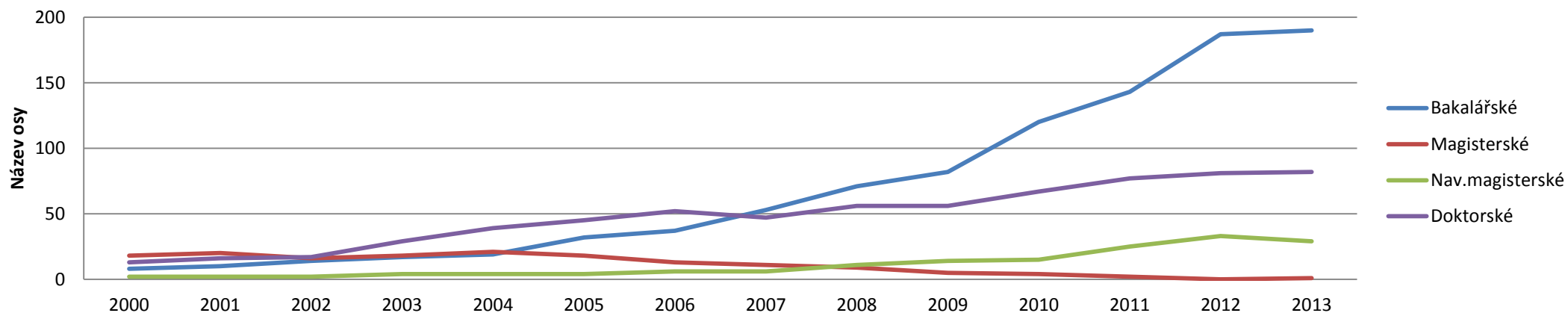
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ - cizinci Univerzita Karlova

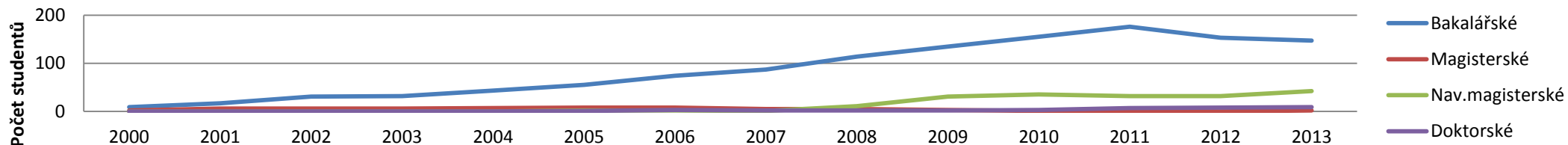
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Jihočeská univerzita

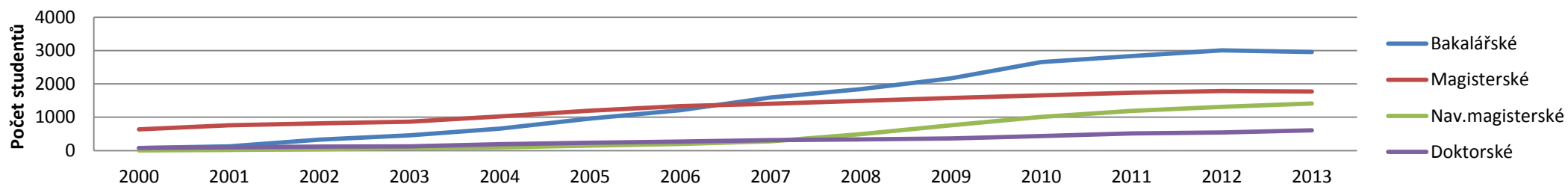
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Univerzita J.E.Purkyně

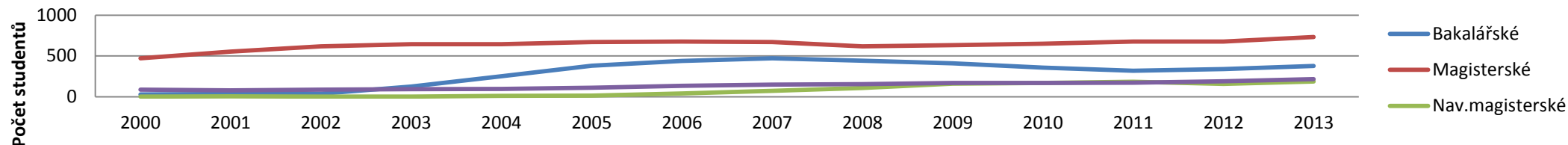
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Masarykova univerzita

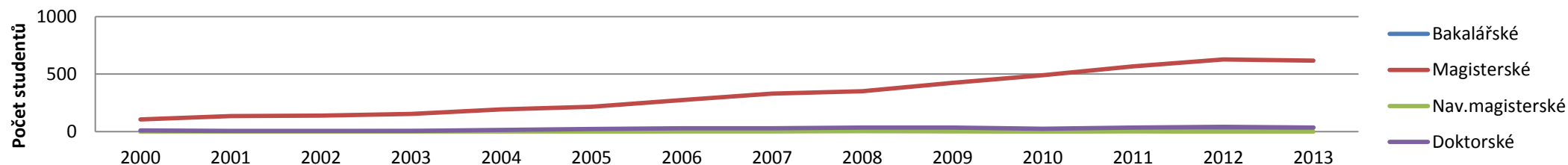
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Univerzita Palackého

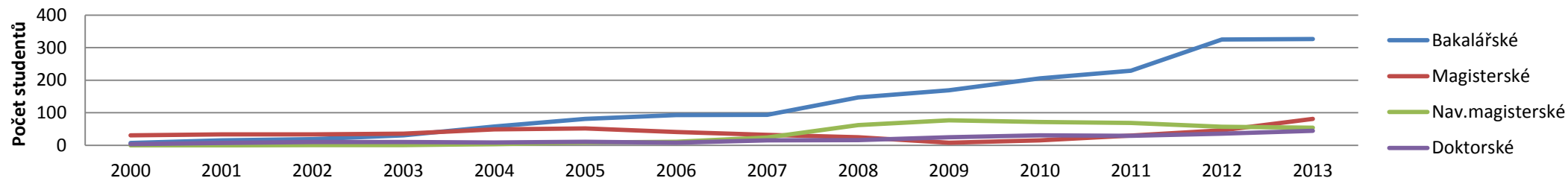
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Veterinární a farmaceutická univerzita

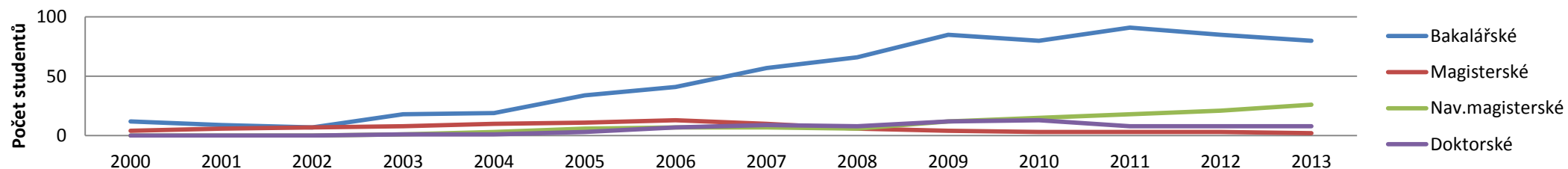
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Ostravská univerzita

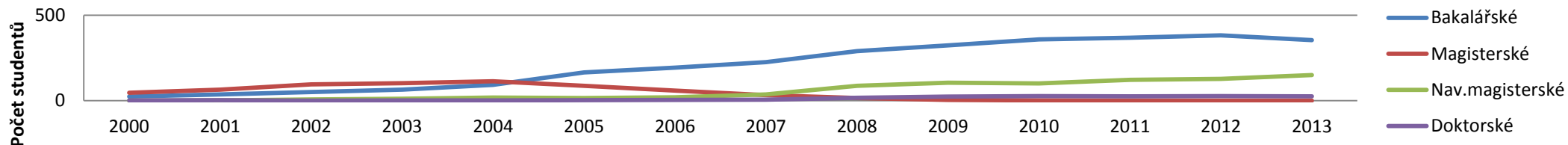
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Univerzita Hradec Králové

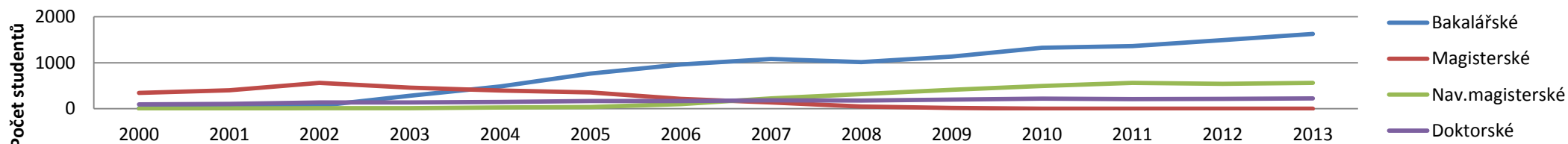
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Slezská univerzita

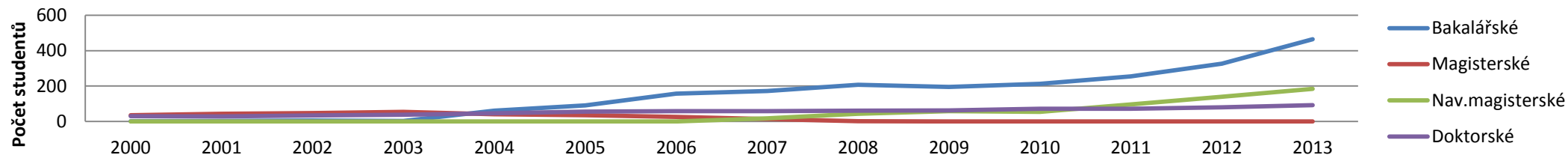
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - České vysoké učení technické

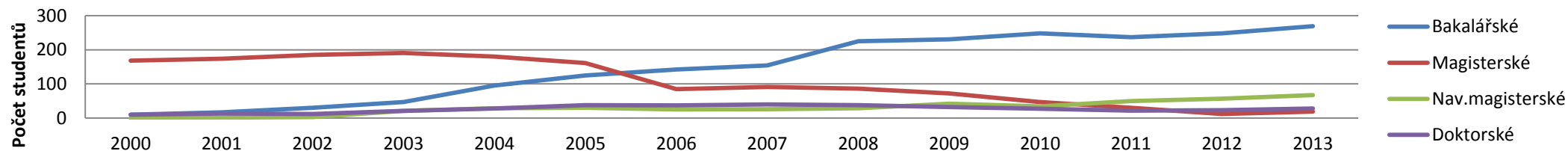
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Vysoká škola chemicko technologická

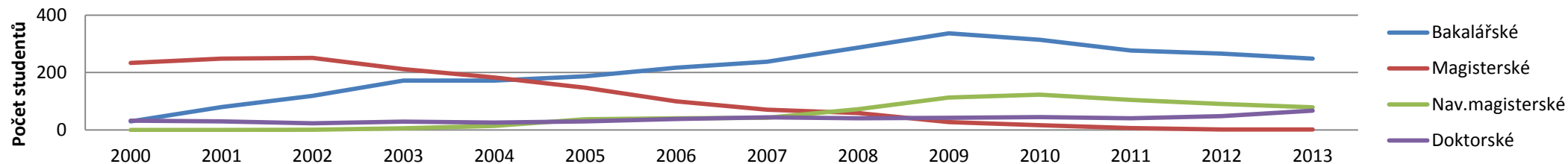
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Západočeská univerzita

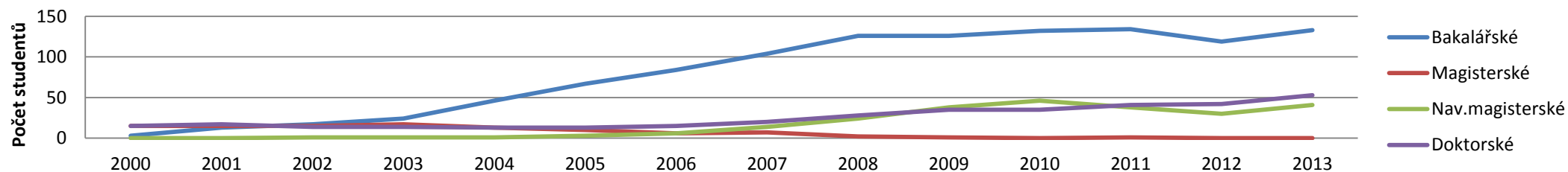
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Technická univerzita

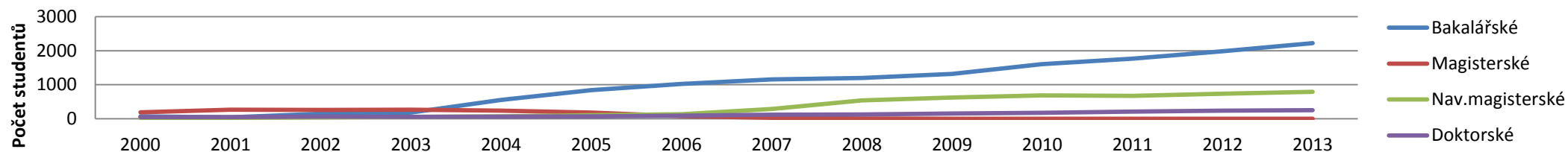
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Univerzita Pardubice

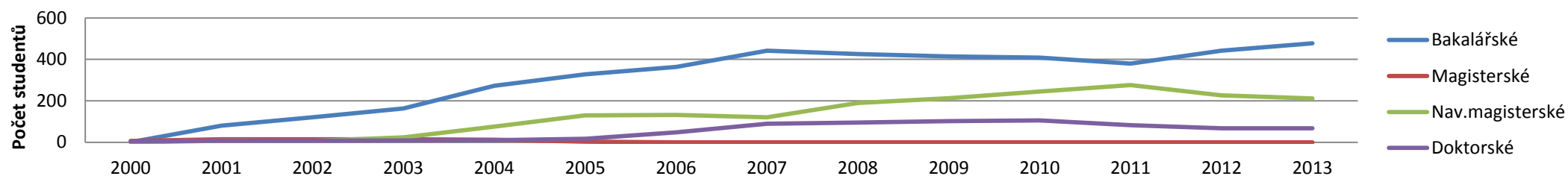
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Vysoká škola báňská

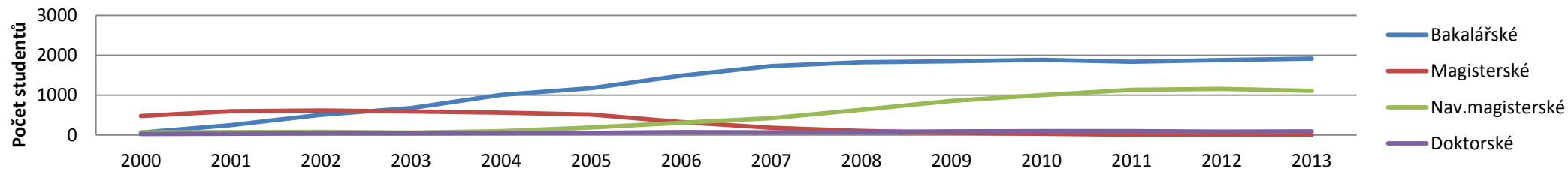
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Univerzita Tomáše Bati

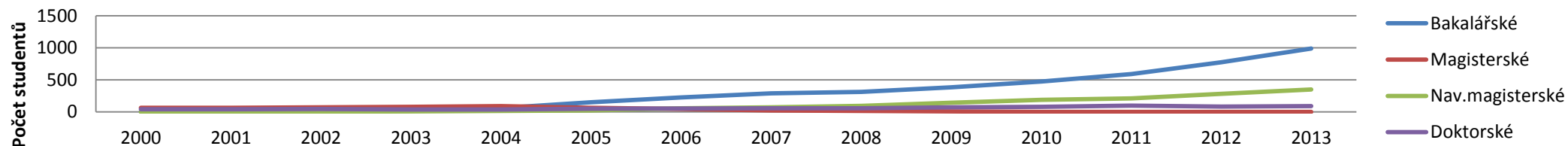
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Vysoká škola ekonomická

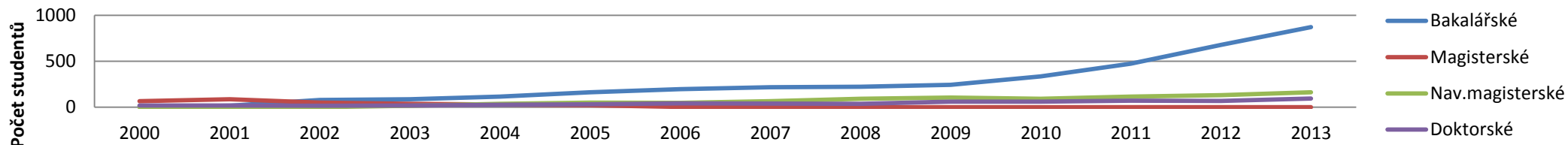
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Česká zemědělská univerzita

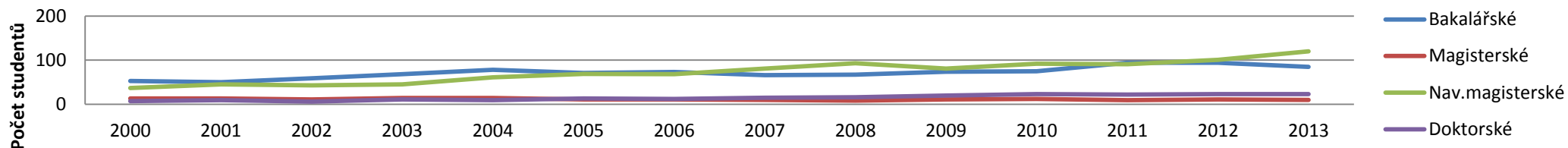
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Mendelova univerzita

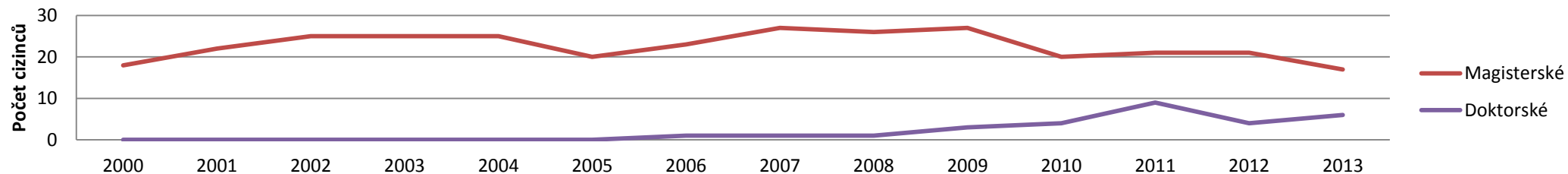
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Akademie múzických umění

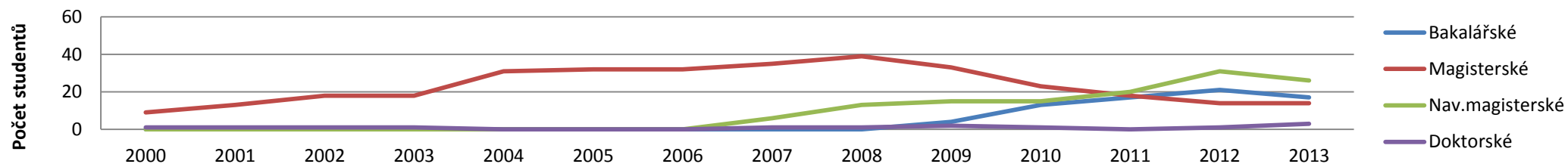
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Akademie výtvarných umění

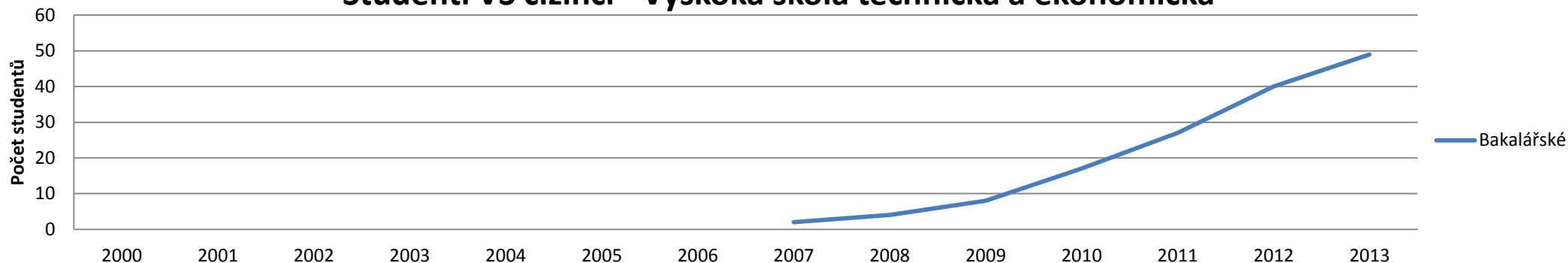
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Vysoká škola umělecko průmyslová

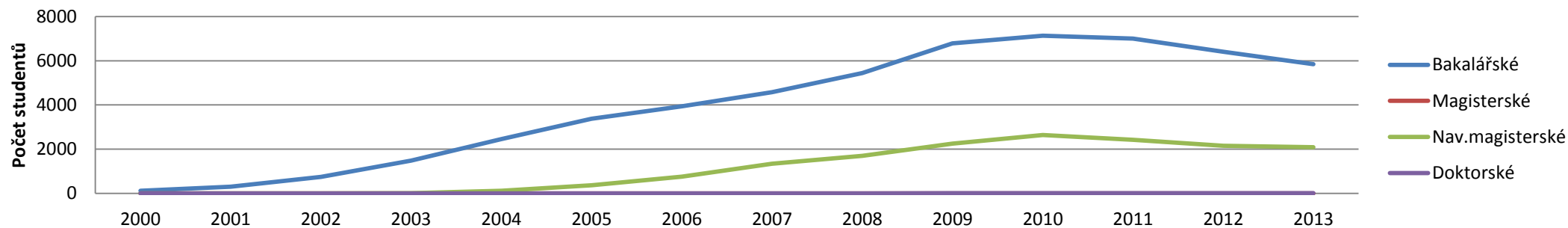
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - Vysoká škola technická a ekonomická

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Studenti VŠ cizinci - soukromé vysoké školy

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

Následující tabulka je sumární reflexi schopností vysokých škol získávat a vysílat vlastní studenty do zahraničí

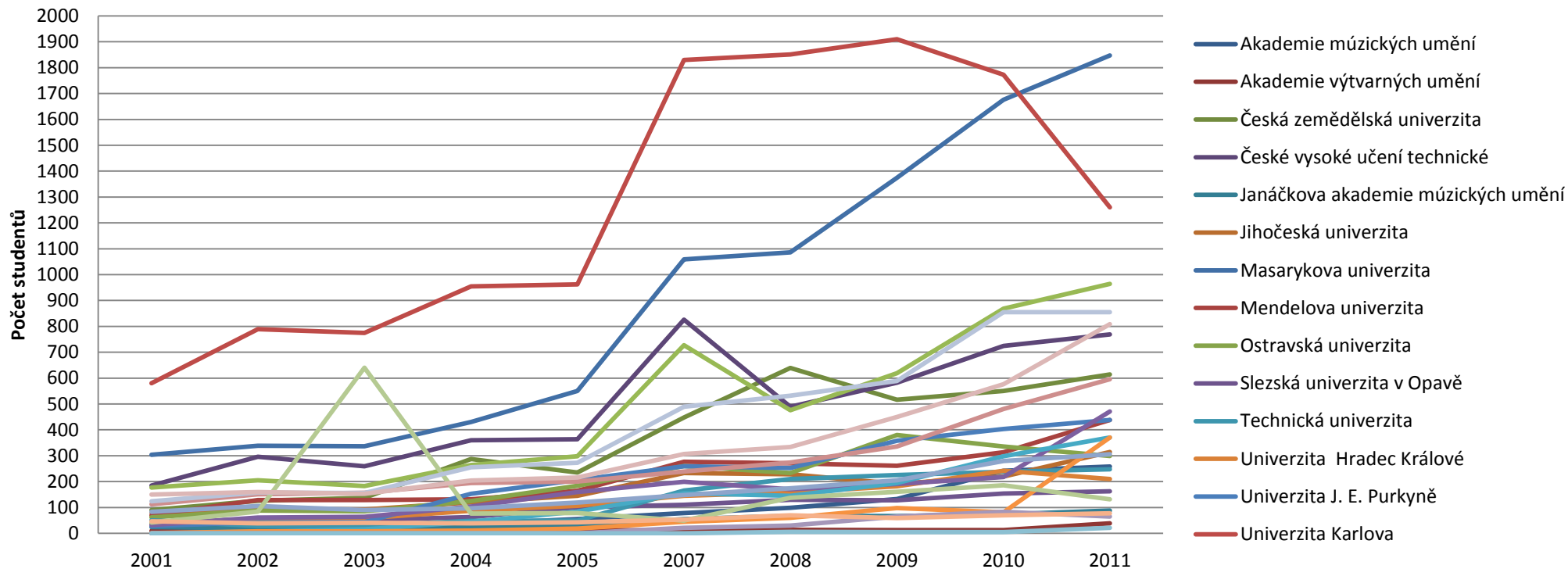
Mobilita studentů veřejných VŠ - vyslaní studenti										
	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Akademie múzických umění	38	36	38	37	55	78	99	133	242	258
Akademie výtvarných umění	10	10	10	11	13	12	14	13	13	39
Česká zemědělská univerzita	90	126	137	287	235	448	639	516	550	614
České vysoké učení technické	185	296	259	360	364	826	489	582	724	769
Janáčkova akademie múzických umění	24	19	22	23	28	55	68	67	74	88
Jihočeská univerzita	80	96	92	120	145	233	228	192	220	314
Masarykova univerzita	304	339	337	430	550	1059	1086	1374	1676	1847
Mendelova univerzita	70	129	129	132	164	277	271	261	313	438
Ostravská univerzita	62	88	85	125	184	260	233	380	336	299
Slezská univerzita v Opavě	35	58	51	63	101	110	130	128	154	163
Technická univerzita	50	28	29	48	49	165	210	225	238	248
Univerzita Hradec Králové	39	48	58	87	106	145	158	182	242	210
Univerzita J. E. Purkyně	28	43	44	153	206	259	252	358	403	438
Univerzita Karlova	580	789	775	955	962	1830	1851	1910	1773	1260
Univerzita Palackého	177	205	183	264	298	727	476	619	868	964
Univerzita Pardubice	32	61	64	104	160	199	170	191	218	471
Univerzita Tomáše Bati	0	7	16	45	84	155	145	194	298	370
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	1	8	8	11	18	45	60	98	81	370
Vysoká škola báňská Technická un.	83	105	90	97	119	148	174	205	280	306

Vysoká škola ekonomická	112	151	157	194	200	239	274	336	481	596
Vysoká škola chemicko technologická	42	84	640	76	78	49	137	161	186	132
Vysoká škola polytechnická	0	0	0	0	0	21	30	65	83	65
Vysoká škola technická a ekonomická	0	0	0	0	0	0	6	5	5	21
Vysoká škola umělecko průmyslová	46	39	41	39	43	53	70	59	70	77
Vysoké učení technické	124	158	156	255	273	489	532	589	855	855
Západočeská univerzita	150	160	153	204	216	307	334	450	576	809
Celkem	2362	3083	3574	4120	4651	8189	8136	9293	10959	12021

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

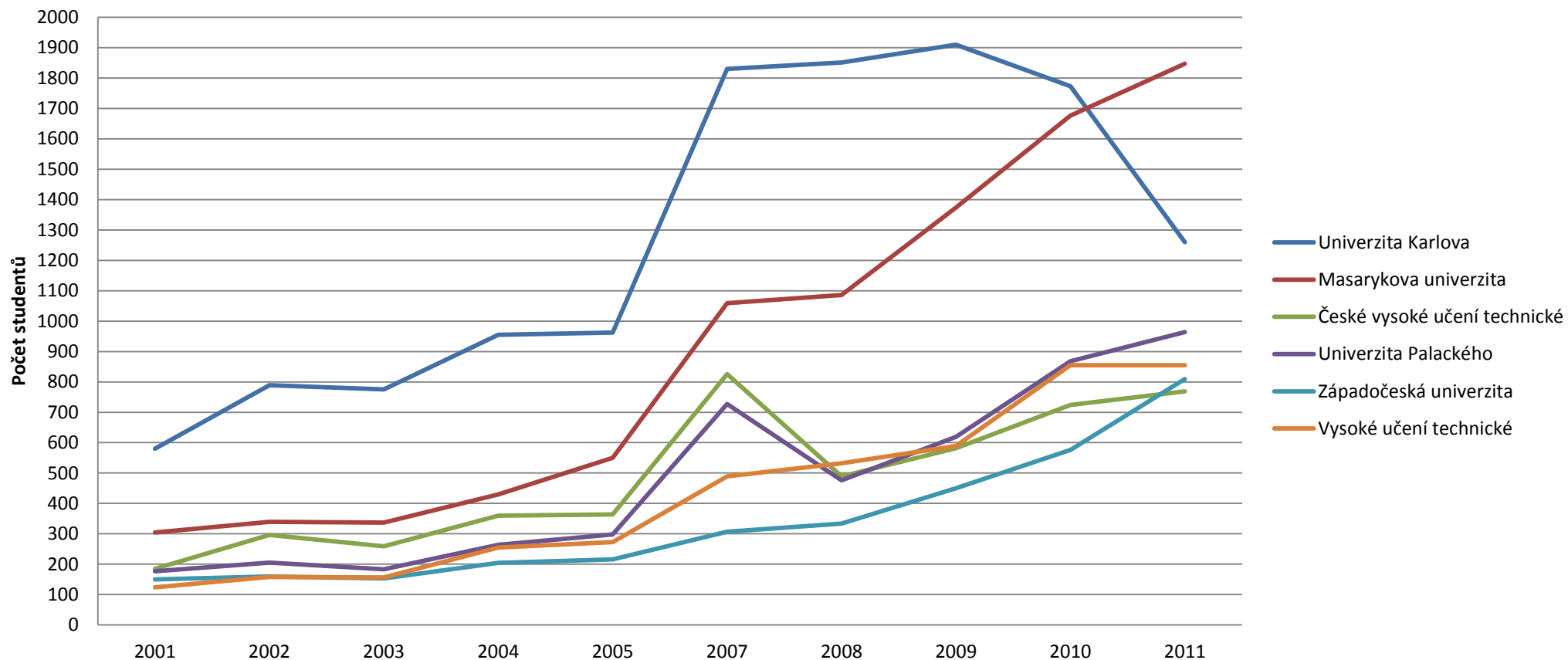
Uvedená statistická data jsou transformována do následujících vývojových diagramů, které lépe zrcadlí dynamiku vývoje mobilit v čase.

Mobilita studentů veřejných VŠ - vyslaní studenti

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Mobilita studentů veřejných VŠ - vyslaní studenti

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Mobilita studentů veřejných VŠ - přijatí studenti					
	2007	2008	2009	2010	2011
Akademie múzických umění	79	81	74	183	251
Akademie výtvarných umění	17	19	18	17	54
Česká zemědělská univerzita	230	475	511	609	610
České vysoké učení technické	896	618	552	648	2406
Janáčkova akademie múzických umění	7	20	12	25	36
Jihočeská univerzita	58	47	45	103	125
Masarykova univerzita	382	433	438	591	784
Mendelova univerzita	136	220	171	257	331
Ostravská univerzita	171	100	150	208	118
Slezská univerzita v Opavě	79	87	67	52	43
Technická univerzita	40	97	112	110	119
Univerzita Hradec Králové	60	73	67	91	166
Univerzita J. E. Purkyně	69	169	130	148	181
Univerzita Karlova	1620	1766	1872	1923	889
Univerzita Palackého	241	249	380	423	549
Univerzita Pardubice	140	134	130	237	300
Univerzita Tomáše Bati	94	86	89	108	209
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	13	50	37	47	209
Vysoká škola báňská Technická un.	198	252	224	372	390
Vysoká škola ekonomická	361	396	347	561	639

Vysoká škola chemicko technologická	118	156	253	283	222
Vysoká škola polytechnická	3	8	13	48	12
Vysoká škola technická a ekonomická	0	50	0	0	5
Vysoká škola umělecko průmyslová	60	45	46	73	74
Vysoké učení technické	246	291	447	447	551
Západočeská univerzita	192	147	165	338	303
Celkem	5510	6069	6350	7902	9576

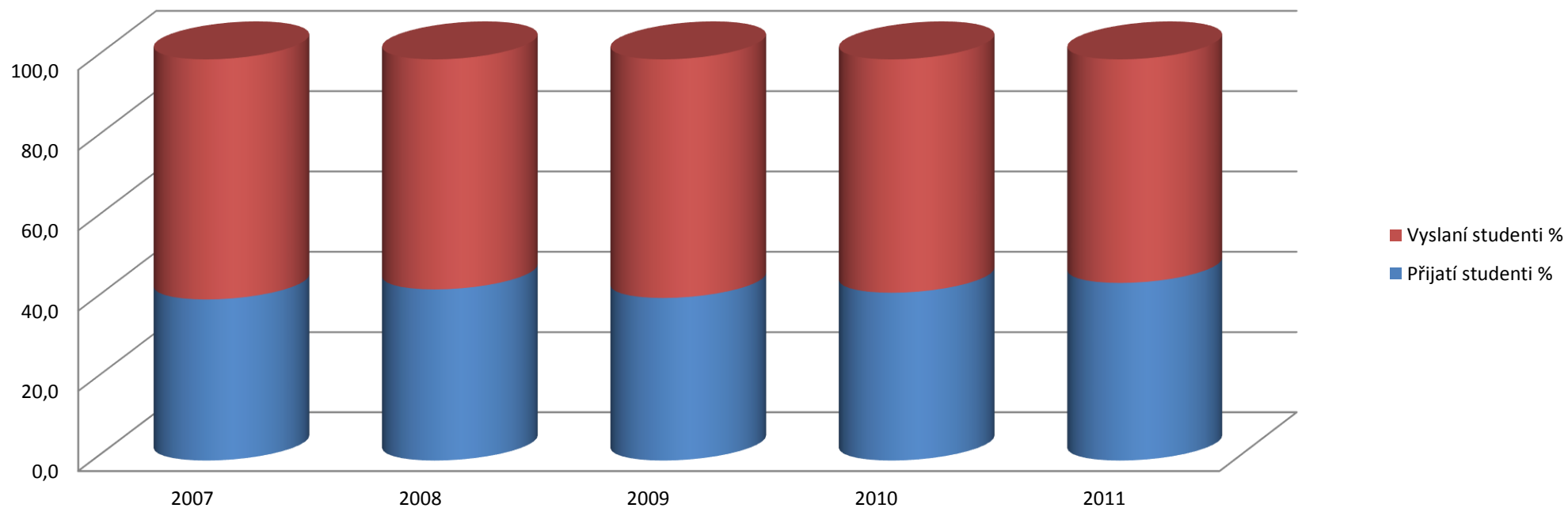
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

	2007	2008	2009	2010	2011
Přijetí studenti	5510	6069	6350	7902	9576
Vyslaní studenti	8189	8136	9293	10959	12021
Celkem	13699	14205	15643	18861	21597
Přijetí studenti %	40,2	42,7	40,6	41,9	44,3
Vyslaní studenti %	59,8	57,3	59,4	58,1	55,7

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

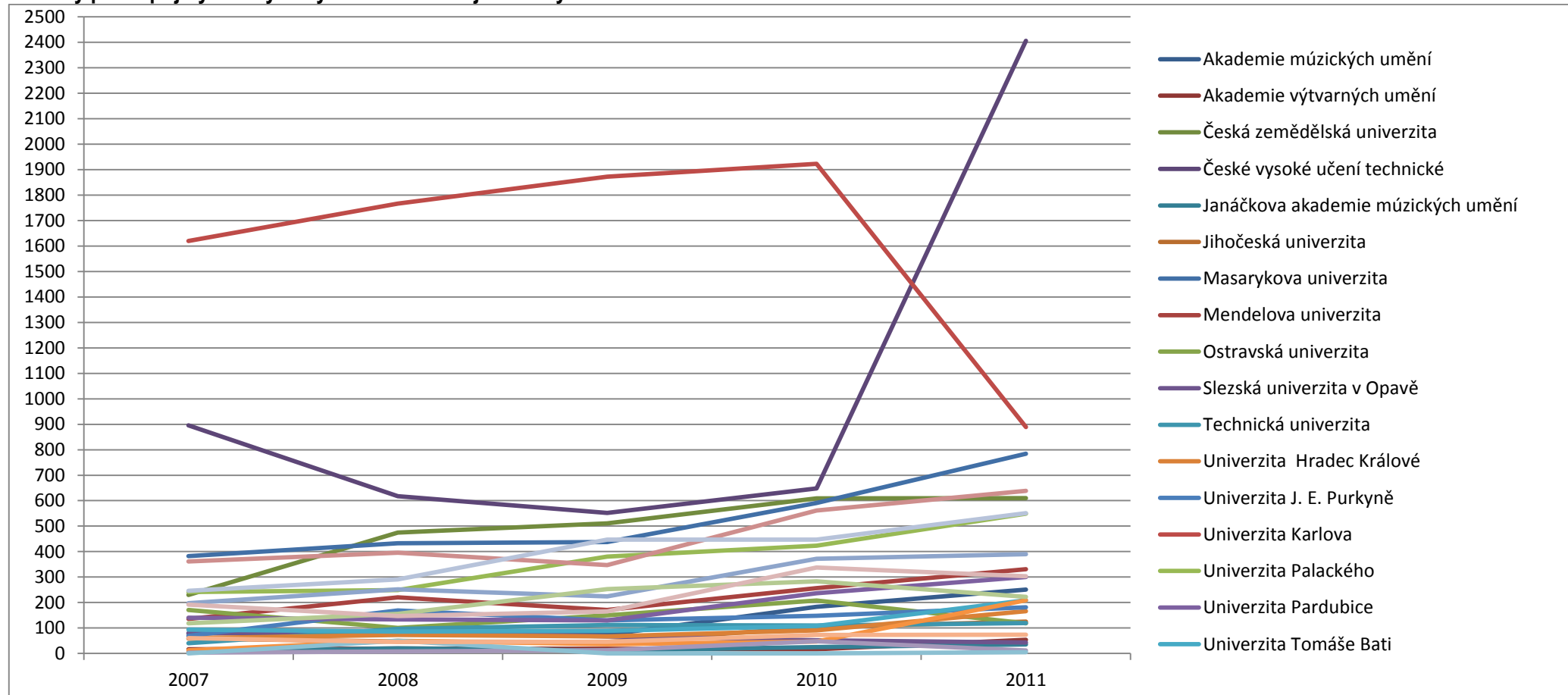
Celková bilance vyslaných studentů naznačuje, že v čase nedošlo k významnějšímu kvantitativnímu posunu vysílaných studentů, naopak rok 2011 naznačuje mírný propad. Trend přijatých studentů naznačuje jemný nárůst, což může být pozitivním zrcadlem vnímání kvality českých vysokých škol v zejména v evropském prostoru.

Poměr přijatých a vyslaných studentů

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Celkový počet přijatých a vyslaných studentů na jednotlivých VŠ

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Vývoj mobilit studentů v programu Erasmus

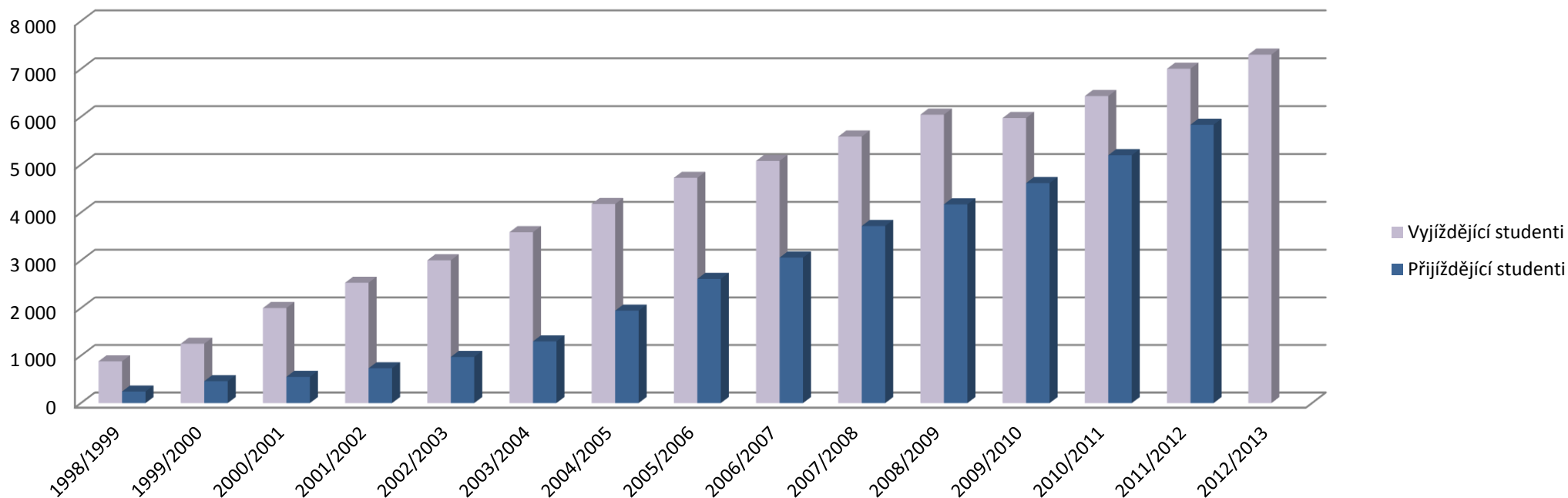
Vyjíždějící studenti				Přijíždějící studenti			
Rok	SMS	SMP	Celkem	Rok	SMS	SMP	Celkem
1998/1999	879		879	1998/1999	243		243
1999/2000	1 249		1 249	1999/2000	461		461
2000/2001	2 001		2 001	2000/2001	552		552
2001/2002	2 533		2 533	2001/2002	732		732
2002/2003	3 002		3 002	2002/2003	971		971
2003/2004	3 589		3 589	2003/2004	1 298		1 298
2004/2005	4 178		4 178	2004/2005	1 945		1 945
2005/2006	4 725		4 725	2005/2006	2 613		2 613
2006/2007	5 079		5 079	2006/2007	3 058		3 058
2007/2008	5 335	252	5 587	2007/2008	3 408	311	3 719
2008/2009	5 440	605	6 045	2008/2009	3 764	407	4 171
2009/2010	5 338	637	5 975	2009/2010	4 137	479	4 616
2010/2011	5 589	844	6 433	2010/2011	4 596	602	5 198
2011/2012	6 059	945	7 004	2011/2012	5 043	791	5 834
2012/2013	6 185	1114	7 299				

SMS - studijní pobyt

SMP - pracovní stáž

Zdroj: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&

Vývoj mobilit studentů v programu Erasmus

Zdroj: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&

Vývoj mobilit pracovníků v programu Erasmus

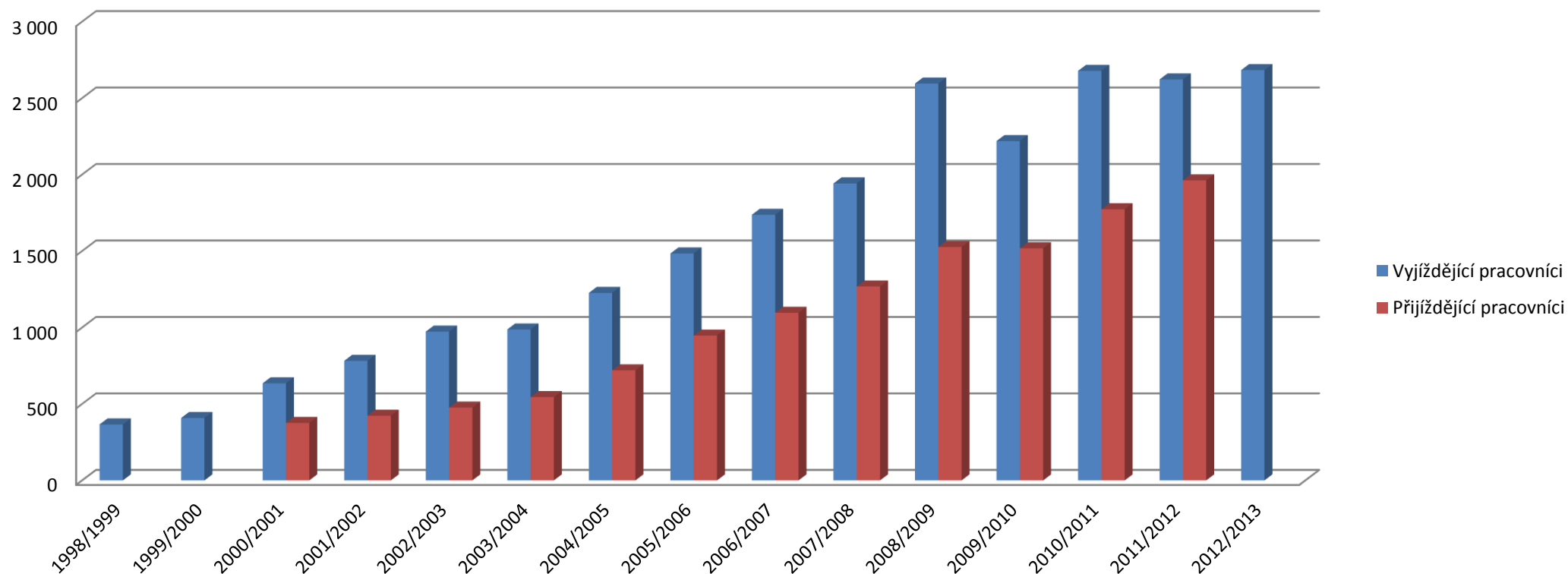
Vyjíždějící pracovníci				Přijíždějící pracovníci			
Rok	STA	STT	Celkem	Rok	STA	STT	Celkem
1998/1999	366		366	1998/1999			
1999/2000	408		408	1999/2000			
2000/2001	635		635	2000/2001	376		376
2001/2002	782		782	2001/2002	423		423
2002/2003	973		973	2002/2003	476		476
2003/2004	987		987	2003/2004	545		545
2004/2005	1 226		1 226	2004/2005	720		720
2005/2006	1 484		1 484	2005/2006	947		947
2006/2007	1 737		1 737	2006/2007	1 096		1 096
2007/2008	1 781	161	1 942	2007/2008	1 123	145	1 268
2008/2009	2 102	493	2 595	2008/2009	1 250	276	1 526
2009/2010	1 810	409	2 219	2009/2010	1 250	268	1 518
2010/2011	2 069	609	2 678	2010/2011	1 412	361	1 773
2011/2012	2 096	526	2 622	2011/2012	1 526	436	1 962
2012/2013	2 082	601	2 683	2012/2013			

STA - výukové pobyty

STT - školení

Zdroj: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&

Vývoj mobilit pracovníků v programu Erasmus

Zdroj: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=60&

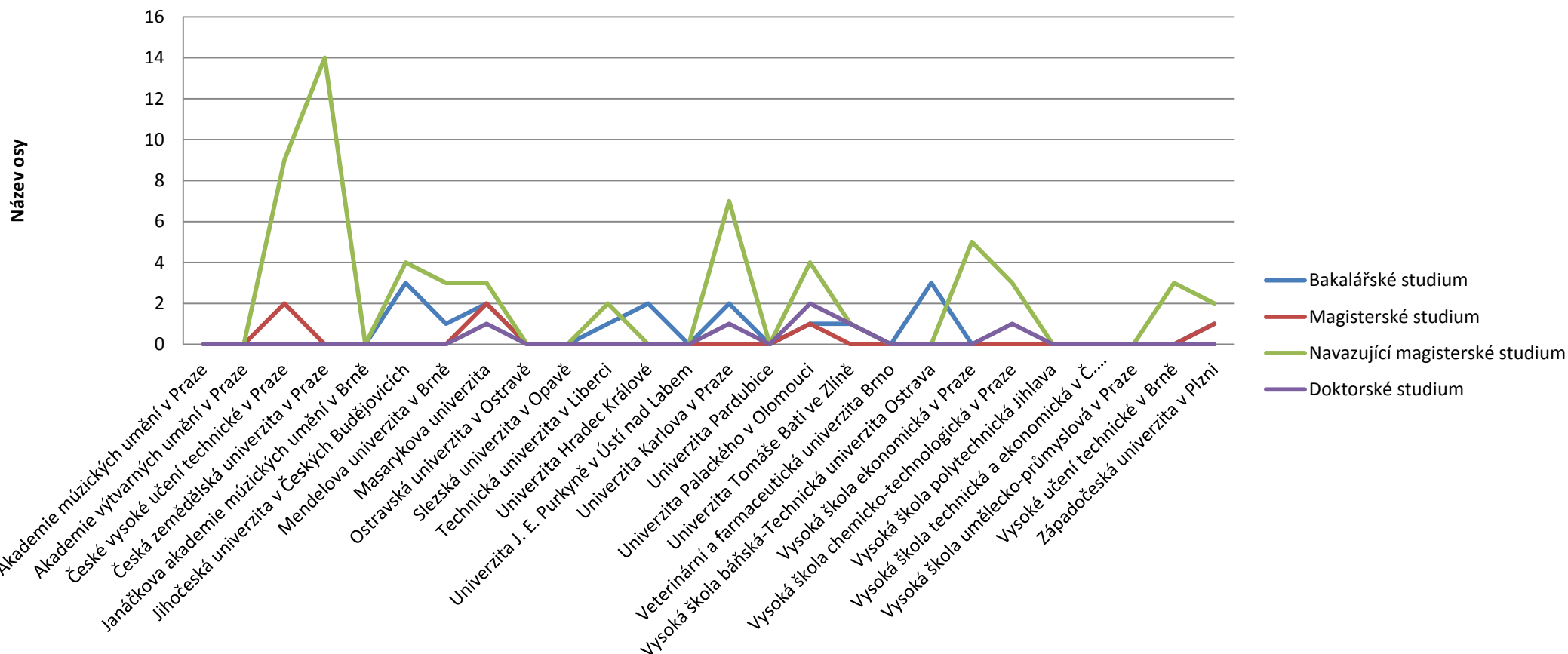
Joint/Double/Multiple Degree studijní programy rok 2012

Veřejná vysoká škola	Bakalářské studium	Magisterské studium	Navazující magisterské studium	Doktorské studium	Celkem
Akademie múzických umění v Praze	0	0	0	0	0
Akademie výtvarných umění v Praze	0	0	0	0	0
České vysoké učení technické v Praze	0	2	9	0	11
Česká zemědělská univerzita v Praze	0	0	14	0	14
Janáčkova akademie múzických umění v Brně	0	0	0	0	0
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	3	0	4	0	7
Mendelova univerzita v Brně	1	0	3	0	4
Masarykova univerzita	2	2	3	1	8
Ostravská univerzita v Ostravě	0	0	0	0	0
Slezská univerzita v Opavě	0	0	0	0	0
Technická univerzita v Liberci	1	0	2	0	3
Univerzita Hradec Králové	2	0	0	0	2
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem	0	0	0	0	0
Univerzita Karlova v Praze	2	0	7	1	10
Univerzita Pardubice	0	0	0	0	0
Univerzita Palackého v Olomouci	1	1	4	2	8
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	1	0	1	1	3
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	0	0	0	0	0
Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava	3	0	0	0	3

Vysoká škola ekonomická v Praze	0	0	5	0	5
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze	0	0	3	1	4
Vysoká škola polytechnická Jihlava	0	0	0	0	0
Vysoká škola technická a ekonomická v Č. Budějovicích	0	0	0	0	0
Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze	0	0	0	0	0
Vysoké učení technické v Brně	0	0	3	0	3
Západočeská univerzita v Plzni	1	1	2	0	4
Celkem	17	6	60	6	89

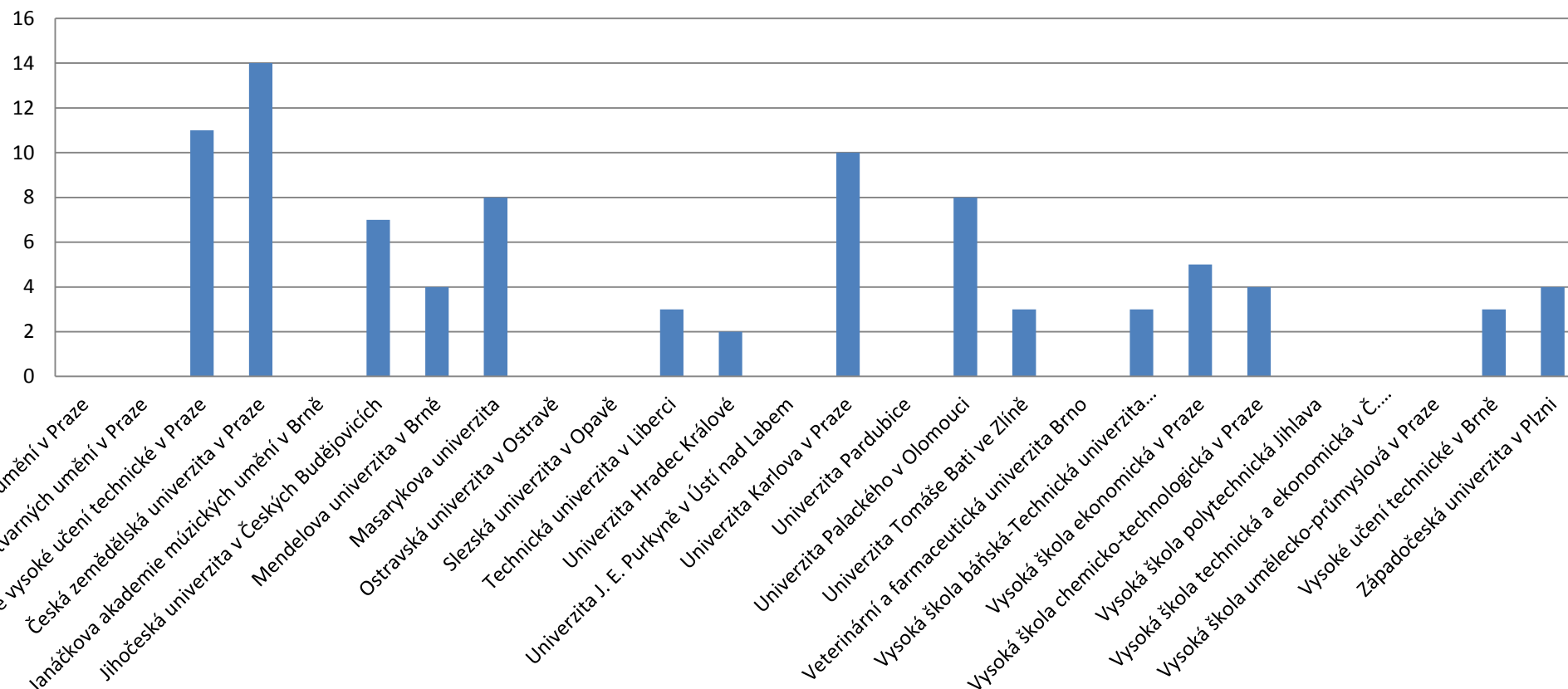
Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Join/double/multiple Degree rok 2012

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Joint/double/multiple Degree celkem veřejné školy

Zdroj: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-1>

Kapitola IV.

Příklady dobré a špatné praxe

Příklady dobré a špatné praxe internacionalizace na českých vysokých školách

Blok zobecněných poznatků ve vztahu ke studentům

Mezi nejčastěji zmiňované příklady špatné praxe plynoucí z dotazníkového šetření lze zařadit:

1. Nedostatečná jazyková vybavenost studentů, pedagogů a nejvíce administrativních pracovníků.
2. Byrokracie, překážky při získávání víz a nekompetence administrativního personálu.
3. Nejasná problematika nostrifikace, uznávání kreditů.
4. Nedostatek bakalářských programů v angličtině.
5. Nízká úroveň webových stránek v angličtině.
6. Nedostatečné finanční prostředky.

Dále, ale s menší frekvencí byly zmiňovány tyto příklady špatné praxe:

7. Vše řeší jen zahraniční oddělení, nekvalitní materiály a neochota některých pedagogů vyučovat (špatné finanční ohodnocení vůči výzkumu a vědě).
8. Chybí jednoznačná strategie směřování zahraniční politiky.
9. Nedostatečné ubytovací kapacity pro mobilitní studenty.
10. Různá programová struktura (semestr, blok).
11. Malá kapacita oddělení zahraničních vztahů a nedocení dlouholetých pracovníků s bohatými mezinárodními kontakty.
12. Vysoká míra nejasnosti spojená s ERASMUS+.
13. Malá kapacita školy versus vyšší náklady na zajištění standardních podmínek umělecké školy.
14. Nedostatečný orientační a informační systém v angličtině.

15. Vysoký nepoměr mezi incoming a outcoming mobilitou.
16. Různé zátěže ECTS kredity na různých univerzitách.
17. Najít shodu mezi principem vzájemného uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělávání deklarovaným Lisabonskou úmluvou a přirozeným zájmem univerzity.
18. Malá informovanost z MŠMT ohledně stipendií.
19. Špatná zkušenost se studenty postsovětských zemí (nemají zájem o vzdělání).
20. Příklad kambodžských studentů, přes platné lékařské vyšetření měli TBC – vzniklo pnutí mezi studenty a otázka, jak toto řešit.

Mezi nejčastěji zmiňované příklady dobré praxe plynoucí z dotazníkového šetření lze zařadit:

21. Nejčastěji byly zmiňovány studentské kluby, buddy systém, orientační týdny pro příjezdějí studenty apod.
22. Konference APAIE – získávání asijských studentů (dobré zkušenosti s asijskými studenty).
23. Dobrá podpora univerzity internacionalizačních aktivit.
24. Pevný tým vyučujících v angličtině.
25. Zapojení studentů do vědecko-výzkumných aktivit.
26. Aktivní jazyková katedra.
27. Péče o významné zahraniční osobnosti.
28. Využívání elektronických přihlášek.
29. Úsilí o bilingvní univerzity.
30. Nabízení předmětů v angličtině v programech, které jsou vyučovány v mateřském jazyce.
31. Mobility Window (studenti nemají v daném semestru povinné předměty na mateřské univerzitě).
32. Možnost skládat zkoušky videokonferenční.
33. Rozvoj vztahů v oblasti doktorských studií, vědy a výzkumu s japonskými VŠ a univerzitami.

Blok zobecněných poznatků ve vztahu k pedagogickým a vědeckým pracovníkům

Příklady špatné praxe:

1. Nízká konkurenceschopnost vůči sousedním zemím (Německo, Rakousko) vzhledem k nedostatku financí.
2. Malá míra přítomnosti na univerzitách vzhledem k cestovatelským aktivitám – trvat na smlouvě, aby byla možnost uplatnění do publikací RIV.
3. Nízká jazyková vybavenost.
4. Nedostačující podpora mladých zahraničních vědců od státu.

Příklady dobré praxe:

1. Výukové bloky pro teaching visitou.
2. Sociální program financování z grantů příhraniční spolupráce (Fond malých projektů Česko-Rakousko).
3. Rychlý rozvoj a moderní vedení mezinárodních výzkumných týmů univerzity.
4. Využívání široké škály externích pracovníků, neexistence diskriminace dle státní příslušnosti.

V rámci vyhodnocení dotazníkového šetření byly dále pozitivní a negativní zkušenosti homogenizovány do ucelených bloků v návaznosti na rozhodující procesy, které vysoké školy musí řešit v rámci internacionalizace. Mezi nejvýznamnější faktory byly zařazeny následující:

1. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU K PŘIJÍMÁNÍ STUDENTŮ (TZV. ADMISSION)

Strategické záležitosti:

- Pro kmenové studenty je přijímací řízení spojeno s „admission committees“, u tzv. výměnných studentů toto neexistuje.
- Existence problémů při uznávání vstupních dokumentů (především diplomy ze středních škol u kmenových studentů (nejedná se o problém Prahy, kde je také významný). (-)
- Bakalářské programy nejsou ve velké většině nabízeny v angličtině, což omezuje mobility bakalářských studentů (problém jazyky výuky). (-)
- Vstupní požadavky jsou propojeny s tzv. výstupy z učení v daném programu, což je pozitivní faktor orientující studenty. (+)

- Existuje zajištění kvality vstupního (přijímacího řízení), tzv. quality assurance, tzv. evropské univerzity uznávají nutnost kvality při zajištění vstupního řízení. (+)
- Některé univerzity v zahraničí pozitivně kvitovaly, že rozpočet českých VŠ závisí na počtu studentů ze zahraničí a v rámci mobility (ukazatel K), což je faktor sloužící jako incentivum pro rozvoj internacionalizace. Jiné však poukazyvaly na fakt, že univerzity tímto neztrácejí svou autonomii ve stanovení svých priorit. (0)

Administrativní záležitosti

- Dostupné informace (www stránky a ECTS informační balíčky jsou velice dobrým nástrojem informovanosti uchazečů o studium nebo mobilitních studentů). (+)
- Využívání elektronických přihlášek a tzv. on-line přihlášek. (+)
- Problém je však spatřován v rozdílných vstupních požadavcích, což limituje především užší spolupráci univerzit (je například velice rozdílná náplň přijímacího řízení mezi jednotlivými univerzitami v Evropě, i když se zaměřují na stejné programy, to brání větší mobilitě studentů). (-)
- V některých případech bylo konstatováno, že je příliš dlouhé přijímací řízení, což odrazuje zahraniční studenty od toho, aby se na danou univerzitu přihlásili. (-)
- Vízové problémy pro studenty mimo EU (tento problém trápí všechny zúčastněné, odmítání víz dobrým studentům, délka vízového řízení). (-)
- Počet nabízených míst v jednotlivých programech je omezen, což neumožňuje přijmout všechny vhodné zájemce ze zahraničí. Navíc systém v ČR je postaven tak, že není možné přijímat do jednoho programu v cizím jazyce zájemce na základě různých poplatků, což je odlišné od situace v jiných zemích (např. Nizozemí). (-)
- Pro mobilitní studenty může být problémem i rozdílný způsob klasifikace na univerzitách, kde v rámci výměnných pobytů studují, což jim činí problémy při uznávání zkoušek na domovské univerzitě. ECTS systém sice umožňuje převod, ale znamenal by, že by jej používali všichni (tj. všichni by uniformě měli 6 stupňovou škálu a ne třeba 4 stupňovou). Navíc samotná ECTS klasifikace (postavená na statistice Gaussovy křivky) je problematická. (-)

2. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU K PODPŮRNÝM (ADMINISTRATIVNÍM) ZÁLEŽITOSTEM (TZV. SUPPORTING SERVICES)

Strategické záležitosti

- Začlenění mobilitních studentů do pomoci při organizaci příjezdějících studentů (např. tzv.

Buddy systém umožňuje využít studenty, kteří již byli nebo se chystají na výjezd ke studiu do zahraničí při organizaci a pomoci v případě příjezdu zahraničních studentů.
(+)

- Hodnocení mobilit studenty dává univerzitám zpětnou vazbu. (+)
- Některé zahraniční univerzity (např. University Wageningen) využívají při poradenství týkajícím se studia v zahraničí v rozsáhlé míře pedagogy (ne pouze koordinátory smluv v programu Erasmus) – mají tzv. „trojúhelník“, který studentům pomáhá při jejich rozhodování a dalších záležitostech spojených s výjezdem. Ten je tvořen příslušným koordinátorem smlouvy, tzv. poradcem pro studium, a představitelem příslušného studijního oboru/programu, kteří pomáhají studentovi zvolit na zahraniční univerzitě vhodné předměty tak, aby byly v souladu s programem/oborem na mateřské univerzitě.
(+)
- Úsilí o bilingvální univerzity – tj. strategie mít plynně anglicky hovořící pracovníky na všech úrovních administrativy univerzity. (+)
- Nedostatečné finanční prostředky pro administrativní jednotky a pro podporu administrativních služeb pro mobilitní studenty (konstatováno všemi partnery, nejedná se tedy pouze o českou záležitost). (-)

Organizační záležitosti

- Ubytovací kapacity, které může univerzita garantovat, nejsou často dostatečné (v ČR je z ekonomického hlediska výhodnější mít na kolejích studenty, kteří jsou zapsáni ke studiu než mobilitní studenty, kteří přijíždějí jenom na semestr – pak již by v letním semestru zůstalo lůžko prázdné; naopak např. v Nizozemí je ubytování nabízeno pouze studentům přijíždějícím na double degree a nikoliv všem výměnným studentům; ti si ubytování musí zajišťovat sami či prostřednictvím nizozemských studentských organizací. (-)
- Nové prostředí, do něhož studenti přijíždějí, je pro ně neznámé, a nejsou-li služby pro studenty podobné těm na domácí univerzitě, mají studenti problémy. Na druhou stranu však zaznívaly i hlasy proti unifikaci (McDonaldizaci) této podpory, protože mobility mají přinášet i porozumění jiné kultuře. (0)
- Administrativa spojená s výjezdy a příjezdy je považována za časově náročnou a komplikovanou (chybí jednoduchost). (-)
- Oceňovány jsou orientační týdny pro přijíždějící studenty, především pokud zahrnují i interkulturní přípravu (seznámení s kulturou chápanou jako „software jednání“ dané země). (+)

- Participace místních studentských organizací na začleňování zahraničních studentů do prostředí univerzity (např. organizace víkendových pobytů, kde se poznávají domácí a zahraniční studenti). (+)
- Využití nových médií pro informování zahraničních studentů a pro práci s nimi. (+)
- Některé univerzity ve starých členských zemích EU mají tzv. koordinátora mezinárodních programů – tj. programů, které jsou nabízeny ke studiu zahraničním studentům. Ten se zahraničními studenty probírá a konzultuje jejich studijní problémy a radí jim např. s volbou předmětů. (+)
- V rámci ELLS jsou v předmětných oblastech vytvořeny mezinárodní sítě školitelů-doktorandů, což usnadňuje jejich mobility (snadná domluva ohledně náplně mobility). (+)

3. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU KE STUDIJNÍM PROGRAMŮM A PŘEDMĚTŮM (TZV. STUDY PROGRAMMES/COURSES)

Strategické záležitosti

- Na předních a kvalitních západních univerzitách (v našem souboru Kodaň, Wageningen jsou do 150 místa v žebříčku QS University Ranking) bývá většina studentů v bakalářských programech vyučována v mateřském jazyce a v navazujících magisterských a doktorských programech v anglickém jazyce. Tato skutečnost přispívá ke kvalitě těchto programů, protože v nich učí zahraniční pedagogové. Objevuje se zde však problém, kdy pro mobilitní bakalářské studenty ze zahraničí nejsou vhodné předměty a programy v angličtině. (0)
- Je vhodné mít jako jeden z výstupů z učení i mezinárodní zkušenost. Tato skutečnost posiluje mobility, je žádaná zaměstnavateli a pedagogové se nemohou k mobilitám stavět negativně (např. je neuznávat a vyžadovat absolvování svého předmětu, který však k mezinárodní zkušenosti nedává). (+)
- Je vhodné rozšiřovat nabídku předmětů v angličtině v programech, které jsou vyučovány v mateřském jazyce. To umožňuje možnost větší volby pro zahraniční studenty a dává konkurenční výhodu i domácím studentům (internacionalizace doma). (+)
- Rigidní systém akreditací v řadě zemí (není-li akreditace programů v rukou univerzit) nedává příliš možností pro flexibilní uspořádání studijních programů, které by umožňovalo větší mobility. Je například obtížné akreditovat tzv. joint degree programy, a to i s prestižními zahraničními univerzitami, protože požadavky akreditační komise (zkušenosti z ČR a Maďarska) znamenají časovou náročnost i pro zahraniční partnery. Je tak omezována možnost získat zároveň vzdělání na prestižní zahraniční univerzitě formou joint degree (schůdné jsou tzv. double degree). (-)

- Objevuje se otázka, nakolik je systém třístupňového vzdělání flexibilní ve vztahu k zahraničním mobilitám. Například magisterští studenti studují 4 semestry, což snižuje možnosti jejich výjezdu ke studiu do zahraničí (na údajích z vybrané univerzity je patrné, že rozdělení studia na bakalářské a navazující magisterské v roce 2005 znamenalo propad v počtu vyjíždějících studentů, který byl vyrovnán až za 6 let). (-)

Tabulka č. 1. Studenti vyjíždějící z vybrané univerzity v rámci mobilit LLP ERASMUS v akademickém roce

Ak. rok	98/ 99	99/ 00	00/ 01	01/ 02	02/ 03	03/ 04	04/ 05	05/ 06	06/ 07	07/ 08	08/ 09	09/ 10	10/ 11	11/ 12
Univ.	39	46	79	144	205	226	286	234	247	247	264	268	287	303

Organizační záležitosti

- Univerzity mají různou programovou strukturu. Někde se učí v tzv. blocích předmětů (např. výuka jednoho předmětu v bloku za 3 týdny jako v University Wageningen) a jinde se jedná o semestrální výuku. Tato situace znesnadňuje mobility, protože např. studenti po blokové výuce by mohli vyjet studovat jiný předmět do zahraničí, ten ale je vyučován semestrálně, tj. již „běží“. (-)
- Specifické požadavky na vstup do předmětů (např. požadavek na určité absolvované předměty) také často brání zahraničním mobilitním studentům takový předmět absolvovat, i když o něj mají zájem. (-)
- Pevné dané studijní plány a organizace studia umožňují snadnější orientaci studentům (předvídatelnost), na druhou stranu však nejsou flexibilní, což je důležitý aspekt mobilit.
- Je vhodné mít volitelné předměty v jenom semestru, což umožňuje výjezdy studentům. Tzv. okno mobilit (Mobility Window) znamená, že studenti nemají v daném semestru povinné předměty na mateřské univerzitě, které jsou například předpokladem přístupu k závěrečné zkoušce. Tato „okna“ jsou i pro přijíždějící studenty (existují např. na University Wageningen, Univerzitě Kodaň nebo na Švédské zemědělské univerzitě) a umožňují přijíždějícím studentům volit si tzv. „minors“, tj. kratší program podporující hlavní program na jejich domovské univerzitě. V těchto oknech je také dostatečná flexibilita. (+)
- Mobilitní okna vyžadují změny v akreditovaných studijních programech, což nemusí být jednoduché. (-)
- Využívání individuálních studijních plánů pro mobilitní studenty jim umožňuje mít vhodné kombinované předměty a plán svého studia. (+)
-

4. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU KE STUDENTSKÝM VÝMĚNÁM (TZV. EXCHANGE)

Strategické záležitosti

- Je potřebné jasně formulovat strategii ve vztahu k výměnám studentů, tj. „k čemu vlastně

mobility studentů jsou a k čemu slouží“. Existuje řada jejich zdůvodnění (např. posilování zahraničních zkušeností studentů, mezinárodní benchmarking univerzit z hlediska možností porovnat úroveň svého vzdělávání, otevírání se univerzit světa, nabídka studentům atd.). Ty, které odpovídají představám univerzity, je potom potřebné zakomponovat do strategických dokumentů tak, aby aktivity univerzity směřovaly k jejich dosažení. (0)

- Nabízené možnosti výměnných pobytů se podílejí na prestiži univerzit, protože vypovídají o úrovni univerzity (nabízí-li univerzita možnosti studovat na partnerských prestižních univerzitách, je i ona sama považována za prestižní), partneři, kteří se nacházejí na předních místech různých žebříčků, posuzují univerzity, s nimiž uzavírají partnerství; od nich požadují, aby se orientovaly při uzavírání smluv na podobné univerzity a neměly těžiště spolupráce v kooperaci s nepříliš známými vysokými školami). (+)
- Vysoká míra nejasnosti spojená s novým programem ERASMUS+ komplikuje jeho organizaci na vysokých školách. Neexistuje dostatek informací o různých možnostech. Administrativní podpora ze strany národních koordinačních středisek není dostatečná (pedagogové musí často trávit hodiny pročítáním tzv. Giude, aby získali potřebné informace, které by však měla poskytovat národní koordinační střediska. (-)

Organizační záležitosti

- Existují různé typy zahraničních mobilit studentů, což dává studentům možnost větší volby. Ti v zahraničí studují buď jednotlivé předměty, nebo jsou zahraniční mobility spojeny s přípravou jejich kvalifikačních (bakalářských, diplomových nebo doktorských) prací, s praxí v zahraničí a v poslední době roste také počet mobilit spojených s krátkodobými intenzivními specializovanými kurzy typu letních škol. Je vhodné všechny tyto možnosti zabudovat do studijních programů. (+)
- Výměny nejsou v mnoha případech vyrovnané (někdy výrazně převažují výjezdy, jindy příjezdy na univerzitu). (-)
- Často je výrazný rozdíl mezi rozsahem výjezdů a příjezdů i v rámci jedné univerzity, a to i mezi jednotlivými fakultami. Jsou fakulty a jejich obory s velkým počtem vyjíždějících a přijíždějících studentů a jiné s malými počty v proporcí k celkovému počtu studentů.

Nejvíce vyjiždějí studenti studující humanitní a sociální (včetně ekonomie a řízení) vědy.
(-)

- Přetrvávající neochota k výjezdům do zemí, které nejsou považovány za ty se „světovým školstvím“. Jedná se o problém tzv. image dané země a univerzity, což však neznamená nízkou kvalitu univerzity, ale celkový image třeba země. Jde o povědomí místa v zahraničí (např. povědomí o Praze v zahraničí je jiné než o regionálních městech). (-)
- Nedostatečné financování mobilit (náklady i přes příspěvky ze strany EU nebo národních vlád i univerzit jsou pro studenty vysoké, např. švýcarské univerzity hovoří o nákladech na život ve výši cca 10 000 švýcarských franků za semestr. (-)
- Existence různých harmonogramů akademického roku (v různých zemích a na univerzitách jsou odlišné harmonogramy akademického roku, a v důsledku toho určitá administrativa spojená s mobilitami na domovské univerzitě musí probíhat v době dovolených; zkouškové období je plánováno na jiné termíny, letní školy často probíhají v obdobích, kdy by se pedagogové měli soustředit na výzkum či mají čerpat dovolené). (-)
- Některé fakulty na některých univerzitách nejsou ochotny přijímat o několik výměnných studentů více a někdy i snižují původně domluvené (ve smlouvě) počty výměnných studentů. (-)
- Ne vždy je úroveň výměnných studentů na odpovídající úrovni jak po stránce jazykového vybavení, tak i pro stránce znalostní. V takových případech je obtížné tyto studenty začleňovat do běžných studijních skupin, i když by to bylo užitečné z hlediska obohacení těchto skupin. (-)
- V případě, že hostující univerzita nenabízí bakalářské programy v angličtině, jsou bakaláři na výměnných pobytech nuceni participovat na předmětech z magisterského typu vzdělávání, což následně snižuje i akademickou roveň magisterských programů. (-)
- Mobilitními studenty je velmi oceňováno, existuje-li osobní kontakt mezi pedagogem a tímto studentem. (+)

5. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU KE ZKOUŠENÍ A HODNOCENÍ STUDENTŮ (TZV. EXAMS AND GRADING)

- I přes určitou obtížnost v převodu známek (např. šesti nebo čtyř škálová stupnice) je zatím ECTS systém jediným existujícím systémem umožňujícím jednoduše převádět získané známky v zahraničí a uznávat získané kredity (zde funguje bezproblémově). (+)
- Problémem se však jeví různá zátěž ECTS kredity na různých univerzitách. Např. BOKU Vídeň má jeden předmět „rozmělněn do několika modulů-předmětů, a tak je například

za podobný za 6 ECTS kreditů na ČZU nutno na BOKU absolvovat 3 předměty, každý po 2 ECTS. Naopak Švédská zemědělská univerzita zase nabízí předměty až za 15 kreditů, a student tak absolvuje v zahraničí pouze předměty, kterým však na ČZU odpovídá třeba až 6-8 předmětů za semestr. (-)

- Na univerzitách existují různé harmonogramy zkoušek, což někdy znemožňuje koordinovat aktivity ve vztahu k domácí univerzitě (např. studenti mají na jedné ze španělských univerzit jediné možné zkoušky až v srpnu, kdy by již měli být nazpět v ČR. (-)
- Univerzity v rámci ELLS nabízejí svým studentům skládat zkoušky na mateřské univerzitě i v období, kdy již studují jako mobilitní studenti na partnerské univerzitě v síti ELLS (využití videokonferenčních možností a tzv. předmětných oblastí, v nichž jsou sdruženi podle zájmu představitelé pedagogů jednotlivých univerzit, kteří domlouvají tyto zkoušky a dohlíží na jejich průběh; hodnocení potom provádí mateřská univerzita). (+)
- Jelikož pravidla programu ERASMUS vyžadují, aby student při zahraničním pobytu získal určitý počet ECTS kreditů, při mobilitách doktorandů se ukazuje jako obtížné, jak převést samostatnou výzkumnou práci, prováděnou na zahraničním pracovišti, na ECTS kredity. (-)

6. FAKTORY PODPORUJÍCÍ NEBO ZNESNADŇUJÍCÍ INTERNACIONALIZACI VE VZTAHU K ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM A OBHAJOBÁM KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ (TZV. GRADUATION AND DEFENSE)

- Pro internacionalizaci je důležité, že závěrečné zkoušky a obhajoby musí probíhat v angličtině. (+)
- V ELLS jsou využíváni v některých případech tzv. co-accessoři, kteří hodnotí kvalifikační práci, a poskytují tak zpětnou vazbu studentům společně se školitelem, tj. před tím, než je práce směřována k určeným oponentům (nebo především hodnotí doktorské projekty v případě žádosti o interní granty). (+)
- V případě tzv. double degree programů již proběhly některé obhajoby kvalifikačních prací i formou videokonferencí do zahraničí (čeští školitelé se tak mohli touto formou přímo účastnit obhajob svých studentů, kteří v zahraničí studovali v rámci tzv. double degree programů). (+)
- Problémem je skutečnost, že na některých univerzitách jsou přesně dané termíny obhajob a závěrečných zkoušek a jinde nejsou stanoveny žádné limity, což znesnadňuje koordinaci především při ukončování double degree programů. (-)

Příklady dobré a špatné praxe při spolupráci s orgány veřejné správy

Sumarizace

Příklady špatné praxe:

1. Nedostatečná, v mnoha případech, nulová jazyková vybavenost.
2. Odbor azylové a migrační politiky - nevyjasněná pravidla nahlášení pobytu incomingových studentů, různé výklady od různých zaměstnanců.
3. Dlouhé čekací doby.
4. Nepříjemné jednání.
5. NAEP nepomohl příliš v řešení potíží v době startu ERASMUS+. Nereagoval na stížnosti univerzit, pouze přenášel pokyny EU.
6. Školy nejsou účastníkem vízového řízení.
7. Udělování víz vysoce kvalifikovaným odborníkům ze zahraničí (zdlouhavý proces, DPP pouze na 7dní, pak nutnost obnovení).
8. Malá regionální stipendijní (jiná motivační) podpora.
9. Nespolupracující zaměstnanci ČSSZ.
10. Osobní sympatie/antipatie politiků a představitelů se promítají do aktivit.
11. Nutnost ověřit další studium (další ročník) doktorandů z Indie rovnou na našich úřadech v Indii. Neudělují se víza delší než 1 rok. Byl vznesen i požadavek ambasadorem Indie v ČR, zatím bez úspěchu.
12. Kontroly cizinecké policie požadovaly plošné kontroly bez konkrétního udání jednotlivých osob, jak pracovníků, tak posléze studentů.
13. Nedaří se aktivovat absolventy univerzity pracující při EU.
14. Nostifikace středoškolských vysvědčení studentů ze zahraničí (Praha – byrokratické překážky).
15. Jistá míra destabilizace VŠ prostředí v důsledku politických zásahů /legislativní/ do akademického života VŠ.
16. Malá (neexistující) regionální stipendijní (jiná motivační) podpora zahraničních mobilit jako vstřícní krok ke spolupráci s místními VŠ.

17. Nedostatek společných projektů k prezentaci VŠ v zahraničí pod gescí velvyslanectví ČR v zahraničí.
18. Z úrovně MŠMT není dostatečná kooperace s ministerstvem zahraničí, respektive s jednotlivými velvyslanectvími k centrální koordinaci průniku potřebných informací na VŠ. V této oblasti převažuje individuální přístup VŠ.
19. Národní stipendijní program je na nízké úrovni a nevytváří pro VŠ dostatečný prostor pro motivační chování.

Příklady dobré praxe:

1. Dům zahraniční spolupráce MŠMT ČR – příjemné, rychlé a ochotné jednání.
2. Magistrát města Ostravy, Krajský úřad Moravskoslezského kraje – dobrá spolupráce.
3. MV ČR – dobrá zkušenost, většinu problémů řeší telefonicky.
4. Magistrát města České Budějovice – dobrá spolupráce, podpora zahraničních studentů, spolufinancování akcí.
5. Dobrá spolupráce univerzity s krajem (spolufinancování Britské rady a Goethecentra, koordinace činností, Společné zájmy v rámci chodu Evropského regionu Dunaj-Vltava apod.).
6. Při jednání s cizineckou policií a odborem azylové a migrační politiky MV se vyplátilo projednání vzorů dokladů ubytovací smlouvy, potvrzení o studiu a potvrzení o přijetí do kurzu čeština pro cizince. Dále registrace podpisových vzorů oprávněných osob na těchto dokumentech.
7. Pomoc některých velvyslanectví (Indie, Vietnam, Mongolsko) – univerzita zajišťuje přípravu budoucích možných studentů, aby se přesvědčili o úrovni.
8. Pomoc absolventů univerzity – pracovníků ambasád ČR nebo orgánů nadnárodních organizací v zahraničí.
9. Ochota cizinecké policie řešit problematiku udělování studijních víz, efektivní každodenní komunikace.
10. Zapojení ČR do projektu CEEPUS, který podporuje možnost tvorby akademických sítí a vytváří jisté zdroje pro podporu mobility VŠ, i když s omezenými zdroji.
11. Regionální spolupráce se zahraničím (Jihomoravský kraj – region v Srbsku) podporující i oblast vzdělávání na úrovni VŠ. Kraj jeden rok poskytuje omezenému počtu zahraničních studentů stipendia.

Příjemné vystupování, ochota spolupracovat a pomoci jsou zastoupeny ve špatné i dobré praxi. Toto ovlivňuje pouze jednotlivec (zaměstnanec) dané instituce.

Kapitola V.

Využití Q metody pro analýzu procesu a stavu internacionalizace na vysokých školách v ČR

Q metoda je kvantitativní výzkumná metoda v sociálních vědách. Při bližším metodologickém pohledu je však patrná její kvalitativní podstata, a to proto, že sleduje názory (subjektivní pohledy) zkoumaných lidí na zkoumaný problém. V případě projektu KREDO se jednalo o sledování názorů spojených s internacionalizací vysokých škol v ČR. Q metoda totiž umožňuje zkoumat diskurs ve společnosti nebo v její části – tj. v našem případě ve vysokém školství a konkrétně v jeho oblastech spojených s internacionalizací. Proto byl výzkum zaměřen na internacionalizační diskurs ve vysokém školství v ČR. Tato metoda umožňuje ukázat, co je společné a co je odlišné v pohledech těch akademiků, kteří jsou s internacionalizací přímo spojeni (tj. členů expertní skupiny TA 6). Jedná se tedy o analýzu subjektivních pohledů (názorů) členů expertní skupiny TA 6 na internacionalizaci českého vysokého školství, a to ve spojení se SWOT analýzou této oblasti vypracovanou na vysokých školách. Na základě Q metody je možno utvořit určité typologie, které přibližují názory na internacionalizaci českého vysokého školství těmi aktéry, kteří jsou s internacionalizací spojeni jako tzv. shareholders. Q metoda umožňuje jinými slovy přiblížit, jaké jsou k ní zaujímány postoje mezi těmi, kteří jsou jejími přímými aktéry. Na těchto základech je možné také utvářet některá praktická doporučení.

Q metoda je určitým způsobem otočená běžně používaná faktorová analýza a představuje korelaci sloupců, a ne řádků, datové matice. Zatímco běžná faktorová analýza sleduje to, co by se dalo nazvat objektivními daty (R) – tj. to, na co lidé odpovídají, matice pro Q metodu sleduje subjektivní pohledy. Jedná se tedy o dvě různé matice. Zatímco běžná faktorová analýza sleduje vybranou skupinu X jedinců a každý z nich je zkoumán určitým množstvím otázek (dalo by se říci, že zde je něco děláno příslušné osobě, jako když jí měříme tlak a vztah dané osoby k tomuto měření je pasivní), potom Q metoda zkoumá skupinu X různých otázek, z nichž je každá sledována určitým počtem jedinců (tzn., že samotná osoba něco aktivně dělá – měří zkoumaný problém). Výsledky Q metody tak popisují soubor (populaci) názorů a ne soubor (populaci) lidí. Q metoda napomáhá vnést neuchopitelnost subjektivity pod objektivní vědecké

zkoumání. Detailní přiblížení Q metody bylo vypracováno v létě 2014 a bylo dostupné všem, kteří následně s touto metodou pracovali.

Výsledky

Na základě třídění provedeného formou faktorové matrice na jednotlivých záznamových arších byly identifikovány 3 skupiny univerzit. Tato identifikace naznačuje 3 možné typy univerzit v ČR ve vztahu k internacionalizaci.

První typ představují **univerzity ve městech nad 100 000 obyvatel**. Jedná se zpravidla o univerzity s větším počtem studentů. Mohou to být jak vysoké školy specializovanější (např. technicky zaměřené nebo jediné svého druhu v ČR, kdy většinu studijních programů nemůže nabízet žádná jiná univerzita), tak i obecné (klasické univerzity). Mají-li menší počet studentů, jedná se o obecné univerzity s klasickými/tradičními univerzitními programy (např. medicína). Tento typ univerzit/vysokých škol má k dispozici určité zdroje (nejen finanční, ale především symbolické/tyto jsou spojeny například s jejich dlouhodobějším působením, tj. i vyšší zakotveností do mezinárodního světa), které využívají k úspěšnému naplňování cílů internacionalizace. **Internacionalizace u tohoto typu vysokých škol je jasně deklarovanou prioritou a proniká do všech oblastí činnosti (internacionalizace je implementována „shora dolů“).** Internacionalizace univerzity/vysoké školy má u tohoto typu prioritu a takto proniká i do dalších činností univerzity. Je chápána jako výlučná oblast, bez které se jiné oblasti neobejdou (proto je i komplexně chápána). Pro splnění tohoto cíle je k dispozici kvalitní administrativní zázemí a další zdroje (především zdroje symbolické dané polohou vysoké školy nebo její historií a dlouhodobým působením v mezinárodním prostoru). Internacionalizace je tedy prioritou daného typu univerzit/vysokých škol, je aplikovaná ve všech oblastech jejich působení života na základě existujících zdrojů (využívány při omezenosti finančních zdrojů jsou především zdroje symbolické). Tento typ univerzit nejvíce charakterizují následující výroky z utvořených shluků ve SWOT analýze:

- 1) **Zapojení do mezinárodních projektů ve vědě a výzkumu výrazně podporuje internacionalizaci.**
- 2) **Bez mezinárodních programů typu ERASMUS by internacionalizace nebyla vůbec možná.**
- 3) **Existence double degree a joint degree programů znamená vysokou úroveň internacionalizace dané vysoké školy.**
- 4) **Jazyková vybavenost pedagogů a studentů má zásadní vliv na úspěšnost internacionalizace.**
- 5) **Dominance angličtiny brání rozvoji internacionalizace, protože je omezován význam dalších jazyků a tím i možností vyjíždět do zemí, kde angličtina není mateřským jazykem.**

U tohoto typu univerzit je tedy patrné, že internacionalizace prochází jak vědeckými činnostmi, tak i činnostmi pedagogickými a konkrétně je i spojována se společnými vzdělávacími programy typu joint či double degree. Velice zajímavý je důraz na jazykovou vybavenost (což je pochopitelné), ale především položená otázka angličtiny jako univerzálního jazyka globálního světa s tím, zda tato dominance nebrání dalšímu rozvoji internacionalizace v nějakých zatím třeba ještě nespecifikovaných oblastech. Může se však také jednat o zkušenost, kterou mají obory (především společensko-vědní, ekonomické a humanitní), v nichž „záleží na nuanci ve významu slova“, z mezinárodního prostředí, v němž dominuje angličtina, kterou nejlépe vládnou rodilí mluvčí. Nicméně lze usuzovat na skutečnost, že „žalářování v nutnosti používat angličtinu“ brání rozvoji různých forem internacionalizace, což může být zkušeností ze zdůrazňování práce v mezinárodních vědeckých a vzdělávacích programech, která je pro tento typ univerzit/vysokých škol typická.

Druhým typem jsou **univerzity/vysoké školy ve městech pod 100 000 obyvatel nebo vysoce specializované univerzity technologického zaměření**. Zpravidla se jedná o menší univerzity nebo univerzity s velmi vysokou specializací (většinu programů, ani programů podobných nenabízí nikdo jiný). U tohoto typu univerzit je patrnější skutečnost omezenějších zdrojů potřebných pro rozvoj internacionalizace (nejen zdrojů finančních, ale i symbolických /např. poloha/, avšak tyto vysokých školy se snaží významně akumulovat především zdroje symbolické, které zatím existují více u prvního typu vysokých škol). Podobně jako u prvního typu je i u těchto vysokých škol/univerzit **internationalizace jasně deklarovanou prioritou a proniká do všech oblastí činnosti (internationalizace je implementována „shora dolů“), a to i při omezenějších zdrojích především symbolického (nefinančního) charakteru ve srovnání s prvním typem**. Internacionalizace je u tohoto typu univerzit/vysokých škol chápána jako velice důležitá (prioritní) oblast, která je výrazem úspěšné práce univerzity. Jejím dalšímu rozvoji však brání řada překážek (např. byrokratických), a to především nedostatečné zdroje materiální (to je problém u všech typů) i symbolické podoby. Internacionalizace přináší růstový potenciál univerzity, protože daná vysoká škola usiluje o akumulaci především symbolických zdrojů nutných k dalšímu rozvoji internacionalizace. Tento typ univerzit nejvíce charakterizují následující výroky z utvořených shluků ve SWOT analýze:

- 1) **Rozvoj internacionalizace omezují byrokratické překážky (vydávání víz, nostrifikace středoškolských diplomů, zákonné požadavky spojené s pobytem cizinců).**
- 2) **Jazyková vybavenost pedagogů a studentů má zásadní vliv na úspěšnost internacionalizace.**
- 3) **Smlouvy se zahraničními partnery jsou pro rozvoj internacionalit nezbytné.**

- 4) Má-li vysoká škola jedinečná a speciální zařízení, ke kterým je v jiných zemích obtížné se dostat, má velice dobré předpoklady přilákat velké množství zahraničních studentů i akademických pracovníků.
- 5) Dominance angličtiny brání rozvoji internacionalizace, protože je omezován význam dalších jazyků a tím i možností vyjíždět do zemí, kde angličtina není mateřským jazykem.

Uvedená tvrzení, která jsou typická pro tuto druhou skupinu, dokreslují podstatu symbolického bohatství (viz odkaz na jedinečnost zařízení). Oproti zavedeným univerzitám (těm, které mají delší historii, a tudíž i delší působení v mezinárodním prostředí) usilují vysoké školy/univerzity tohoto druhého typu právě o rozvoj onoho působení (proto důraz na mezinárodní smlouvy), což přináší akumulaci především symbolického bohatství. Mnohem více vysoké školy v tomto typu také ovlivněny byrokratickými omezeními (i tuto okolnost je možno zařadit do určitého symbolického bohatství). Ve shodě s prvním typem je problematika jazykové vybavenosti a „zproblematictění“ angličtiny jako univerzálního jazyka internacionalizace (je dobré, že angličtina je takovým jazykem a nebrání to naopak rozvoji internacionalizace?).

Třetím typem univerzit/vysokých škol ve vztahu k internacionalizaci jsou **specializovanější univerzity (technicky či technologicky zaměřené) ve městech nad 100 000 obyvatel, které mohou být větší i menší co do počtu studentů**. Je tedy zřejmé, že tyto univerzity jsou typické větší specializací (ne však velmi vysokou) s výraznou komponentou technologického zaměření studijních programů. **Internationalizace jako taková nemusí u tohoto typu být jasně deklarovanou prioritou univerzity/vysoké školy, ale v jakési „nevyjádřené formě“ prochází všemu oblastmi působení (ze všech oblastí činnosti je patrná internacionalizace).** Jedná se tedy o implementaci internacionalizace „zdola nahoru“. U tohoto typu univerzit/vysokých škol je internacionalizace bezesporu důležitou oblastí. Otázkou však je, nakolik je oblastí prioritní: Je spojena s přístupem, že úspěchu v internacionalizaci nelze dosáhnout bez úspěšné práce v pedagogické a vědecké oblasti (činnost v pedagogické a vědecké oblasti ovlivňuje proces internacionalizace). Proto se lze domnívat, že u tohoto typu univerzit/vysokých škol je internacionalizace dílčí součástí jejich působení. Vzhledem k tomu, že tyto vysoké školy nemají internacionalizaci jako jasně vymezenou prioritu, potýkají se s nedostatkem různých zdrojů na její rozvoj (ty směřují do jiných oblastí, kde se internacionalizace jako „by-product“ objevuje, protože je to nutné). Tento typ univerzit nejvíce charakterizují následující výroky z utvořených shluků ve SWOT analýze:

- 1) **Reputace (pověst) univerzity obecně a různá s tím spojená ocenění (např. ECTS nebo DS labels, umístění v hodnotících žebříčcích) mají vliv na zájem zahraničních studentů o studium i na zájem zahraničních pedagogů působit na dané vysoké škole.**
- 2) **Přítomnost vysoce kvalitních zahraničních akademických pracovníků a jejich působení na vysoké škole je pro internacionalizaci nezbytné.**

- 3) Jazyková vybavenost pedagogů a studentů má zásadní vliv na úspěšnost internacionalizace.
- 4) Bez finanční podpory studentů k výjezdům do zahraničí jejich zájem o mobility klesá.
- 5) Dominance angličtiny brání rozvoji internacionalizace, protože je omezován význam dalších jazyků a tím i možností vyjíždět do zemí, kde angličtina není mateřským jazykem.

Podobně jako předchozí dva typy je i pro tento typ univerzity typické tvrzení ze SWOT analýzy o nutnosti jazykové vybavenosti pedagogů a studentů, má-li být internacionalizace úspěšně rozvíjena, a zároveň pochyby o tom, zda angličtina jako jazyk je tím jediným jazykem, který napomůže rozvoji internacionalizace. Roztříštěnost aktivit spojených s internacionalizací (jejich „rozplynutí“ v jiných aktivitách) může vést k nedostatečnosti zdrojů na samotnou internacionalizaci (proto zdůraznění finanční podpory při výjezdech do zahraničí, ale i odkazy ke zdrojům symbolického typu pověsti univerzity, která může být spojena i s přítomností kvalitních zahraničních pedagogů).

Předběžné shrnutí

Z uvedených typů vysokých škol/univerzit v ČR je patrné, že pro první a druhý typ je patrná výrazná blízkost (potvrzená i statisticky), a to tím, že u obou typů vysokých škol je internacionalizace chápána jako samostatná oblast a je takto přímo formulována jako priorita **(nějakým způsobem rozpracovaná strategie internacionalizace proniká do ostatních oblastí/činností vysoké školy)**. Nemusí se tedy jednat o nějakou „na papíře“ zformovanou strategii internacionalizace, ale daná vysoká škola jako celek má ucelenou představu, jak prohlubovat internacionalizaci. Tato představa existuje na centrální úrovni a proniká do ostatních aktivit v jednotlivých složkách univerzity/vysoké školy („shora dolů“). **Jedná se o určitou komplexní internacionalizaci.** Rozdíl mezi prvním a druhým typem univerzit je v tom, že první typ má k dispozici především symbolické zdroje/kapitál, dané například polohou nebo historií, a možnosti rozvoje mezinárodní činnosti v minulosti. Druhý typ toto symbolické bohatství teprve akumuluje. Podobně jako v předchozím typu univerzit/vysokých škol má internacionalizace univerzity prioritu a takto proniká i do dalších činností univerzity. Je chápána jako výlučná oblast, bez které se jiné oblasti neobejdou. Pro splnění tohoto cíle je k dispozici kvalitní administrativní zázemí a další zdroje.

Třetí typ se od předchozích dvou výrazněji liší. Internacionalizace u něj vyplývá z ostatních činností univerzity/vysoké školy (není zdůrazňována jako samostatná oblast ani není deklarována jako samostatná priorita. Jedná se tedy o ten typ univerzit/vysokých škol, v němž **ostatní oblasti generují internacionalizaci („zdola nahoru“)**. **Jedná se o určitou „střípkovitou (mozaikovitou)“ internacionalizaci.** Jakoby u tohoto typu univerzit/vysokých škol nebyla ani jasně zformulovaná celouniverzitní strategie internacionalizace. To může i znamenat, že na internacionalizaci nejsou specificky vyčleněny další zdroje (kromě zavedených

zdrojů spojených s mobilitami typu Erasmus nebo neusilují o využití a akumulaci zdrojů symbolických). Přesto jsou tyto univerzity v procesu internacionalizace zapojeny, a to proto, že prvky internacionalizace se přirozeně objevují v různých aktivitách na úrovni jednotlivých složek dané vysoké školy.

Zatímco první dva typy mají určitým způsobem „všezahrnující“ strategie internacionalizace, která je komplementární s celkovou strategií dané vysoké školy/univerzity, u třetího typu se jedná o určitou „výběrovou“ internacionalizaci, která se soustředí na vybrané prvky internacionalizace, jež jsou nejvíce přínosné pro naplňování celkové strategie univerzity/vysoké školy.

Dílčí závěr:

Šetření ukázalo, že v ČR **existují minimálně 3 typy univerzit/vysokých škol z hlediska jejich internacionalizace, resp. přístupu k tomuto procesu**. I přesto, že se komplexní přístup („shora dolů“) může zdát být nejúčinnější, fragmentace internacionalizace („zdola nahoru“) nenaznačila zásadní problematičnost. Q metoda hodnotila a utvářela typy spíše na základě vstupů (tvrzení o internacionalizaci) než výstupů (indikátory a kritéria internacionalizace). Proto je otázkou, zda bude možno například aplikovat jednotný kvantifikovaný model hodnocení internacionalizace, když samotné přístupy k ní jsou odlišné. Na druhou stranu, jak bylo právě řečeno, Q metoda se nezabývala výstupy internacionalizace a na úspěšnost/neúspěšnost usuzovala zprostředkovaně podle distribuce jednotlivých tvrzení.

Přestože mezi uvedenými typy univerzit/vysokých škol panují rozdíly, (první a druhý typ vysokých škol k sobě mají z hlediska statistických propočtů blíže, než má první nebo druhý typ ke třetímu/tento typ se nejvíce liší), lze u všech vystopovat některá společná dominantní tvrzení, která se vyskytla v celku tvrzení ve SWOT analýze. **U všech typů univerzit/vysokých škol je kladen důraz na jazykovou vybavenost pedagogů a studentů jako zásadní předpoklad úspěšnosti procesu internacionalizace.** Jazyk je tak spatřován jako „klíč“ k internacionalizaci. To je podpořeno i dalším tvrzením, které je společně zdůrazňováno u všech typů, **a to zpochybnění dominance angličtiny v internacionalizačních procesech.** Dominance angličtiny brání například výjezdům do zemí, kde angličtina není mateřským jazykem. Toto zjištění si zřejmě zaslouží detailnější analýzu a především diskuzi. Nicméně je patrné, že otázka angličtiny jako „hegemonie“ internacionalizace univerzity a vysoké školy trápí.

Z výsledků šetření je rovněž patrné, že internacionalizace je výrazně spojena s dostupnými zdroji. Univerzity/vysoké školy kromě omezených zdrojů materiálních a finančních se snaží o práci se zdroji symbolickými. Zde se otevírá prostor pro inovativní objevování ukrytých symbolických potenciálů univerzit, které by následně mohly být využity k rozvoji internacionalizace.

Kapitola VI.

Váhy (významnost) kritérií evaluace internacionalizace

Úvod (složení respondentů – vysokých škol)

Na 22 otázek týkajících se různých možných kritérií hodnocení internacionalizace odpověděly celkem 42 vysoké školy působící v ČR. Z nich bylo 21 veřejných a státních vysokých škol a 21 soukromých vysokých škol. Z hlediska počtu respondentů – vysokých škol, je možné daný vzorek považovat za reprezentativní: ve vztahu k veřejným a státním vysokým školám odpovědělo 75 % vysokých škol. Je však zřejmé, že vzhledem k nižším počtům univerzit by v případě odpovědí všech veřejných VŠ mohly být výsledky částečně odlišné od zde prezentovaných, a to vzhledem k malému souboru dotazovaných. U soukromých vysokých škol činila návratnost dotazníků 48 %, tedy odpověděla téměř polovina tohoto typu vysokých škol.

Kritéria

Kritériem s nejvyšší vahou ve vztahu k hodnocení internacionalizace je **počet studentských a učitelských mobilit**: 7,81 – průměr všech hodnocení váhy poskytnutých jednotlivými vysokými školami (kritérium má i nejvyšší medián 8 a nejnižší směrodatnou /standardní/ odchylku: 1,838). Znamená to, že toto kritérium upřednostňují všechny univerzity, které se účastnily šetření. Na toto kritérium odpovědělo všech 42 vysokých škol (jediná úplná odpověď na otázku ze všech položených otázek); váhy jsou počítány pouze z odpovědí těch vysokých škol, které odpověděly. Významnější je toto kritérium pro veřejné a státní vysoké školy (hodnota průměru činí 7,90 oproti soukromým vysokým školám /7,71/). Rozdíly mezi soukromými a veřejnými/státními vysokými školami však nejsou statisticky významné. Studentské mobility jsou již dlouhodobě počítány. U pedagogických mobilit je potřebné toto kritérium nadále zpřesnit (jak hodnotit například tzv. přeshraniční mobility pedagogů typu výjezdů na Slovensko nebo denní výjezdy za hranice, které však za rok mohou dosáhnout i desítek dnů).

Druhým kritériem (avšak s větším odstupem od prvního – rozdíl téměř 0,9 bodu na deseti stupňové váze) jsou **citační indexy vědců sledované univerzity**. Jeho průměrná váha dosáhla 6,92 (medián 7 a směrodatná /standardní/ odchylka 2,521). Dané kritérium však nehodnotilo 5 vysokých škol (3 vysoké a dvě soukromé). Z těch vysokých škol, které odpověděly, má tato průměrná váha vyšší hodnotu u veřejných/státních vysokých škol (7,06) než u soukromých (6,79). U veřejných/státních VŠ je však o něco vyšší směrodatná odchylka (2,6; zajímavá je v tomto ohledu velká odlišnost /a zřejmě i pochopitelná/ u uměleckých vysokých škol) než u soukromých VŠ (2,5). Rozdíly mezi soukromými a veřejnými/státními vysokými školami však nejsou statisticky významné. Je zřejmé, že toto kritérium nebude moci být aplikováno u všech typů VŠ (např. uměleckých). Otázkou také zůstává, jak jednoduše zjišťovat citační indexy, protože Web of Sciences nabízí rychle sumu (tj. i včetně českých

časopisů). Proto by bylo potřebné toto kritérium nadále upřesnit (jaké citační indexy počítat tak, aby bylo nezpochybnitelné).

Dalším kritériem v pořadí podle výše přidělené váhy (téměř však na úrovni předchozí kritéria, rozdíl je pouhé dvě setiny) je **internacionalizace vázaná na vědu**: průměrná váha 6,90, medián 7, směrodatná odchylka 2,658). Na otázku však neodpověděla jedna veřejná vysoká škola a jedna soukromá vysoká škola. Toto kritérium má vyšší váhu v průměru pro veřejné a státní vysoké školy (7,05) než pro školy soukromé (6,75). Mezi veřejnými/státními vysokými školami je však vyšší směrodatná odchylka (2,911 oproti 2,447 u soukromých), tj. u veřejných/státních vysokých škol panuje větší nejednotnost v hodnocení tohoto kritéria (nízké hodnocení se objevilo především o nových veřejných vysokých škol). Nicméně, podobně jako v případě předchozích dvou kritérií, není statisticky významný rozdíl mezi veřejnými/státními a soukromými VŠ. Toto kritérium je do značné míry obecně formulované (co si pod ním představit?). Proto by bylo potřebné jej nadále specifikovat (např. v propojení na typy mezinárodních vědeckých projektů – např. H2020).

Čtvrtým kritériem podle váhy v pořadí je **počet a význam vědeckých spoluprací**. I toto kritérium, podobně jako dvě předchozí, je spojeno s vědou. Výše jeho průměrné váhy je 6,85, což znamená, že se nachází opět na přibližně stejné úrovni jako předchozí dvě kritéria (medián je 7,5 a směrodatná odchylka 2,202). Toto kritérium má zajímavě vyšší průměrnou váhu pro soukromé VŠ (6,95) než pro veřejné a státní VŠ (6,75). U veřejných a státních vysokých škol je však mnohem vyšší směrodatná odchylka (2,489; nové veřejné VŠ přikládají tomuto kritériu nízkou váhu) než u škol soukromých (1,932). Na tuto otázku neodpověděla jedna veřejná vysoká škola a jedna soukromá škola. Opět neexistuje statistické prokázaná závislost (rozdíl) mezi veřejnou/státní a soukromou vysokou školou při hodnocení tohoto kritéria. I toto kritérium ještě bude vyžadovat další upřesnění (co zařadit do vědecké spolupráce – opět projekty jako v předchozím případě?; a jak měřit či zjišťovat význam)

Následujícím kritériem podle váhy je **zahraniční ocenění pro sledovanou univerzitu**. Toto kritérium má váhu 6,77 při mediánu 7 a směrodatné odchylce 2,590. Na tuto otázku nedopověděly 2 veřejné vysoké školy a jedna soukromá vysoká škola. Toto kritérium je mnohem důležitější pro soukromé vysoké školy (průměrná váha dosáhla 7,5 při směrodatné odchylce 2,306), zatímco u veřejných a státních vysokých škol má toto kritérium průměrnou váhu pouze 6,0 při směrodatné odchylce 2,708. U tohoto kritéria je zatím největší rozdíl mezi jeho hodnocením soukromými a veřejnými/státními vysokými školami (činí celý 1,5 bodu, zatímco v předchozích 4 případech byl rozdíl v absolutní hodnotě pouhých 0,2-0,3 bodu). Například pouze jedna veřejná vysoká škola přiřadila tomuto kritériu váhu 10, ale ze soukromých vysokých škol to bylo hned 5 (tj. čtvrtina těch, které odpověděly). I když nelze mluvit o statistické závislosti mezi typem školy (veřejná/státní či soukromá) a vahou tohoto kritéria, statistické testy ukazují, že oproti výsledkům statistických testů z předchozích kritérií zde již určitá tendence k diferenciaci existuje (ne však plně statisticky prokázaná). Je též patrné, že u veřejných/státních vysokých škol panují v tomto kritériu větší rozdíly než u škol soukromých.

S předchozím kritériem je úzce spojeno kritérium **zahraniční ocenění pro vědce nebo pedagoga**. To se svou průměrnou vahou jen nepatrně liší od kritéria „zahraniční ocenění pro sledovanou univerzitu“. Průměrná váha v tomto případě je 6,74 (medián 7 a směrodatná odchylka je 2,511). Na tuto otázku neodpověděly 3 veřejné/státní vysoké školy a jedna soukromá (všechny nejsou započítány ve výpočtech). U tohoto kritéria však již není tak markantní rozdíl mezi soukromými a veřejnými univerzitami jako v případě zahraničního ocenění celé vysoké školy. Pro veřejné/státní vysoké školy je průměrná váha tohoto kritéria 6,50 (směrodatná odchylka 2,895) a pro soukromé 6,95 (směrodatná odchylka 2,164). U tohoto kritéria již není patrná ani určitá tendence naznačující možný statistický rozdíl mezi veřejnými/státními a soukromými VŠ. Proto lze předpokládat, že by bylo vhodnějším pro všechny typy vysokých škol v ČR (bude-li jasně definováno, o jaké ocenění ze zahraničí se jedná) než ocenění celé vysoké školy.

Sedmé kritérium v pořadí podle průměrné váhy je spojeno se **samoplátcí v příslušném studijním programu**. Toto kritérium má průměrnou váhu 6,68 (medián 7,0 a směrodatná odchylka je 2,93). Na tuto otázku odpověděly všechny veřejné a státní vysoké školy, které zaslaly své odpovědi. Ze soukromých vysokých škol neodpověděly dvě. Z pohledy veřejných/státních vysokých škol má toto kritérium váhu pouze 5,90 (směrodatná odchylka 2,682), zatímco pro soukromé školy dosáhlo váhy 7,53 (směrodatná odchylka 3,025). I když se ještě nejedná o statisticky potvrzenou závislost, na základě statistických testů je zde tendence ke statisticky významnému rozdílu mezi soukromými a veřejnými/státními vysokými školami. Tato tendence je vyšší než u kritéria zahraniční ocenění pro vědce. I když se nejedná o statistickou závislost, vysoké školy, které dávají vyšší váhu počtu vyučovaných oborů v cizích jazycích, přiřazují také vyšší váhu oborům vyučovaných v cizím jazyce. Tato tendence je patrnější u soukromých vysokých škol, kde je zavedeno školné. Z kritérií s vyšší vahou (první třetina kritérií) má toto nejvyšší směrodatnou odchylku, což naznačuje, že toto kritérium není jednoznačně vnímáno (např. u veřejných vysokých škol přidělila jedna univerzita váhu tomuto kritériu 0 a jiná 10). U soukromých byl rozptyl nižší (nejnižší váha 3, nejvyšší 10).

Další kritéria již nejsou tak detailně analyzovaná a jejich výsledky jsou představeny v tabulce č. 1.

Tabulka 1: Souhrn a pořadí kritérií

Pořadí celkem	kritérium	Váha celkem	Odchylka	Váha veřejné VŠ/pořadí mezi VŠ	Váha soukromé VŠ/pořadí mezi VŠ
1.	počet studentských a učitelských mobilit	7,81	1,84	7,90/1	7,71/1
2.	cítační indexy vědců sledované univerzity	6,92	2,52	7,06/2	6,79/8
3.	internacionalizace vázaná na vědu	6,90	2,66	7,05/3	6,75/9
4.	počet a význam	6,85	2,20	6,75/6	6,95/5-6

	vědeckých spoluprací				
5.	zahraniční ocenění pro sledovanou univerzitu	6,77	2,59	6,00/12	7,50/3
6.	zahraniční ocenění pro vědce nebo pedagoga	6,74	2,51	6,50/7	6,95/5-6
7.	samoplátcí v příslušném studijním programu	6,68	2,93	5,90/14	7,53/2
8.	uzavřené mezinárodní smlouvy o spolupráci	6,54	2,42	5,67/18	7,45/4
9.	kvalita vyučovaných oborů v angličtině a jiných světových jazycích	6,47	3,05	6,39/8	6,55/10
10.-11.	počty imatrikulovaných zahraničních studentů	6,41	2,19	6,76/4-5	6,05/14
10.-11.	udělení ECTS Label	6,41	3,10	5,95/13	6,90/7
12.	počty zahraničních vyučujících	6,34	2,27	6,76/4-5	5,90/17
13.	počty vyučovaných oborů v cizím jazyce	6,24	2,48	6,38/9	6,10/13
14.	význam zahr. univerzity, s níž jsou uskutečňovány joint a double degree programy	6,05	2,66	5,89/15	6,20/11
15.	udělení DS label	6,03	2,50	6,05/11	6,00/15
16.	význam zahr. univerzity nebo výzk. ústavu, s nímž jsou uskutečňovány vědec. spolupráce	5,95	2,70	5,67/19	6,20/12
17.	význam zahraničních univerzit, s nimiž má VŠ uzavřené smlouvy o spolupráci	5,87	2,47	5,78/16	5,95/16
18.	význam mezinárodních výzkumných centre, pokud sídlí na VŠ v ČR	5,72	3,28	6,17/10	5,28/20
19.	počet double a joint	5,43	2,37	5,76/17	5,10/21

	degree programů				
20	význam zahr. univerzity, na níž dlouhodoběji přednáší kmenový pedagog VŠ v ČR	5,42	2,53	5,39/20	5,45/18
21.	stupeň nebo umístění v zahr. rankingu	5,14	3,102	4,89/21	5,37/19
22.	realizace hodnocení procesů internacionalizace (co je hodnoceno mimo a uvnitř Evropy)	4,03	2,77	4,44/22	3,65/22

Kritéria hodnotící internacionalizaci na VŠ v ČR utvářejí určité skupiny:

V první skupině se nacházejí mobility studentů. Tato skupina tedy představuje „**mobilitní kritéria**“. (označená v tabulce 1 žlutě). Tato skupina získala u vysokých škol, které odpověděly, nejvyšší váhu a také hodnocení je nejvíce homogenní ze všech kritérií (nepanují v něm výrazné odlišnosti v hodnocení váhy mezi vysokými školami). Je tomu zřejmě proto, že především studentské mobility (přijíždějící a vyjíždějící) jsou již zavedeným indikátorem internacionalizace. Otázkou zde zůstává, zda do těchto mobilit započítávat i kratší výjezdy než např. jeden měsíc (např. 3 týdny spojené s tzv. letní školou nebo intenzivním sběrem dat ke kvalifikační práci). Pedagogické a zaměstnanecké mobility budou však vyžadovat ještě další upřesnění (co a v jakém rozsahu do nich započítávat). V každém případě, statistické propočty naznačují, že mobilitní kritéria jsou nejméně diskutabilní a akceptují je všechny vysoké školy.

Druhá jsou kritéria spojená s vědou, lze je tedy nazvat „**vědecká kritéria**“ (označená v tabulce 1 modře).

Třetí jsou kritéria „**zahraniční ocenění a hodnocení**“ (označená v tabulce 1 červeně).

Čtvrtá jsou **pedagogické aktivity** (označeno zelně).

Pátou kategorií jsou **smlouvy a smluvní vztahy** (označeno bíle).

Dílčí závěr

Z tabulky je patrná rozdílnost hodnocení jednotlivých kritérií mezi soukromými a veřejnými/státními VŠ, i když vzhledem k malému souboru respondentů nemohly být tyto rozdíly potvrzeny statistickými testy. Jak soukromé, tak veřejné/státní vysoké školy se shodují ve významu kritéria **počet studentských a učitelských mobilit** (získalo nejvyšší váhu u obou typů VŠ) a také u kritéria **realizace hodnocení procesů internacionalizace** (získalo jak u soukromých, tak i veřejných vysokých škol nejvyšší váhu). U veřejných/státních vysokých škol

jsou v průměru s vyšší **vahou kritéria spojená s vědou** (6,54) než s **pedagogickými činnostmi** (6,15). Mobilitní kritéria jsou brána odděleně, protože mohou zahrnovat jak pedagogické, tak i vědecké mobility. Kritéria vázaná na ocenění a hodnocení jsou v průměru u vysokých škol zhruba na úrovni smluv (5,65, resp. 5,72). Kdyby však nebyla do tohoto kritéria započtena vlastní hodnocení (evaluace, ranking), ale spíše ocenění ze zahraničí, bylo by toto kritérium u veřejných/státních vysokých škol zhruba na úrovni kritérií pedagogických. Obecně však platí, že u veřejných/státních, ale i soukromých vysokých škol existuje velká různorodost v pohledu na váhu jednotlivých kritérií. U soukromých VŠ není rozdíl mezi průměrem vah jednotlivých typů kritérií tak patrný jako u veřejných/státních VŠ. Zajímavé je, že nejnižší průměrnou váhu mají **pedagogická kritéria** (6,11) a **vědecká kritéria** (6,4), která však svou průměrnou váhu mají vyšší, než kritéria pedagogická. Větší váha je v průměru přisuzována soukromými VŠ kritériím spojeným se smlouvami (6,7) a s oceněním/hodnocením příslušné VŠ (6,6 nebo 6,8 nejsou-li započtena, jako u veřejných/státních, kritéria spojená s rankingy a hodnocením.)

Kapitola VII.

Analýza tvrzení spojených s internacionalizací na VŠ v ČR

Úvod: charakter dotazníku a soubor respondentů

Na dotazníkové šetření, které mezi vysokými školami v ČR zkoumalo některé aspekty internacionalizace, opovědělo celkem 40 vysokých škol. Z nich byla přesně polovina (20) veřejných/státních vysokých škol a druhou polovinu představovaly školy soukromé. Z veřejných/státních vysokých škol, které poskytly odpovědi na rozeslaný dotazník, se jich 7 nachází v Praze (35%) a 13 je mimopražských (65%). U soukromých vysokých škol nebylo toto geografické rozložení sledováno. Vzhledem k poměrně nízkému počtu respondentů v souboru, který byl analyzován, budou výsledky odpovědí na některé otázky prezentovány pouze ve formě absolutních čísel a ne v procentech (v celku 40 činí jeden případ 2,5%, což může zkreslovat vypovídací schopnosti relativních čísel).

Dotazník obsahoval pět otázek, jež byly zaměřeny na zjišťování míry souhlasu respondentů (prostřednictvím pěti stupňové škály: od plně souhlasím - k plně nesouhlasím) s tvrzeními, která byla ve spolupráci expertní skupiny TA06 internacionalizace (projekt IPN KREDO) a MŠMT identifikována jako podstatná pro další formulování strategie internacionalizace vysokých škol v ČR. Počet pěti tvrzení byl zvolen vzhledem k „ekonomii času“ u kvantitativních výzkumných šetření. U delších dotazníků totiž klesá ochota respondentů na ně odpovídat. Proto byla vybrána forma sondy s využitím pěti otázek, doplněných o jednu identifikační (typ vysoké školy) a jednu otázku „preferenční“ (míra důležitosti typů studia /bakalářské, magisterské nebo doktorské/ z hlediska internacionalizace).

Ze zmíněných tvrzení se jednalo o tato:

- VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v češtině (zdarma).
- VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v cizím jazyce za minimální školné.
- Programy joint/double degree jsou strategicky významné.
- MŠMT by mělo přijmout jasná kritéria pro evaluaci internacionalizace školy.
- Zahraniční akreditace privátní agenturou jsou ekonomicky efektivní.

Šestá otázka směřovala ke zjištění míry důležitosti typů studia (bakalářského magisterského/navazujícího magisterského a doktorského) z hlediska internacionalizace, a to způsobem, že respondenti u každého typu studia přiřadili číslo 3, pokud jej považovali za nejméně důležité z hlediska internacionalizace; číslo 2, pokud se jednalo o střední důležitost, a číslo 1 v případě nejvyšší důležitosti.

Výsledky:

Tabulka č. 1 ukazuje celkové pořadí v míře souhlasu s jednotlivými tvrzeními (bez rozlišení univerzit na soukromé a veřejné/státní). Pořadí je sestaveno podle součtu odpovědí „plně souhlasím“ a „souhlasím“ a procenta se vztahují pouze k celku skutečných (validních) odpovědí (nejsou započítány případy, kdy respondenti z nějakého důvodu na dané tvrzení neodpověděli). V závorce za počtem souhlasných odpovědí je uveden počet nesouhlasných odpovědí (součet odpovědí „plně nesouhlasím“ a „nesouhlasím“) a za lomítkem počet odpovědí, které se neklonily ani k souhlasu ani k nesouhlasu.

Tabulka č. 1: Pořadí míry souhlasu VŠ v ČR s tvrzeními o internacionalizaci

Pořadí	Tvrzení	Počet souhlasných odpovědí (nesouhlasných/neutrálních)	Procento souhlasných validních odpovědí
1.	Programy joint/double degree jsou strategicky významné	34 (0/5)	87%
2.	MŠMT by mělo přijmout jasná kritéria pro evaluaci internacionalizace školy	31 (2/7)	79,5%
3.-4.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v češtině (zdarma)	20 (13/4)	54%
3.-4.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v cizím jazyce za minimální školné	20 (12/5)	54%
5.	Zahraníční akreditace privátní agenturou jsou ekonomicky efektivní	8 (16/15)	20,5%

Zdroj: vlastní šetření a zpracování v rámci projektu KREDO

Mezi VŠ v ČR panuje obecný souhlas se **strategickou významností joint a double degree programů z hlediska internacionalizace**, a to bez ohledu na typ vysoké školy. Je však zajímavé, že v jiném šetření, prováděném v projektu KREDO, kdy vysoké školy měly přiřazovat váhu určitým možným kritériím hodnocení internacionalizace, zaujalo kritérium „počet double a joint degree programů“ až celkově 19. místo z 22 hodnocených (průměrná váha 5,43 na 10ti-stupňové škále váhy, v jejímž rámci přiřazovali respondenti určité váhy hodnot). Existuje zde tedy určitá diskrepance v hodnocení problematiky joint a double degree programů. Je možné, že respondenti v těchto dvou různých výzkumech rozlišovali mezi kvantitou a kvalitou, mezi formou a obsahem. Například je možné se domnívat, že otázka k joint a double degree programech v šetření spojeném s váhami internacionalizace reflektovala (a takto i byla chápána respondenty) pouhý počet, a proto nebyla tato položka řazena mezi důležitá kritéria internacionalizace (může se například jednat o situaci, kdy existuje mnoho uzavřených dohod o

double degree či joint degree programech, ale v těchto programech studuje málo studentů). Otázka ohledně joint nebo double degree programů, kdy se měli respondenti vyjádřit svým souhlasem či nesouhlasem, je významově více kvalitativního charakteru (neptá se na počet, ale na skutečnost, zda respondenti chápou tyto programy jako strategicky významné). **Vysoké školy v ČR souhlasí s důležitostí (strategickou významností) joint a double degree programů jako jedné z klíčových orientací rozvoje internacionalizace na vysokých školách, avšak nepreferují, aby se jejich počet stal významným kritériem hodnocení internacionalizace.** Data v tabulce č. 2 a tabulce č. 3 naznačují (a statistické propočty včetně tzv. třídění druhého stupně to potvrzují), že **o něco výraznější míra souhlasu existuje u této otázky mezi veřejnými/státními VŠ než mezi soukromými** (zřejmě některé soukromé VŠ buď tyto programy vůbec nerealizují, nebo je nepovažují za prioritu). **Rozdíl mezi typem vysoké školy však není statisticky významný**, jak nakonec dokazují i pouhé absolutní četnosti (žádné nesouhlasné odpovědi u obou typů, odpověď typu ani souhlas ani nesouhlas byla zaznamenána u jedné veřejné a u 4 soukromých VŠ /jedna soukromá VŠ neodpověděla/). Nicméně, jak je patrné z tabulky č. 3, nepředstavuje tato otázka otázku s nejvyšší mírou souhlasu mezi soukromými VŠ. U veřejných/státních vysokých škol je potom silnější souhlas s tímto tvrzením (pouze odpovědi „plně souhlasím“) u pražských VŠ. Vztah mezi místem působení školy (pražská – mimopražská) však nelze statisticky potvrdit vzhledem k nízkému počtu respondentů.

Tabulka č. 2: Pořadí míry souhlasu veřejných/státních VŠ v ČR s tvrzeními o internacionalizaci

Pořadí	Tvrzení	Počet souhlasných odpovědí (nesouhlasných/neutrálních)	Procento souhlasných validních odpovědí
1.	Programy joint/double degree jsou strategicky významné	19 (0/1)	95%
2.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v češtině (zdarma)	15 (1/4)	75%
3.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v cizím jazyce za minimální školné*	15 (2/3)	75%
4.	MŠMT by mělo přijmout jasná kritéria pro evaluaci internacionalizace školy	14 (1/5)	70%
5.	Zahraniční akreditace privátní agenturou jsou ekonomicky efektivní	2 (9/8)	10,5%

Zdroj: vlastní šetření a zpracování v rámci projektu KREDO

*pořadí ovlivnil vyšší počet nesouhlasných odpovědí

Tabulka č. 3: Pořadí míry souhlasu soukromých VŠ v ČR s tvrzeními o internacionalizaci

Pořadí	Tvrzení	Počet souhlasných odpovědí (nesouhlasných/neutrálních)	Procento souhlasných validních odpovědí
1.	MŠMT by mělo přijmout jasná kritéria pro evaluaci	17 (1/2)	85%

	internacionalizace školy		
2.	Programy joint/double degree jsou strategicky významné	15 (0/4)	79%
3.	Zahraniční akreditace privátní agenturou jsou ekonomicky efektivní	6 (7/7)	30%
4.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v cizím jazyce za minimální školné	5 (10/2)	26%
5.	VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v češtině (zdarma)*	5 (12/0)	26%

Zdroj: vlastní šetření a zpracování v rámci projektu IPN KREDO

*pořadí ovlivnil vyšší počet nesouhlasných odpovědí

Mezi VŠ v ČR také panuje relativní **shoda** v tom, že by to mělo být **MŠMT, které přijme jasná kritéria pro evaluaci internacionalizace vysoké školy**. Na tuto otázku odpověděly všechny VŠ, které zaslaly zpět vyplněné dotazníky. **Silněji rezonuje**, jak je patrné z porovnání tabulek č. 2 a č. 3. souhlas s tím, aby MŠMT přijalo jasná kritéria hodnocení internacionalizace **mezi soukromými VŠ** (85% součtu plného souhlasu a souhlasu ve vztahu k validním odpovědím) oproti veřejným/státním VŠ (70% součet souhlasu a plného souhlasu ze všech validních odpovědí). Je tomu tak i proto, že 20% veřejných/státních VŠ nezaujalo ani souhlas ani nesouhlas (oproti 10% soukromých VŠ). Nesouhlas nebo plný nesouhlas panuje jen u jedné veřejné a jedné soukromé VŠ. Závislost mezi typem vysoké školy a odpovědí na tuto otázku však nemohla být statisticky prokázána, znamená to, že typ školy v tomto případě není diferencován z hlediska příslušné odpovědi, i když je vyšší souhlas s tímto tvrzením u soukromých VŠ. Z hlediska míry souhlasu neexistuje u této otázky nějaký významný rozdíl mezi pražskými a mimopražskými veřejnými/státními VŠ. K dané otázce je však vhodné učinit jednu poznámku. Při práci s kritérii evaluace (což je možno chápat i jako dotaz na přijetí jasných kritérií pro evaluaci internacionalizace ze strany MŠMT), která byla posuzována v jiném výzkumu v rámci projektu KREDO, se jako kritériem s nejvyšší vahou, které bylo akceptováno jak soukromými, tak i veřejnými/státními vysokými školami (a výrazně „vyčnívalo“ nad dalšími hodnocenými kritérii) objevilo kritérium „počet studentských a učitelských mobilit“. Zajímavě panovala i shoda na důležitosti kritérií spojených s vědou, avšak u těchto kritérií je již rozdíl mezi soukromými a veřejnými/státními vysokými školami. Posledně zmíněné více prioritizují evaluační kritéria vázaná na vědu před těmi vázanými na pedagogiku či mezinárodní ocenění, zatímco soukromé školy zase prioritizují kritéria internacionalizace vázaná na pedagogiku či na mezinárodní ocenění vysoké školy před těmi spojenými s vědou. Toto **poněkud nesterorodé vidění různých prioritních kritérií hodnocení internacionalizace** (v závislosti na typu VŠ) **může komplikovat utváření jednotných kritérií evaluace internacionalizace vysokých škol v ČR**. Tím více, když souhlas veřejných/státních vysokých škol s tím, aby MŠMT připravilo jasná kritéria, není až tak dominantní jako u soukromých VŠ (avšak rozdíl není statisticky významný, proto nelze tyto úvahy považovat za jednoznačné).

Zatímco u otázek s vyšší mírou souhlasu českých a moravských VŠ v ČR nelze nalézt statistické odlišnosti mezi soukromými a veřejnými/státními VŠ, u otázek na cizince ve studijních programech takové odlišení již existuje a nakonec to potvrzují i tabulky č. 2 a 3. Lze předpokládat, že odpověď na otázku zjišťující míru souhlasu s tvrzením, že **„VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v češtině (zdarma)“** bude u soukromých VŠ více negativní než u veřejných/státních, a to z podstaty fungování soukromých VŠ spojených s platbami za studium. Tato skutečnost se potvrdila a je dokonce statisticky významná (tzn. **lze tvrdit, že typ VŠ má vliv na to, zda VŠ s danou odpovědí souhlasí /případ veřejných/státních VŠ/ nebo nesouhlasí /soukromé VŠ/**). U soukromých VŠ existuje 12 nesouhlasných odpovědí a 3 soukromé VŠ se nevyjádřily. **Zajímavých je však 5 souhlasných odpovědí s tímto tvrzením u soukromých VŠ.** Zřejmě se vzhledem ke zpoplatněnému studiu na soukromých VŠ, které je bráno za samozřejmé, tyto respondenti nezabývali slovem zdarma v závorce a vyjádřili zájem o cizince studující v češtině (bez vzetí v úvahu slova zdarma). U veřejných/státních VŠ jich 15 vyjádřilo plný souhlas nebo souhlas (75% ze všech veřejných/státních VŠ). Čtyři nevyjádřily ani souhlas ani nesouhlas a pouze jedna (mimopražská VŠ) vyjádřila nesouhlas s daným tvrzením. Tato pozice veřejných/státních VŠ, které souhlasí se studiem zahraničních studentů v českých oborech a programech, jež je pro tyto studenty zdarma, je v protikladu se snahami některých politiků nějakým způsobem zpoplatnit studium na veřejných vysokých školách pro studenty pocházející ze zemí mimo EU. Takováto pozice veřejných/státních VŠ může signalizovat, že by tyto snahy nemusely nalézt mezi veřejnými/státními vysokými školami podporu (blíže k této záležitosti viz například:

http://zpravy.idnes.cz/rusove-na-ceskych-vs-0lb/domaci.aspx?c=A140923_202258_domaci_bse

U veřejných vysokých škol panuje relativně silnější míra souhlasu s tímto tvrzením u mimopražských VŠ (pražské VŠ mají relativně silnější pozici u odpovědi ani nesouhlasí, ani souhlasí).

Podobná rozdílnost v míře souhlasu u veřejných/státních a soukromých VŠ panuje i u další otázky, která je spojena se studiem cizinců a v níž jsou rovněž přítomny úvahy o placeném studiu. V odpovědích na otázku, zda **„VŠ má zájem o studenty – cizince, studující v cizím jazyce za minimální školné“**, odpovědělo souhlasně 15 veřejných/státních VŠ (3 volily odpověď ani souhlas, ani nesouhlas a 2 nesouhlasily – jedna pražská a jedna mimopražská). Relativně vyšší souhlas (vzhledem k počtu) je u pražských vysokých škol. U mimopražských VŠ je relativně vyšší odpověď ani souhlas ani nesouhlas. **Většina veřejných VŠ tak preferuje strategii nižších poplatků za studium v cizím jazyce.** Nicméně jsou mezi nimi i vysoké školy a univerzity, které dávají přednost co nejvyšším poplatkům u studentů, kteří studují v cizích jazycích. **Zde se však objevuje dilematická otázka, jak vysoké poplatky za studium v cizích jazycích nastavit. Vysoké poplatky by měly signalizovat jeho jedinečnost, nízké zase jeho otevřenost,** protože u některých oborů (neuvažujeme tzv. lukrativní studijní obory, které po absolvování přinášejí absolventům možnosti vysokých příjmů) se může objevit problém ekonomické „přitažlivosti“ daného oboru/programu. Obory, které po absolvování neslibují velkou návratnost v příjmech, by bylo obtížné při vysokých poplatcích realizovat v cizím jazyce, čímž by se snižovaly možnosti rozvoje internacionalizace. Nejedná se přitom pouze o nabídku

vzdělávání pro studenty ze zahraničí, ale například pro studenty z ČR, kteří by celé studium rádi absolvovali v anglickém jazyce, avšak nedisponují dostatečnými zdroji, a profese v oboru, který hodlají studovat, nemusí po absolvování přinášet významné příjmy (nehledě na to, že ekonomické podmínky, s nimiž by se mohli lépe vyrovnat zahraniční studenti, by vedly k nižší internacionalizaci studijních ročníků vzhledem k absenci domácích studentů). Na druhou stranu je plně pochopitelná i strategie, kdy jedinečné obory jsou v cizím jazyce vysoce zpoplatněny, a to především z důvodu zájmu zahraničních studentů o tyto obory. **U soukromých VŠ panuje s touto otázkou nesouhlas** (vzhledem k tomu, že 3 soukromé VŠ na tuto otázku neodpověděly, protože zřejmě neřeší možnost určitého minimálního školného), kdy téměř 60% z těch soukromých VŠ, které odpověděly, nesouhlasí. Je však **zajímavé, že opět 5 vysokých škol** (téměř 30% z těch soukromých vysokých škol, které odpověděly) **souhlasí**. Čtyři z nich jsou shodné s těmi soukromými vysokými školami, které souhlasily i v předchozí otázce. Zřejmě tyto VŠ uvažují v podobných intencích jako většina veřejných/státních VŠ, tj. přilákat zahraniční (ale i domácí) studenty do oborů vyučovaných v cizím jazyce za nižší školné, a tak napomáhat rozvoji jedné ze součástí internacionalizace.

Spíše nesouhlas panuje mezi VŠ v otázce, zda **jsou zahraniční akreditace privátní agenturou ekonomicky efektivní**. Nesouhlas a plný nesouhlas vyjádřilo 15 vysokých škol (38,4% z těch, které odpověděly /1 vysoká škola na tuto otázku neodpověděla/). Zhruba stejný počet (16) se potom klonil k odpovědi ani souhlas ani nesouhlas. I když souhlasilo poněkud více soukromých vysokých škol (celkem 6) oproti 2 státním, není rozdílnost mezi typy škol statisticky významná. Vyšší míru souhlasu mezi soukromými VŠ lze spojit s jejich vyšší preferencí již zmíněných kritérií evaluace internacionalizace vázaných na zahraniční ocenění, protože i akreditaci zahraniční agenturou lze za takovéto ocenění považovat. Přes dvě pětiny vysokých škol (více veřejných/státních než soukromých) k tomuto tvrzení zaujalo postoj „ani souhlas ani nesouhlas“. **Z výsledků provedené sondy je však zřejmé, že tato forma akreditace nemá v prostředí VŠ v ČR výraznou podporu.**

Poslední blok otázek se týkal **významnosti typů studia z hlediska internacionalizace**. Tabulka č. 4 uvádí souhrnný přehled. Každá vysoká škola mohla každému typu studia přiřadit hodnotu 1-3 (1 znamenala vysokou důležitost, 2 střední důležitost a 3 nízká důležitost). Vzhledem k třídění na veřejné/státní a soukromé VŠ (protože např. ne všechny soukromé VŠ realizují všechny typy studia), jsou prezentovány pouze absolutní hodnoty. Je tomu tak proto, že relativní hodnoty by měly nízkou vypovídací schopnost vzhledem k nízkému počtu odpovědí.

Tabulka č. 4: Významnost typů studia pro internacionalizaci

Typ studia	Typ VŠ	Důležitost daného typu studia pro internacionalizaci (počet)		
		Vysoká	Střední	Nízká
Bakalářské	veřejná/státní	0	2	17
	soukromá	10	4	6
Magisterské	veřejná/státní	9	9	1
	soukromá	7	10	0

Doktorské	veřejná/státní	10	8	1
	soukromá	7	2	7

Zdroj: vlastní šetření a zpracování v rámci projektu KREDO

Z tabulky č. 4 jsou patrné dva trendy, které jsou dobře vysvětlitelné. **Veřejné/státní a soukromé VŠ společně považují magisterské/navazující magisterské studijní programy za důležité pro rozvoj internacionalizace.** Proto u těchto oborů není ani statistická závislost mezi typem VŠ a mírou důležitosti magisterského studia pro internacionalizaci. Tento typ studia je tedy obecně mezi českými VŠ považován za důležitý z hlediska rozvoje internacionalizace. Toto zjištění potvrzuje obecné trendy v internacionalizaci, na které poukázaly některé podkladové materiály vzniklé v rámci projektu KREDO, z nichž je patrné, že i na zahraničních VŠ (i na prestižních) je dáována priorita studiu v cizích jazycích v magisterském typu studia ve vztahu k rozvoji internacionalizace. Statisticky významná rozdílnost však panuje mezi veřejnými/státními a soukromými VŠ ve vztahu k chápání důležitosti bakalářského studia pro internacionalizaci. **U soukromých VŠ je ze všech typů studia bakalářský typ nejdůležitější** (10 přidělených „vysokých důležitostí“; u veřejných je důležitý minimálně 1/7x nízká důležitost). Preference u soukromých VŠ nejpravděpodobněji vyplývá z jimi nabízených typů studia, kdy se v mnoha případech jedná pouze o bakalářské obory a programy. Tato skutečnost pak musela být zákonitě reflektována i u hodnocení doktorského typu studia, které většina soukromých VŠ nenabízí. Nakonec **doktorský typ je nejdůležitějším typem studia z hlediska rozvoje internacionalizace pro veřejné VŠ** (10x jako nejdůležitější). Je však zajímavé, že **i soukromé VŠ si uvědomují důležitost tohoto typu studia** (7x zařazen jako nejdůležitější). Tato proporce mezi veřejnými/státními a soukromými VŠ u doktorských programů ukázala při statistickém zpracování, že mezi typem VŠ a důležitostí doktorského studia z hlediska internacionalizace neexistuje statistická významnost. Typ vysoké školy je důležitý jen u hodnocení bakalářského typu studia, ovšem i zde by možná veřejné/státní VŠ měly zvýšit zájem o bakalářské studium jako nástroj internacionalizace, protože na zahraničních VŠ sílí hlasy např. po větší nabídce studijních programů v angličtině na tomto typu studia.

Dílčí závěr

Výzkum mezi vysokými školami v ČR poukázal na určitou rozpolcenost názorů na některé záležitosti spojené s internacionalizací. U některých z nich panuje obecná shoda, u některých jsou patrné rozdíly, které jsou vysvětlitelné kontextem působení příslušné VŠ. Šetření ukázalo, že v některých aspektech má typ VŠ vliv na některé záležitosti internacionalizace. Znamená to odlišnost mezi pohledy na některé aspekty internacionalizace například v otázce financí, které jsou ze své podstaty odlišné u státních/veřejných a soukromých VŠ, což se dotýká i podstatných záležitostí studia (např. poplatky za studium). Veřejné/státní VŠ také mnohem výrazněji (než soukromé VŠ) zdůrazňují důležitost vědeckých aktivit (včetně studia v doktorských programech). Je zajímavé, že i když ve skupině určitého typu vysokých škol panovaly jasné tendence, objevily se v dané skupině vysoké školy, které vykazují protikladné tendence. Tuto protikladnost je potřebné vysvětlovat kontextem, v němž se objevuje, a tato nejednoznačnost může nesmírně ztížit utváření jednotné strategie internacionalizace pro ČR.

Kapitola VIII.

Strategie internacionalizace

Národní program rozvoje vzdělávání se opírá o analýzu obecných trendů, které se dlouhodobě uplatňují v zemích Evropské unie i v ostatních vyspělých zemích světa a o systematické srovnávání stavu české vzdělávací soustavy se zahraničím. Úspěšnost realizace národního programu vzdělávání je mimo jiné úzce propojen a důsledně přizpůsobován principům vzdělávací politiky demokratických zemí.

V roce 2001 byl požadavek internacionalizace jako parciální strategické aktivity formulován v části Hlavní strategické linie vzdělávací politiky v ČR, v bodě 2.4, jenom takto (Bílá kniha, 2001):

- Využívat mezinárodní spolupráce při tvorbě studijních programů a rozvíjení mobility pedagogických a akademických pracovníků a studentů.

V dnešní době se chápání a strategické vymezení obsahu internacionalizace posunulo kvalitativně i kvantitativně vpřed. Přispěla k tomu zejména vzdělávací politika Evropské unie, na kterou reagovala a reaguje i program rozvoje vzdělávání v ČR. Z uvedeného důvodu při koncipování strategii je nutné vycházet z obecně koncipované politiky Evropské unie a následně ji implementovat do národních politik vzdělávání.

Vymezení pojmu „Strategie“ internacionalizace

Strategie internacionalizace – je plán (záměr, výhled), který se zabývá dlouhodobými cíli a celkovým obrazem, který vyjadřuje předpokládaný dlouhodobý vývoj dané oblasti.

Vzhledem k dostupným odborným informacím z oblasti řízení a plánování v návaznosti i na problematiku internacionalizace lze udělat závěr, že strategie v závislosti od rozsahu řešené problematiky a jejich dopadů mohou být makro i mikro charakteru. Naznačené skutečnosti vyplývají i z obecného dokumentu MŠMT „Rámec rozvoje vysokého školství do roku 2020, kde se v bodě 3) internacionalizace uvádí:

- připravit a po projednání s vysokými školami schválit strategii internacionalizace pro oblast vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací do roku 2020,
- podpořit vysoké školy nebo aktualizaci jejich vlastních strategií internacionalizace.

V souladu s výše uvedeným i předkládané návrhy „strategie“ reagují na předdeslané skutečnosti a jsou předložena doporučení, která se vztahují na obě úrovně internacionalizace vzdělávání v ČR.

Předložený návrh „strategie“ koresponduje i s dokumentem Evropské komise European Higher Education in the World, který obsahuje novou strategii internacionalizace.

Vysoké školy musí mít komplexní strategie, které neřeší jenom otázky samotné mobility studentů a pedagogů ve smyslu nové evropské strategie internacionalizace, ale dle svých dispozic by mohly navázat se svými dílčími strategiemi na jednotlivé oblasti makro strategie MŠMT, ale i další oblasti, které by vysoké školy považovaly jako nezbytné pro rozvoj internacionalizace vzhledem k existující realitě na dané vysoké škole.

Do dlouhodobých záměrů vysokých škol by měl být implementován komplexní přístup k internacionalizaci s akceptací dílčích strategií podporujících segmenty nebo priority internacionalizace v závislosti od schopnosti a dispozic dané vysoké školy a v návaznosti na Strategii internacionalizace MŠMT.

Po konsensuálním jednání s představiteli vysokých škol zapojených do IPN KREDO a představiteli MŠMT se předkládá závěrečný návrh „strategie internacionalizace“ v následujícím rozsahu a obecně vymezeným obsahem:

1. Věda a výzkum

Cíl: Prostřednictvím internacionalizace vědeckých, výzkumných a dalších tvůrčích aktivit výrazně posílit kvalitu a přitažlivost domácích vysokých škol v mezinárodním prostoru, a tak zvýšit prestiž (renomé) ČR.

Opatření:

- Podpořit utváření společných mezinárodních výzkumných kapacit (lidských a infrastrukturálních) napomáhajících zintenzivnění a zkvalitnění mezinárodní spolupráce vysokých škol v ČR s relevantními zahraničními partnery v oblasti vědy, výzkumu a dalších tvůrčích činností.
- Zajistit personální a motivační podporu týmů.
- Utvořit mechanismy pro získávání prestižních vědeckých, výzkumných a dalších tvůrčích pracovníků na vysoké školy v ČR, které budou srovnatelné se zeměmi, kam tito pracovníci doposud směřují.
- Zvýšit možnosti pro uplatnění zahraničních post-doků na vysokých školách v ČR a pro mobility studentů doktorského studia VŠ v ČR.
- Zaktivizovat zapojení ČR do mezinárodních grantových agentur a vliv aktérů z ČR na formulování výzev mezinárodních výzkumných programů.
- Rozvinout mechanismy centrální podpory aktivit souvisejících s účastí v mezinárodních výzkumných programech.

- Motivovat vysoké školy v ČR k podpoře dlouhodobých zahraničních stáží jejich pracovníků na prestižních mezinárodních pracovištích.
- Minimalizovat obtíže při imigraci a začlenění vědce (spolupráce MŠMT s MZV a MPSV).

2. Kvalitní absolvent

Cíl: Využít internacionalizace k podpoře přípravy kvalitních absolventů nacházejících bezproblémové uplatnění na domácím i zahraničním trhu práce a schopných působit v globálním prostředí, kteří budou dokumentovat úroveň vysokých škol v ČR, což může zvýšit přitažlivost VŠ vzdělávání (kvalitní absolventi jako znak kvality a přitažlivosti vysokých škol v ČR v mezinárodním prostředí, „ambasadoři“ českého vzdělávacího systému).

Opatření:

- Při utváření studijních programů podporovat jejich interdisciplinární, multidisciplinární a transdisciplinární charakter, jehož nedílnou součástí je internacionalizace (internationalizace je tak jedním z výrazů inter-, multi- a transdisciplinarity), a který se tak odrazí v profilu absolventa.
- Využít roli organizací absolventů a podporovat je, aby absolventi působili jako „ambasadoři“ a příklady dobré praxe vysokých škol a celé České republiky v mezinárodním prostředí.
- Utvořit podmínky pro fungování klubů zahraničních absolventů (např. ve virtuální podobě).
- Tvorba mezinárodně konkurenceschopných kurikul (studijních programů) s využitím výuky odborných předmětů v cizích jazycích vč. cizojazyčných kvalifikačních prací.

3. Internacionalizace doma

Cíl: Vytvořit prostor a srovnatelné podmínky využití výhod internacionalizace pro rozvoj kvality vzdělávání, vědy a výzkumu i pro personál a studenty, kteří vzhledem k alokovaným zdrojům nemohou vycestovat do zahraničí.

Opatření:

- Integrovat cizojazyčnou odbornou výuku do všech programů a jejich oborů například formou nabídky výuky odborných předmětů v cizích jazycích. Zároveň

však dbát, aby požadavky na cizí jazyk odpovídaly specifikám oboru (bránit nesmyslnému tlaku na používání cizích jazyků tam, kde je evidentně irelevantní).

- Využívat mezinárodní případové studie (ideálně poskytované nadnárodními společnostmi - partnery vysokých škol) jako propojení firem působících v mezinárodním prostředí s vysokými školami v ČR (např. firmy budou zadávat problémové úlohy, které budou studenti zpracovávat v odpovídajícím jazyce).
- Podpořit výuku zahraničních pedagogů v odborných předmětech.
- Je nutno dosáhnout kvalitní jazykové přípravy již na předchozích stupních vzdělávání (základní a střední školy), aby mohla být plně praktikována internacionalizace doma (vysoké školy by neměly ve svých programech a oborech suplovat jazykovou přípravu, ale měly by bezproblémově nabízet studentům vzdělávání v odborných předmětech v cizích jazycích).
- Zkvalitňovat výuku domácích pedagogů v cizím jazyce a využít veškeré možnosti k podpoře takto pojaté výuky.

4. Mezinárodní prostředí na VŠ

Cíl: Utvořit na vysokých školách v ČR takové prostředí, které umožní bezproblémové působení studentů, pedagogů a dalších pracovníků s rozličným kulturním zázemím, a tak umožnit jejich začlenění do domácích zavedených hodnot, norem a materiálních statků, aby je zahraniční členové akademické obce mohli přijmout za své.

Opatření:

- Podporovat jazykové kompetence pedagogických, výzkumných a administrativních pracovníků, aby ovládali minimálně angličtinu jako jazyk komunikace v současném mezinárodním akademickém prostředí.
- Zajistit dostupnost všech dokumentů a formulářů nutných pro působení vysokoškolského prostředí v bilingvní podobě.
- Zavádět interkulturní výuku do studijních programů, což bude vyžadovat její osvojení jak studenty, tak pedagogy. Integrovat interkulturní vzdělávání jako součást studijních programů a jako součást pracovní náplně domácích, zahraničních pedagogů a dalších pracovníků.
- Utvářet pobídky pro rozvoj interkulturního prostředí s pomocí participace všech (domácích a zahraničních) studentů a zaměstnanců, a tak napomoci propustnosti (omezování bariér) mezi kulturami.

5. Studentská samospráva

Cíl: Plně zaangažovat studentské organizace (a jejich prostřednictvím i další studenty) do procesu internacionalizace na vysokých školách

Opatření:

- Utvářet a podporovat mezinárodní studentské kluby a systémy péče o zahraniční studenty (vč. zázemí pro jejich působení) jako nástroj oboustranného porozumění aktérů (domácích i zahraničních) a začlenění zahraničních studentů do dominujícího kulturního prostředí univerzit v ČR.
- Rozvíjet mechanismy utváření partnerství a každodenní komunikace mezi studenty, které budou iniciovány a realizovány samotnými studenty (ve spolupráci domácích a zahraničních studentů).
- Formovat mezinárodní studentské kluby jako „ostrovy žité internacionalizace“ studentů.
- Podporovat „fundraising“ pro výše zmíněné aktivity.

6. Mezinárodní studijní programy

Cíl: Zabezpečit rozvoj kvality vysokoškolského vzdělávání ve spolupráci se zahraničními VŠ institucemi.

Opatření:

- Podporovat joint, double a multiple – degree programy, jejich přípravu i realizaci.
- Identifikovat stěžejní obory vzdělávání, kde na základě dlouhodobého výhledu a smluvních partnerských vztahů se zahraničím lze předpokládat realizaci double nebo joint degree programů.
- Vyhledávat strategická partnerství s prestižními pracovišti v konkrétních oborech.
- Vybírat vhodné partnery v regionálním dosahu, tím minimalizovat náklady.

7. Marketing specifických oborů a posílení pozice českých VŠ v prestižních rankinzích

Cíl: Vytvoření povědomí o ČR jako o zemi se špičkovou vědou a vzděláváním. Využití existujícího dobrého jména ČR jako vzdělávací a výzkumné báze v tradičních oborech. Zaměření se na tvorbu obrazu ČR jako místa pro kvalitní terciální vzdělávání.

Opatření:

- Zajistit společnou prezentaci VŠ ČR – portál, web, veletrhy, konference.
- Podporovat internacionalizaci s předpokladem nejenom studia na VŠ, ale i posílení pracovního trhu ČR (např. formou pracovních víz pro čerstvé absolventy – cizince).
- Posílit pozice českých VŠ v renomovaných rankinzích.

8. Podpora mobilit

Cíl: Zvýšení kvality vzdělávání, vědy, výzkumu a tvůrčí činnosti za pomoci mobilitních programů pro studenty a pracovníky VŠ, jakož i rozvoje osobnostních hodnot (evropanství).

Opatření:

- Provázat počty mobilit na financování škol.
- Podpořit kvalifikační růst pracovníků – zahrnout do kariérních řádů (kvalifikačních předpokladů pro akademické pozice), vyváženost výjezdů a příjezdů.
- Vytvořit podmínky i pro specifické skupiny studentů (handicap, sociálně slabé...).
- Zabezpečit transparentnost uznávání vzdělání získaného jinde než v domovské instituci.
- Vnímat mobilitní programy jako jeden z nástrojů rozvoje kvality VŠ.
- Zohlednit mobility jako jednu z podmínek akreditace.
- Zvýšit podporu MŠMT/DZS ve všech aktivitách v oblasti internacionalizace.

Kapitola IX

Ekonomická efektivita

Podle pokladu k rozpočtu MŠMT pro vysoké školy bylo na veřejných vysokých školách v roce 2014 celkem 30 990 studentů ze zahraničí, kteří v ČR studovali jako studenti směřující k titulu (nejsou v nich samoplátci). Z nich bylo 13 509 v Praze. Dalších 4 673 zahraničních studentů byli samoplátci. Celkem tedy v roce 2014 bylo na veřejných vysokých školách v ČR 35 663 zahraničních studentů studujících za účelem dosažení diplomu (stav k 31. 10. 2014). Údaje o soukromých VŠ nejsou k dispozici.

Na různé formy mobilit přijelo v roce 2014 na veřejné i soukromé vysoké školy v ČR 11 553 zahraničních studentů. Ti celkem pobývali na vysokých školách 1 704 905 tzv. studento-dnů, tj. **jeden student v průměru pobýval v rámci výměnných pobytů v ČR 147,5 dne.**

Na základě publikovaných výzkumů se průměrné výdaje českého vysokoškoláka pohybují mezi minimem 5 000 na měsíc a maximem 15 000 Kč. Výdaje zahrnují: bydlení, jídlo, cestování (vč. městské hromadné dopravy), výdaje na kulturu a volný čas a výdaje za oblečení a hygienické prostředky. To znamená, že výdaje na jeden den představují pro jednoho českého studenta:

Minimum: 160 Kč

Maximum: 500 Kč.

Průměr: 330 Kč

U kmenových zahraničních studentů to znamená, že v případě, že se jejich výdaje neliší příliš od studentů českých (což lze předpokládat, spíše lze uvažovat, že někteří mohou mít výdaje ještě vyšší). Všichni tito studenti ve školním roce 2014/2015 denně mohou mít v průměru v ČR výdaje (zaokrouhleno):

Minimum: 5 700 000 Kč

Maximum: 17 800 000 Kč

Průměr: 11 750 000 Kč

Za celý akademický rok, který limitujeme cca 10 měsíci (nepočítáme případy, kdy zahraniční studenti v ČR zůstávají přes prázdniny), kdy měsíc má v průměru 30 dnů, představují výdaje studentů studujících za účelem získání diplomu:

Minimum: 1 710 000 000 Kč

Maximum: 5 340 000 000 Kč

Průměr: 3 525 000 000 Kč

K výše uvedené průměrné hodnotě deklarovaných výdajů u zahraničních studentů spojených s pobytovými náklady je nutné ještě připočítat hodnotu poplatků za studium v cizím jazyce, které platí samoplátcí na veřejných vysokých školách. Sumárně se jedná o 4 673 studentů. Vynásobeno jejich možným průměrným semestrálním poplatkem za studium v cizím jazyce ve výši 10 000 Kč (nemáme k dispozici údaje za školné na soukromých vysokých školách, které však předpokládáme, že bude vyšší), což za rok může představovat řádově až sumu 93 460 000 Kč.

Další výdaje zahraničních studentů v ČR jsou spojeny s výměnnými studenty. Na různé formy mobilit přijelo v roce 2014 na veřejné i soukromé vysoké školy v ČR 11 553 zahraničních studentů. Ti celkem pobývali na vysokých školách 1 704 905 tzv. studento-dnů, tj. jeden student v průměru pobýval v rámci výměnných pobytů v ČR 147,5 dne. Pokud vezmeme v úvahu výše uvedené denní pobytové výdaje, celková finanční bilance doznává následujících parametrů.

Při daných počtech výměnných studentů nabývá finanční kalkulace následující rozměr: (oněch 11 553 studentů zde pobývalo v průměru 147 dnů na jednoho studenta):

Minimum: 272 000 000 Kč

Maximum: 850 000 000 Kč

Průměr: 561 000 000 Kč

Celkově tak zahraniční studenti mají v ČR výdaje (tj. přinesou do ČR) za svůj pobyt vztažený na celý rok:

Minimum: 1 982 000 000 Kč – tj. téměř 2 miliardy korun

Maximum: 6 190 000 000 Kč – tj. téměř 6,2 miliardy korun

Průměr: 4 086 000 000 Kč – tj. přes 4 miliardy Kč

Roční poplatek za studium u samoplátců: 93 460 000 Kč

Celkově lze konstatovat, že průměrná bilanční finanční hodnota na straně zahraničních studentů představuje sumu řádově ve výši přes 3,6 miliardy Kč.

V těchto počtech nejsou zahrnuti studenti soukromých vysokých škol. Nejsou počítány různé poplatky za studium a školné u soukromých vysokých škol. Lze se domnívat, že minimální suma 2 miliardy Kč je opravdu minimální a že v případě útraty bude blíže skutečnosti průměr, **tedy více než 4 miliardy korun ročně. Jestliže celková výše ukazatele státního rozpočtu vysoké školy na rok 2014 činil 21,7 miliardy Kč, potom zde utratili odhadem (započítáváme i soukromé vysoké školy) cca 4,5 miliardy korun, což představuje odvody do**

státního rozpočtu (ve vztahu k výběru DPH, kde počítáme se základní sazbou DPH 21 %) **ve výši cca 1 miliardy Kč.**

Nepočítáme další multiplikační efekty pobytu v ČR. Generoval-li cestovní ruch v roce 2012 cca 150 miliard korun za rok při 22,7 milionech návštěvníků, což představuje výdaje 6,6 tisíc korun na návštěvníka a jeho pobyt, potom výdaje zahraničních studentů českých vysokých škol byly 90 tisíc Kč na jednoho studenta a jeho pobyt (počítáme celkem cca 50 000 zahraničních kmenových a mobilních studentů, protože neznáme přesné počty zahraničních studentů na soukromých VŠ).

Uvedená čísla dokazují nezanedbatelný přínos studia zahraničních studentů v ČR. Důležité jsou multiplikační efekty, kdy studenti utrácejí své peníze nejen za samotné studium, ale i za aktivity s ním spojené (musí jíst a mít kde bydlet). Jimi utracená koruna pak přináší další zdroje do různých sektorů národního hospodářství a generuje i příjmy pro státní rozpočet. Proto je potřebné internacionalizaci zásadním způsobem podporovat i jako ekonomickou aktivitu napomáhající národnímu hospodářství.

Dle ústního sdělení z Mezinárodní konference Migrace studentů do ČR 2000 – 2015, kde vystoupil Ing. Alexandr Ključnikov, Ph.D. z Vysoké školy podnikání a práva, který do celkového přínosu migrace studentů pro ČR započítává školné, přípravný jazykový kurz, vedlejší náklady spojené se studiem (jídlo, pobyt, doprava, zábava, knihy, oblečení a jiné) a úsporu státu, který nemusí platit základní a střední vzdělání cizincům, za předpokladu, že zůstanou na českém pracovním trhu, je celkový efekt pro národní ekonomiku ČR 12,2 mld. Kč/rok.